619/2 ISSN 0130-1624 oknaeamh Stennaens മാദാമാരവ № 12 1990

ᲔᲡᲠᲔᲗ ᲑᲠᲬᲧᲘᲜᲔᲒᲓᲘᲜ ᲜᲐᲗᲔᲚᲘ ᲗᲥᲒᲔᲜᲘ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔ ᲙᲐᲪᲗᲐ, ᲠᲐᲗᲐ ᲘᲮᲘᲚᲔᲜ ᲡᲐᲥᲛᲔᲜᲘ ᲗᲥᲒᲔᲜᲘ ᲙᲔᲗᲘᲚᲜᲘ ᲓᲐ ᲐᲓᲘᲓᲔᲑᲓᲜᲔᲜ ᲛᲐ-ᲛᲐᲡᲐ ᲗᲥᲒᲔᲜᲡᲐ ᲖᲔᲪᲐᲗᲐᲡᲐ...

85000 V 16

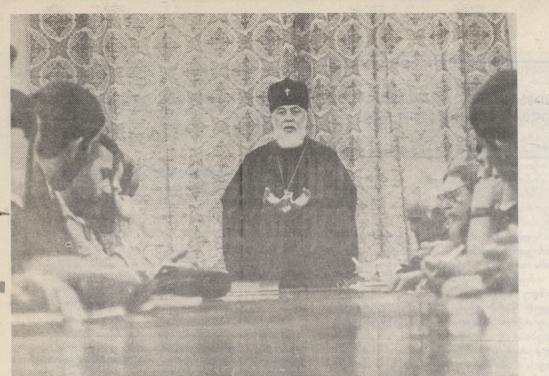
დიდება უფალს, რამეთუ მადლი ღვთისა ჩვენზე უნმინდესის და უნეტარესის სრულიად საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქის ილია II სახელით აღესრულება:. მწყემსი კეთილი მამამთავარი, რომელმან "სული თვისი დასდვის ცხოვართათვის":. აღსაყრდების პირველი დღიდან (1977 წ. 25 XII) ფიქრი და საზრუნავი, საქმე და საკეთებელი არ მოკლებია მართლმადიდებელ ქართულ ეკლესიას და მის საჭეთმპყრობელს:. საეკლესიო გამოცემები, ჟურნალები და საეკლესიო კალენდრები, ეპისტოლეები, გაზეთები, სამღვდელთმსახურო წიგნები, კონდაკები, ჟამნები, ფსალმუნები, რომლებიც ყველა ეკლესიას უნდა ჰქონდეს. საეკლესიო ჭურჭელი, რომლის გარეშეც ღვთისმსახურება ძნელდება ან საერთოდ ვერ ხერხდება:. უამრავი ნაცნობი, ახლობელი, ნათესავი, დიდი და პატარა, ყველას ყურადღება, თბილი სიტყვა, გზაზე დაყენება სჭირდება:. ამასთან შეერთებული და აღსრულებული წირვა-ლოცვები, პარაკლისები, ქადაგებები, მოგზაურობები ეპარქიებში, სნეულთა მონახულება, ტყვეთა და პყრობილთა ნუგეშისცემა, ერის თანადგომა ძნელბედობისას, ბიბლიის თარგმანები და გამოცემა:. რომელი ერთი უამრავთაგან ჩამოსათვლელი, რაც სიტყვით არცთუ იოლი სათქმელია, დროში კი გაწელილი, მოთმინებას, სიმშვიდეს, ძალასა და ღვთისგან შეწევნას მოითხოვს, რომელიც იოლად არავის მიეცემა (მით უფრო პატრიარქს. რამეთუ პატრიარქობა მძიმე და დიდი ტვირთია და ვისაც ბევრი მიეცა, მას ბევრიც მოეთხოვება):. "საქმემან შენმან გამოგაჩინოს შენ":. სიტყვაზე უკეთ საქმე მეტყველებს:. ენა ბრგვილია და ვერთავსმდებელი აღწერად:. საკეთებელი კიდევ ბევრია. გასამართი და მოსაწყობი უამრავი: სემინარია-აკადემიის სტუდენტობა, ახალი თაობის აღზრდა, ეკლესია-მონასტრე-ბის აღდგენა-გაძლიერება:. ერის გაერთიანება, ერთ-სულოვნება:. განმტკიცება ქრისტეში, სარწმუნოებაში:. "გზა გოლგოთაზე, ჯვარცმა, აღდგომა", — მიზანი უპირველესი: "მტკიცე სარწმუნოებაზე აშენებული ეკლესია" კლდესა ზედა დაშენებული:. მართლმადიდებელი ქრისტიანი ერის სულს "ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდიან", ხე კეთილი ნაყოფს კეთილს გამოიღებს:. "ნათელი ქრისტესი განგვანათლებს ყოველთა" ამა ნათლით მოსილი მწყემსი კეთილი რომელიც ხედავს თვისი სამწყსოს კეთილმუშაკობას, მონდომებას, თანადგომით გაძლიერებული, ზღვასაც ფეხით გაატარებს, და უდაბნოც გაილევა, მიზანიც მიიღნევა:. "... რათა იხილნენ საქმენი თქვენი კეთილნი და ადიდებდნენ მამასა შენსა ზეცათასა".

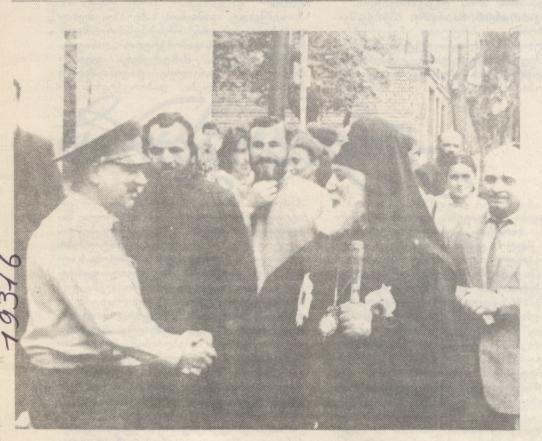
თანადგომა, ღვთისა დიდებაა:. ღმერთმა დალოცოს და მეტი შეაძლებინოს პატრიარქს:. ყოვლად წმინდა ღვთისმშობელი ფარავდეს მას და სრულიად საქართველოს:.

"ნეტარ იყვნეთ... რამეთუ სასყიდელი თქვენი დიდ

არს ცათა შინა"

ამინ:.

องอซตก, เงรรงคอตต์! ว.ศ.ศาวธิบตรก อกอตรกคบปรอ

CEMMEN

№ 12 **©**03333360. (408). 1990

ᲥᲝᲕᲔᲚᲗᲕᲘᲣᲠᲘ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲠᲘᲕ-ᲙᲝᲚᲘᲢᲘᲙᲣᲠᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲝ-ᲡᲐᲛᲮᲐᲢᲕᲠᲝ ᲥᲣᲠᲜᲐᲚᲘ

6 0 8 3 6 3 0 5:

ᲜᲐᲗᲔᲚᲐ ᲒᲘᲝᲠᲒᲝᲒᲘᲐᲜᲘ. ᲥᲣᲗᲐᲗᲣᲠᲘ ᲩᲐᲜᲐᲬᲔᲠᲔᲒᲘ.

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲓᲔᲛᲔᲢᲠᲐᲨᲕᲘᲚᲘ. ᲣᲪᲮᲝᲞᲚᲐ-ᲜᲔᲢᲔᲚᲔᲒᲘ ᲓᲐ ᲙᲐᲪᲝᲒᲠᲘᲝᲒᲐ.

<u>ᲛᲔᲠᲐᲒ ᲛᲘᲥᲔᲚᲐᲫᲔ. "ᲒᲔᲠᲒᲔ".</u>

ᲠᲐᲛᲐᲖ ᲡᲣᲠᲛᲐᲜᲘᲫᲔ. ᲑᲔᲠᲚᲘᲜᲘ, 1918 ᲬᲔᲚᲘ.

ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲮᲝᲠᲒᲣᲐᲨᲕᲘᲚᲘ. ᲗᲔᲕᲓᲝᲠᲔ ᲗᲐᲕᲓᲐᲓᲔᲒᲣᲚᲘ.

ᲗᲔᲜᲖᲘᲖ ᲒᲝᲒᲝᲚᲐᲫᲔ. ᲛᲐᲠᲢᲘᲕᲘ ᲐᲠᲘᲗ-ᲛᲔᲢᲘᲙᲐ (ᲛᲝᲗᲮᲠᲝᲑᲐ).

ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲔ ᲒᲝᲠᲒᲝᲕᲡᲙᲘ. ᲝᲠᲔᲣᲚᲔ-ᲒᲘ, ᲗᲕᲘᲗᲛᲐᲠᲥᲕᲘᲔᲒᲘ ᲗᲣ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘ-ᲣᲚᲘ ᲞᲘᲠᲔᲒᲘ.

ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲒᲐᲩᲔᲩᲘᲚᲐᲫᲔ, ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲔᲛᲘᲒᲠᲐᲜᲢᲘᲡ ᲚᲔᲥᲡᲔᲑᲘ.

ᲥᲔᲗᲠᲘᲜ ᲛᲔᲜᲡᲤᲘᲚᲓᲘ. ᲛᲘᲡ ᲑᲠᲘᲚᲘ.

356M 6585.

ᲒᲝᲠᲘᲡ ᲙᲐᲜᲓᲔᲚᲐᲙᲘ. ᲗᲐᲛᲐᲠ ᲛᲔᲤᲘᲡ ᲛᲔᲮᲣᲗᲔ ᲞᲝᲠᲢᲠᲔᲢᲘ. ᲙᲠᲝᲡᲕᲝᲠᲓᲘ.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲙᲐ ᲪᲙ-ᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲛᲪᲔᲛᲚᲝᲑᲐ

800 23 2 % U % D & 2 3 9 6 W % U

MODS 406550343

ᲡᲐᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲝ ᲙᲝᲚᲔᲒᲘᲐ:

გულნარა გახტაძმ (პასუხისმგებელი მდივანი), ოთარ გერიშვილი, ვასილ გვეტაძე, ნათელა გიორგოგიანი, ოთარ დეგეტრაშვილი, ვახტანგ ესვანჯია, ჯეგალ გეხრიშვილი, დინარა ნოდია (მხატვარ-რედაქტორი), თენგიზ სამსონაძე.

ᲚᲠᲝᲨᲐ 1

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ Გ Ი Ბ Ლ Ი Ო Თ Ე Კ Ა

6500000 30M63M30360 ᲡᲐᲙᲣᲗᲐᲠ ᲒᲔᲓᲡ ᲗᲐᲕᲐᲓ ଅᲜᲓᲐ ᲒᲐᲜᲐᲒᲔᲒᲓᲔ! — ᲐᲡᲔᲗᲘᲐ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲗ-

40408080808080 MOSCO

ველთაძველ მიწას თავისი ტკი-ვილი და სიხარული აქვს. მას-ში მრავლისმნახველი წარსულიც არის და აფორიაქებული დღევან-

თითქოს არაფერი შეცვლილა. ისევ ისე გამოედინება მდინარე რიონი მთებიდან, ისევ ისე დუმს საფიჩხიის სერი, კვლავინდებურად დასცქერიან გორაკ-ბორცვე-გი ვაკეს, მაგრამ შორეული წინაპრები რომ არ შევაწუხოთ, უკვე მოგონებად ქცეულა აკაკის ქუთაისი, ცისფერყან. წელთა ქუთაისი. მათ საიდუმლოს "ბულვარის" დაბურულ ხეთა ხეივანი ინახავს Bbomono ...

ცხოვრება კი მიდის და მიდის ახალ კალაპოტში.

საქართველოს მეორე ქალაქი თავის სიტყვას ამბობს.

სათქმელი ბევრია. ქალაქში დაბადებული ქალაქი — საავტომობილო ქარხანა.

ქალაქი ქალაქში. სხვაგვარად ვერც დავარქმევთ ასობით ათას კვადრატულ შეტრ ტერიტორიას, "დასახლებულს" თოთხმეტი ათასზე მეტი ადამიანით, საამქ-როებით, კონვეიერებით, ბაღებითა და ხეივნებით.

წარმატებები. მილიარდობით მოგება. ხარისხის სახელმწიფო ნიშანი.

მხოლოდ ესეც წარსულია... ახალი, ძნელი ხანა ოთხმოციან წლებში დაიწყო საავტომობილო ქარხნის ის-

ტორიაში. რეკონსტრუქცია. ათვისება ახალი სასოფლო-სამეურნეო მანქანისა— "ვაზ"—4540, მისი მისაბმელები და ნახევრადმისაბმელები.

ყური თანდათან შეეჩვია შეუჩვეველს ქარხანა წამგებიანი გახდა.

მიზეზი? ბევრი ძებნა არ დაგჭირდებათ: ქარხნის პროდუქციის გასაყიდი ფასი ნაკლებია თვითღირებულებაზე. ვილაცას მოუვიდა აზრად, რომ ფასი დაეანგარიშებინა ოცი ათასი მანქანის სიმ ძლავრეზე. ქარხანა კი ჯერჯერობით წელიწადში შვიდი ათას მანქანას ძლივს უშვებს... წლობით არავის ანაღვლებს თოთხმეტი ათასად შეფასებული მანქანა ფაქტობრივად თვრამეტი-ცხრამეტი ათასი მანეთი რომ ჯდება. არც ის, წლი თიწლობით მანქანისათვის აუცილებელი პროდუქცია რომ ძვირდება და არც არაპირდაპირ ხარჯებს იხსენებს ვინმე.

რამდენიც გინდა, წერე და ამტკიცე. ყველაფერი რჩება ხმად მღაღადებლისა. წისქვილი კი ძველებურად ფქვავს, რაკი ქარხანა საკავშირო დაქვემდებარებისაა, საქართველოში არაფერი წყდება.

ასეა, როდა საკუთარ ბედს თავად არ

ახალი ეკონომიკა კი მოდის თავისი შკაცრი და ულმობელი კანონებით. ცხოვრება თავად მოითხოვს გაუტეხელი

კედლის გარღვევას... არის თუ არა ქარხანა ავტონომიური? არის. რადგან მანქანის აწყობა თავიდან ბოლომდე ადგილზე ხდება. ადგილზეა სასხმელო წარმოებაც. საჭირო დეტალების თითქმის ოცდაათი პროცენტი აქვე მზადდება.

...და მაინც დარჩენილი ათი პროცენტისათვის ქარხანა ქვეყნის ხუთასამდე წარმოებასთან არის დაკავშირებული.

მთავარი ინჟინრის ანდრო ბერეკაშვილის აზრით, ეს სრულიად ჩვეულებრი-ვი მოვლენაა. მთლიანი ავტონომიის პიქსელი. არც ერთი საზღვარგარეთული საავტომობილო ფირმა თავისი პროდუქგამოიგონა, ხორცი კი ქუთაისის საავ-ტომობილო ქარხანამ შეასხა.

ერთი რამ კი ცხადზე ცხადია — თავის ბედს ქარხანა თვითონ უნდა გა-

60003

ვინ იფიქრებს, რომ აქ ოცდაათიან წლებში ყველაფერი ნახშირის უთოებითა და ჩვეულებრივი მანქანებით დაიწყო.

თავი საზოვარგარეთის ფირმაში გეგონებათ. ყველაფერი ტექნიკის უახლესი სიტყვის დონეზეა.

სამკერვალო გაერთიანება "იმერეთში" ახალი მანქანების მონტაჟს გასული წლის ნოემბერში შეუდგნენ შვეიცარიის ფირმა "ინტერპლასტიკის" მონაწილეო-

მუშაობენ გერმანული და იტალიური მანქანები, ჩართულია სხვადასხვა ფირმის მოძრავი ტრანსპორტი, კომპიუტერული

სიმშვიდე ადამიანთა სახეებზე, თვითდაჯერება. "ქკვიან" მანქანებთან ამაყნი ჩანან ქალები. საგამომჭრელო დანადგარები ზუსტად ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას. ქსოვილის დაფენა-აზომვა მექანიკურად ხდება, დაპროექტების სი-

Jugar aughor

ციისათვის ყველაფერს თვითონ არ აწარმოებს, პირიქით, ცდილობს კოოპერა-ციის ქსელის გაფართოებას.

ასე ყოფილა ეს ყოველ ნორმალურ ქვეყანაში და ნორმალურ პირობებში... ჩვენს პირობებში კი... ქარხნის რეკონსტრუქცია 1985 წელს რომ დამთავრდა, ფერადი ლითონის საამქროც მაშინვე რომ გაეშვათ, ალბათ უკეთ წაადგებოდა სამეს. არც ის იქნებოდა ურიგო, სხმულებითა და ნაჭედით თავად რომ უზრუნ ველყოფდეს ქარხანა თავის თავს...

ქარხნის პროდუქცია მთელს კავშირ-ში იგზავნება. არსებობს მისი განაწილების ჩვეული, დატკეპნილი გზა. გაპოსავალი კი ერთია — ქარხნის პროდუქციას გზა გაეხსნას იქით, საითაც უფრო მომგებიანი იქნება. იძებნება კონტაქტები საზღვარგარეთ. ამ საქმეს დიდ ძალასა და ენერგიას ახმარს ქარხნის დირექტორი რევაზ ჭეიშვილი. ფიქრობენ საექსპორტო საამქროს შექმნას, რაც თავისთავად გულისხმობს ხარისხის გაუმჯობესებას.

ერთი_პატარა გზაც გამონახა ჯერჯერობით ქარხანამ. ავტომობილის, მისაბ მელის, ნახევრადმისაბმელისა და სათადარიგო ნაწილების გარდა უშვებს საბაღე ურიკას, რომელმაც დიდი მოწონება დაიმსახურა გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, პოლონეთსა და სხვ ქვეყნებში. მას მცირეოდენი ვალუტ მოაქვს. იქნებ მცირე ტვირთამწეობის პატარა ავტომობილმაც ("აია") თქვას თავისი სიტყვა, რომელიც უკვე მზად არის გამოსაშვებად და სამედიცინო დანიშნულების ავტომობილმა "თბილისმაც", რომელიც ბოლნისელმა გურამ კვერნაძემ სტემაც ავტომატურია. აქ შეკერილი მამაკაცის შარვლები, ხელოვნური ბეწვის პალტოები, სპორტული კოსტიუმები, ქურთუკები თუ ლაბადები უთუოდ გაუშევს კონკურენციას უცხოური ფირმე ბის ნაწარმს, ნედლეულის პრობლემა რომ არა... ამგვარ ტექნიკას ქსოვილიც შესაფერისი სჭირდება. როგორც მთავარმა ინჟინერმა პაატა კლდიაშვილმა აგვიხსნა, ამგვარი ტექნიკა უაღრესად პრეტენზიულიც არის. მაგალითად დაფენა და აზომვა უნაკლოდ რომ მოხდეს, თურმე ამისთვის ასორმოცდაათმეტრიანი თოფი უნდა იყოს, თანაც ისეთი, წუნი რომ არ ექ-

რაკი კონკურენციაზე ვლაპარაკობთ, ქართული ქსოვილიც უნდა აკმაყოფილე ბდეს მოთხოვნებს. ამგვარივე დონეზე ხომ უნდა დადგეს მისი წარმოება... გაერთიანებას კი ამჟამად მთელი კავ-

შირი ამარაგებს. შემოტანილია ძაფი, ღილი, ელვა, შესაკრავი, კნოპი... ყველაფერი კი ერთმანეთზეა გადაჯა-

ქვული. ერთი დეტალიც რომ იყოს უვარ-

სურვილი კი დიდია, გაერთიანების ნაწარმს სიამოვნებით ყიდულობდნენ ქართველები, დაინტერესდნენ უცხოელები, სხვაგვარად რა აზრი ექნებოდა იმ ჯაფას, რომელიც მსუბუქი მრეწველობის სამინისტრომ და თავად გენერალურმა დირექტორმა გულნარა შენგელიამ ამ საუკეთესო წარმოების შექმნას მოახმარეს. რეკონსტრუქციაზე დახარგული ცხრა მილიონამდე ვალიც ხომ გასასტუმრებელია...

ოცნება კი მაინც შლის ფრთებს. თუ ჩვენივე ქსოვილით შექმნილი პროდუქ ცია საზღვარგარეთ გავა ვალუტას მარტო გაერთიანება კი არა, ქსოვილის მწარმოებელიც მიიღებს. ეს ყველაფერი კი დაგროვდება ჩვენს საერთო სახლში.

არც მთლად უნიადაგოა ეს ოცნება რაკი პროდუქცია ჯერ მხოლოდ კუბაში გადის, მაგრამ მოლაპარაკება მიმდინარეობს კანადასთან და ამერიკასთან.

3bmლოდ თავისუფალი გაცვლით..

გენერალურ დირექტორს ზურაბ მელ ქაძეს რომ გაესაუბრებით, მერე აბრეშუ ერთიანების ტერიტორიის კუთხე-კუნჭულში შეიხედავთ. ყველგან განახლების სუ-ლი რომ ტრიალებს, მაშინვე იგრძნობთ. აქ. ამ უდიდეს საწარმოში, სხვისი მოიმედეობით არ ცხოვრობენ.

ხდება სრული გადაიარაღება. აშენებენ ახალ ძაფსაღებ ფაბრიკას,

გენერალური დირექტორი კი მაინც პრობლემებით იწყებს. ყოველი მათგა-ნი მტკივნეულია. სასწრაფოდ მოსაგვარებელი. რა ენერგიასა და ძალას ითხოვს ხელმძღვანელისაგან თუნდა() სოცი ალური პრობლემა. მით უმეტეს, თავადაც კარგად იცის, რომ მუშას ლიტონი სი-ტყვები არ სჭირდება. მასზე, მის ოჰახ-

ამ ურთიერთობისათვის ჯერჯერობით არ ჩანს. საბჭოთა კავშირის მრეწველობას სჭირდება აბრეშუმი, ამიტომ საზღვარგარეთ გასვლის უფლებას არ გვაძლევენ ვთქვათ, მოხდა გატანა. შემოსავლის დი დი ნაწილი იქვე რჩება, მოსკოვში. უფრო მეტს გეტყვით, წელს იტალიიდან კიდან ვერ მივიღეთ 850 მილიონი ტონა ხელოვნური ძაფი უვალუტობის გამო. თურქეთის რესპუბლიკა თანახმაა, მოგვაწოდოს ძაფი. სანაცვლოდ თხოულობს ეგროსის გამე ანასების გამების უფლე-ბა კი არა გეაქვს. ამ ერთი შებედვით იოლ საქმეს სჭირდება თვეობით წვილება ჯერ რესპუბლიკაში, მერე საკავშირო მასშტაბით. ნებართვას კი ან მივიღებთ და ან

არა, ასე გაგრძელება აღარ შეიძლება. მოჯადოებულ წრეში ტრიალი არ გამოადდა ჰქონდეს თავისუფალი გაცვლის საშუა-

530 % 6M8 010 BURNEWS FOR

ცოდვა გამხელილი სჯობს — საზოგადოებრივი კვების კოოპერატივს რომ გავიგებთ, გულში უსიამო გრძნობა გვი-

ზე რეალური ზრუნვა, საბინაო პირობების დროულად გადაჭრა აუცილებელია. თუმცა საუბარი მაინც ნედლეულის პრობლემით იწყება.

ბუნებრივია, ყველას ქართული ნა-ტურალური აბრეშუმის ქსოვილის ნელ-ნელა შემცირება გვაწუხებს.

ზურაბ მელქაძეს სახე ეღრუბლება, როცა იხსენებს იმ წვალებას, რომელიც გადახდა თავს, შუა აზიიდან სამოცდაათი ტონა აბრეშუმის პარკი რომ მიეღო. მოსალოდნელია, შუა აზიის რესპუბლიკებ-მა საერთოდ შეუწყვიტონ საქართველოს პარკის მოწოდება. ახლა ყველა (დილობს, თავისი სიმდიდრე რაც შეიძლება მომგე-ბიანად გამოიყენოს, ვალუტა შეიძინოს... დამაღონებელია უფრო ის, რომ ქართუ ლი აბრეშუმის პარკი თანდათან მცირდება და ხარისხობრივადაც ეცემა. სიტყვით ყველანი პატრიოტები ვართ, მაგ. რამ საქმით არავინ არ ზრუნავს იმაზე რომ ქართველი ადამიანი კარგავს აბრე-შუმის ჭიის მოვლის დიდ ტრადიციას, ხელიდან უშვებს მსოფლიო ბაზარზე გაავლის საუკეთესო, საუკუნეებით ნაცად

რამ გაუგრილა გული ქართველს ან სისხლხორცეული საქმისადმი? თუ ერთხელ დასავლეთ საქართველოში ავადმყო-ფობამ გადააშენა თუთის ხეები, მისი აღდგენა რატომ იქცა გადაულახავ ზღუ-

ალბათ ლირს ამაზე დაფიქრება. მოდური კითხვაა და ალბათ თქვენც გაინტერესებთ. საზღვარგარეთ თუ არის მოთხოვნილება ჩვენს პროდუქციაზე, გვეუბნება დირექტორი და განაგრძობს. — მოთხოვნილება დიდია, მაგრამ გზა ჩნდება. გვახსენდება, რომ მათმა სიმრავლემ ერთობ გაგვიძვირა ბაზარი, დეფიცი ტად აქცია აუცილებელი მოთხოვნილების პროდუქტები... ამ სევდამ შემაცილა კოოპერატივ "ლეჩხუმის" ზღურბლს იქით. მაგრამ ამგვარი დაწესებულებისათვის უჩვეულო სიმშვიდემ და სიმყუდროვემ უშალ მოხსნა დაძაბულობა. მიწის ქვენ ტერასებად მოწყობილ დარბაზებში ყვე ლაფერი უბრალო, ლამაზი და გემოვ-

ოთარ ყურაშვილს და ჯიბილო ნემსიწვერიძეს დიდი ჯაფა გადაუტანიათ, სა-ნამ ამ ყველასაგან მივიწყებულ ადგილს გამოაცოცხლებდნენ. როცა ყველაფერ დამთავრდა, მათ მილიონამდე ვალი ჰქონდათ. ამ ვალის გადახდა არ გაუჭირდება დიდშემოსავლიან კოლექტივს, მაგრან მთავარი სხვა რამ არის. ეს შემოსავალი ბაზარში ნაყიდი პროდუქტებიდან არ მოდის. ოთარ ყურაშვილმა და მისმა თანამშრომლებმა თავიდანვე საკუთარი მეურნეობის მოწყობაზე იფიქრეს. რი ძეურხეობის დიყურია კი მაღლაკ-ში არენდით აიღეს მიწა, სადაც განლაგე-ბულია მათი ფერმები. აქვე მოიწიეს შარშან ოცი ტონა სიმინდი. ასე განსაჯეთ

სასიმინდეც კი საკუთარი აქვთ. მსხვილფეხა პირუტყვი, ლორები, ინ-დაურები, თხები; ქათმები, იხვები მრავ-ლად არის "ლეჩხუმის" ფერმებში. ზაფხულობით საქონელი მთებში მიჰყავთ. საკუთარ მინიატიურულ წისქვილში ფქვავენ, საკუთარ თონეში აცხობენ. თით ქმის ყველაფერს საკუთარი გარჯით მოპოვებულს სთავაზობენ მომხმარებელს. სულ ზემოთ, მესამე დარბაზში ადრე ნამცხვარსაც ყიდდნენ.

შევწყვიტეთ ნამცხვრის sohojo co Bojoho omhanose had sh go მოგიყენოთ, — გვეუბნებმე გაქტეტ ქალ [] სიწვერიძე, — საკუთარი ტიტ არა [გაქმტე ქალ [] ყველა რომ ასე ფიქრობდებ...

%man 638 03m6man3760 %3 ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲒᲐᲜᲕᲘᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲢᲔᲜᲓᲔᲜᲪᲘᲐᲖᲔ...

ეკონომიკური მართვის მექანიზმის გარდაქმნა და სრულყოფა უპირველესი ამოცახაა. მხოლოდ სამეურნეო ახგარიშის დაცვით ექნება ქალაქს როგორც

წარმოების მოცულობის მატება. პროდუქციის ხარისხი, რეზერვების სრული გამოყენება — ეს აუცილებელი პრო-

სამრეწველო დანიშნულების ახალმშე. ებლობები იზღუდება. სამაგიეროდ, ბევრს ბრუნავენ გადაიარაღებასა და რეკონსტრუქციაზე. უკვე მოხერხდა სამრეწველო პროდუქციის ზრდა ისე, რომ კაპიტალდაბანდებათა მთლიან მოცულობაში მისი წილი 'მემცირდა...

კვლავ გრძელდება ეს პროცესი. კულაგ გოძელდება ეს ბარიცები. ეკოლოგიურად სუფთა და მცირემასა-ლატევადი დარგების განვითარებაზე დიდ იმედებს ამყარებენ. ეს არის კავშირგაბმულობა, ზუსტი ხელსაწყოების, გამოთვლ თი და კომპიუტერული ტექნიკის გამოშ-ვება, სახალხო მეურნეობის საქონლის წარ-

სოების მკვეთრი გაფართოება. ტერიტორიულ-სამეურნეობათაშორისო გაერთიანება ქალაქის სამრეწველო საწარ-მოებთან და ორგანიზაციებთან ქმნის ერთობლივ საწარმოებს, რომლებიც მილიო-ნობით მანეთის პროდუქციას უშვებენ. ამგვარი საწარმოების ქსელი ფართოვ-

მაგალითად, დამთავრდა პროექტირება და უახლოეს ხანში დაიწყება მსუბუქი ავტო-მობილების საქარე მინების დამამზადებელი და რიონის კასკადის პესების წყალ-საცავებიდან ნატანის ამომღები და გამამ დიდრებელი მცირე საწარმოების სამშე. ნებლო სამუშაოები, მათი გამოშვებული პროდუქციის წლიური მოცულობა 1992 წლისათვის 12-15 მილიონ მანეთს შეადგენს. შემდგომ ათ წელიწადში თანამიმდევ რულად გაიზრდება 25-28 მილიონ მანეთამდე. საწარმოები იმუშავებენ თანამედროვე სამამულო და საზღვარგარეთული

ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგიით. საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობე ბის დამყარება-გაღრმავების მიზნით ტერიტორიულ სამეურნეობათაშორის გაერთია-ნებასთან შექმნილი და სათანადოდ რეგისტრირებულია ფირმა "იმერსერვისი", რომ-ლის მეშვეობითაც სსრკ-შვეიცარიის ერთობლივ საწარმოსთან "სუპრიმექსთან" poshlos jyosolol gomosmo "sham". 3shტნიორად ტერიტორიულ გაერთიანებასთან ერთად წარმოდგენილია ქუთაისის ავეჯის

ბულგარეთთან პარტნიორობით შეიქმნა ერთობლივი საპროექტო საწარმო "გელათი". ეკონომიკის საკითხებზე შეხვედრები ეწყობა გერმანიის. საბერძნეთის, შვეიცარიის, ბელგიის, ისრაელისა და სხვა ქვეყ-ნების საქმიანი წრეების წარმომადგენლებ-

ასეთ ურთიერთობებში იკვეთება ქალაქის ეკონომიკური პოტენციალის ამაღლების რეალური რეზერვები.

TGFUSCOCIACATION GO

რქეოასტრონავტული ანუ კა-ცობრიობის განვითარებაში უც-ხოპლანეტელების მონაწილეობის თეორიის მიხედვით, უხ სოვარ დროში დედამიწას რამდენჯერმე ესტუმრნენ უცხოპლანეტელები. უცხოპლანეტელებმა ხელოვნური მუ ტაციის გზით ჰუმანოიდის სახე მისცეს დედამიწის მაშინდელ მობინადრეებს. მა თი ვიზიტები დედამიწაზე აისახა უძვე-ლეს რელიგიებში, რიტუალებში, ლეგენდებში, ზღაპრებში, აგრეთვე საკულტო საგნებსა და ნაგებობებში.

იმ ლეგენდებიდან, მითებიდან, წერილობითი წყაროებიდან და უძველესი რუქებიდან, რომლებიც მოიცავენ იდუმალ. აუხსნელ, თითქოს კოსმოსურ ელემენტებსაც კი, არქეოასტრონავტული თეორიის მიმდევრები — ერიხ ვან დენიკენი, მიშელ პაპაგანისი, დუნკან ლუნანი, რაიმონდ დრაიკი, ალექსანდრე გობროვსკი და სხვები გამოყოფენ რამდენიმეს.

ეპოსს "გილგამეშზე", როგორც პირ-ველ კოსმოსურ რეპორტაჟს, ეზეჰეილის მფრინავ აპარატს და შეთანხმების კიდობანს, როგორც უცხოპლანეტელები-სა და ადამიანების კომუნიკაციის ტექნიკურ საშუალებას, მფრინავ აპარატებს წინაისტორიულ ინდოეთში, ჩინეთსა და ამერიკაში, იდუმალებით მოცულ ქვეყანას — შამბალა და პირი რეისის რუკას.

გილგამეშის ეპოსმა ჩვენამდე მოალ წია თიხის თორმეტ ფირფიტაზე, რომლებიც მოთავსებული იყო ასირიელი მე თის აშურბანიპალის ბიბლიოთეკაში ქალაქ ნინივეში, ჩვ. წ. აღ-მდე VII საუ-

გილგამეშის ეპოსი არქეოასტრონავტული თეორიის მომხრეების ყუ რადოებას მე-7 ფირფიტის ტექსტით იქ ცევს, სადაც მოთხრობილია იმაზე, თუ როგორ იფრინა ოთხი საათი ცაში რკინის არწივის ბრქყალებში მოქცეულმა ქალაქ კიშეს მეუფემ — ეტანამ. რკინის არწივის და ეტანას საუბარი დაახლოეპით ასე შეიძლება ითარგმნოს: "პირვე ლი მილის ფრენის შემდეგ მითხრა: ჩაიხედე ქვევით, დედამიწისკენ. რას მო-გაგონებს იგი? რას მოგაგონებს ზღვა? ხმელეთი ჰგავდა გორაკს, ზოვა კი პატარა გუბურას! აიფრინა კიდევ ერთი მილი და მითხრა: ჩაიხედე ქვევით, დედამიწიbyot! had amazambjob ogo? had amazamნებს ზღვა? ხმელეთი ჰგავდა ბაოს, ზღვა კი ბალში გაჭრილ რუს! აიფრინა კიდევ ერთი მილი და მითხრა რკინის არწივმა: ჩაიხედე ქვევით, დედამიწისკენ! რას მოგაგონებს იგი? რას მოგაგონებს ზღვა? ხმელეთი ფაფას ჰგავდა, ზღვა კი გობს...

მართლაც, აღწერა იმდენად ზუსტია. რომ, ეჭვს გარეშეა, ვიღაც (ამ კონკრეტულ შემთხვევაში სულ ერთია ვინ?!) მნიშვნელოვანი სიმაღლიდან აკვირდებოდა დედამიწას... ასეთი მსგავსება ფან ტაზიის ნაყოფი არ შეიძლება იყოს. თანაც, ეტანას ესაუბრება არა თავად რკინის კარი", რომელსაც არქეოასტრონავ-ტული თეორიის მომხრეები რეპროდუქტორად ნათლავენ და მიაჩნიათ, რომ გილგამეშის ეპოსიდან ამოღებული ეს დიალოგი პირველი კოსმოსური რეპორ ტაჟია კაცობრიობის ისტორიაში.

მესოპოტამიის ხალხთა მითოლოგიიდან ივსებოდა აგრეთვე ბიბლიური ძველი აღთქმა, ძველქბრაული ლიტერატურის ვრცელი კრებული, რომელიც თანდათა-ნობით ჩამოყალიბდა ჩვ. წ. აღ-მდე I ათასწლეულში. სწორედ ამ ლიტერა ტურულ-ისტორიულ ძეგლში აღმოაჩი ნეს არქეოასტრონავტული თეორიის მიმდევრებმა კიდევ ერთი დამამტკიცეურ წყაროებს საფუძვლად რეალური ფაქტები უძევს, ანუ უცხოპლანეტელების ვარსკვლავთმფრენების გამოჩენა, დასამვები აპარატების ხმელეთზე ყოფნა, დამაკავშირებელი მოწყობილობების არსებობა და სხვა. კონკრეტულად ამ შემთხ ვევაში იგულისხმება ძველი აღთქმის ერთერთი ლეგენდა ეზეჰეილის ხილვის შესახებ, ლეგენდა პატრიარქ იენუჰზე (გენეზისი 5, 18-24) და ლეგენდა იეშუას შე

თანხმების კიდობანზე. არქეოასტრონავტული თეორიის მიმდევრები მთავარ ყურადღებას უთმობენ ლეგენდას ეზეჰეილის ხილვაზე. განსაკუთრებით კი მას შემდეგ, რაც ეზეჰეილის ხილვამ შთააგონა ჯოზეფ ბლუმრიჰი ბრწყინვალე ამერიკელი კოსმოსური რაკეტების. საპლანეტთაშორისო ხომალდების ცნობილი ექსპერტი და კონსტრუქტორი — გამოეგონებინა ბორბალი, რომელიც პრაქტიკულად ერთ ადგილზე ტრიალებს ნებისმიერი მიმართულებით. ბლუმრიჰი ეზეჰეილის ხილვაში ეძიებდა და მიაგნო კიდევაც ტექნიკუ-რი ხასიათის ინფორმაციას, რომელიც მისი ინტერპრქტაციით წარმოადგენს საპლანეტთაშორისო ხომალდის დაშვებას დედამიწაზე და ამის ეზეჰეილისეულ აღწერას. აი, რას წერს თვითონ მეცნიერი: "ძველი აღთქმის ტექსტში დეტა ლურადაა აღწერილი ეზეჰეილის ხილვა. ეზეჰეილი თავისი დროისათვის საკმაოდ განათლებული ადამიანი იყო, მაგრამ მასაც არ შეეძლო სცოდნოდა, თუ რას ხედავდა. ამიტომ აღგვიწერს იგი ასე კონკრეტულად ფანტასტიკურ საგანს, რო-მელშიაც დილეტანტიც კი ადვილად შეიცნობს ტელეეკრანზე ათასჯერ ნანახ კოს ხომალდების პროექტებს. ორ ფაქტზე მინდა გავამახვილო ყურადღება. პირველი, ესაა კოსმოსური ხომალდის ძირითადი ნაწილის უჩვეულო ფორმა. "ნასა"-ს ინჟინრებმა 60-იან წლებში ზუსტად ასეთი პროექტი წარმოადგინეს, როგორც აეროდინამიური თვალსაზრი სით ყველაზე სრულყოფილი და მეორე. ესაა ბორბალი. ერთი შეხედვით ბორპალი კოსმოსური ხომალდისათვის პრა-

ქტიკულად გამოუყენებელი იყო. ხანგრ-

ძლივი ექსპერიმენტების შემდეგ შევძელი მომენახა ეზეპეილის ხილვის ამ დეტალის ტექნიკური ახსნა, რომელიც შემდგომ დაპატენტდა როგორც გამო-გონება და დაინერგა აშშ-ს მრეწველო-

ერის ვან დენიკენი მიიჩნევს, რომ ჩვ. წ. აღმდე 600 წელს დედამიწას ესტუმრა საპლანეტთაშორისო ხომალდი და თავისი მოსაზრების სისწორის არგუმენტად იყეპოსა იუმის სისტორის პოგუნესტაც მექ-ნებს (ენობებს ლეგენდიდან ბიბლიური "შეთანხმების კიდობანის" შესახებ. შეთანხმების კიდობანი საკულტო

სიმბოლო იყო და უძველესი რელიგიური წარმოდგენებით, როგორც ჩანს, თვით ღმერთ იეშუას სამყოფელს წარმოადგენდა. კიდობანი სასწაულებს ახდენდა მის მორწმუნეთა და უარმყოფელთა ბრძოლაში პირველთა სასარგებლოდ, ჰკლავდა ან სასიკვდილო ავადმყოფობას შეჰყრიდა იმას, ვინც უპატივცემულოდ მოეპყრობოდა თუ შეეხებოდა. კიდობანის კულ-ტი ცოცხლობდა მას შემდეგაც, რაც ებიაელთა ტომები საბოლოოდ დამკვიდრდნენ ერთ ტერიტორიაზე. შეთანხმების კიდობანი მოთავსებული იყო იეშუას მიმდევართა სალოცავში. დავითმა იგი იე რუსალიმში გადაიტანა, სადაც რამდენიმე საუკუნე ინახებოდა. ბიბლიის ტექსტში შემდგომ ცნობებს კიდობანის თაობაზე აღარ ვხვდებით. ბიბლიის შემსწავლელი მეცნიერების აზრით, იგი განადგურდა იე რუსალიმის რომელიმე დაპყრობის ან სხვადასხვა რელიგიური რეფორმების დროს. ამრიგად, ჩვენთვის უცნობია "შეთანხმების კიდობანის" წარმოშობისა და გაქრობის ამბავი. არქეოასტრონავტული თეორიის დამცველები მიიჩნევენ "თუკი დეტალურად აღვადგენთ კიდო ბანის ბიბლიურ აღწერას. აღმოჩნდება, რომ ეს იყო რამდენიმე ასეული ვოლ ტის სიმძლავრის კონდესატორი. ოქროს ფირფიტები ქმნიდნენ დადებით და უარყოფით მუხტებს. თუ ცერცველაზე მო-თავსებული ერთ-ერთი ქერუბიმი მაგნიტური იქნებოდა, მაშინ მივიღებდით რეპროდუქტორს ან რაღაც დამაკავშირე-პელ მოწყობილობას, რომლითაც მყარ დებოდა კონტაქტი იეშუასა და კოს-მოსურ ხომალდს შორის. ამას ადასტურებენ მანათობელი ნაპერწკლები, ასე ხშირად რომ ციაგებდნენ კიდობანის

ცნობებს მფრინავ აპარატებსა და სუპერტექნიკურ გამოგონებებზე არქეო-ასტრონავტული თეორიის მიმდეგრები უხვად ნახულობენ ძველ ინდურ, ჩინურ და ამერიკულ წერილობით წყაროებში. ინდური ეპოსიდან ამ მხრივ განსაკუთრებით საყურადღებოა ორი უბრწყინვალესი ლიტერატურული ძეგლი მაპაბპარატა და რამაიანა. რაიმონდ დრაიკი თავის წიგნში "ღმერთები და კოსმონავტები ძველ ინდოეთში" მოიხსენიებს ეპიზოდს რამაიანადან, რომელშიც რამა ებრძვის მისი ცოლის მომტაცებელს

353MIXIMSCE

დემონ რავანას. დემონის კუნძულ ლანეაზე მაიმუნების ჯარის გადასასხმელად რამამ ზოვაზე ხიდი გადო, ხოლო მისი ერთ-ერთი მოკავშირე ჰანუმანი კი პირდაპირ... გადაფრინდა. მაჰაბჰარატას შესახებ ერის ვან დენიკენი წერს: "მაპაბპარატას პირველი წიგნის 67-ე თავში მოთხროპილია ქალწულ კუნტის ინტიმური თავგადასავალი. კუნტის გამოეცხადებიან თა-ვად მზის ღმერთი, შემდეგ მისი მბრწყი-ნავი შვილი და დააფეხმძიმებენ ქალწულს. ღმერთების შვილს უნდა ჰქონოდა მძლავდი იარალი, სპეციალური საყურეები და მანათობელი ქაცვით დაფარული ახეული, მაგრამ ახლობლების რისხვის შიშით კუნტიმ ახალშობილი კალათაში ჩადო და მდინარეს გაატანა... ეპოს ში მრავლადაა სხვადასხვაგვარი მფრინავი აპარატების აღწერაც. თუ მათ ქრონოლოგიური მიმდევრობით დავალაგებთ. აღმოჩნდება, რომ მფრინავ აპარატებს თავიდან იყენებდნენ მხოლოდ თავად ღმერთები, შემდეგ ამ აპარატებს ათხო ვებდნენ ხოლმე გამორჩეულ მოკვდავებს, შემდეგ ადამიანები, მაგალითად, დემონური რიქშები, თუნდაც რამაიანას მეფე, თვითონვე აგებენ მფრინავ ხომალდებს. რამაიანას ეპოსიდან გავიხსენებთ კიდევ ერთ უაღრესად საინტერესო ეპიზოდს: როდესაც რამა სამკვდრო-სასიცოცხლოდ შეებრძოლება დემონების მეფეს რავანას, შეიტყობს, რომ რავანას მთრინავი აპარატი ჰქონია; ომერთი ინდრა რამას საშველად თავის თვითმფრენს გაუგზავნის... ქიმიკოსი ვლადიმერ კარპენკო ძველი

ჩინური ხალხური მედიცინისა და ალქიმიის შესწავლისას წააწყდა მეტად საინტერესო დოკუმენტს. ესაა ჩვ. წ. აღ-მდე 320 რესო დოკუმენტს. ესაა ჩვ. წ. აღ-მდე 320 წელს კო ჩანგის მიერ ჩაწერილი საბუ-ნებისმეტყველო ენციკლოპედია-პაო-პხ-ც. მასში სხვათა შორის მოთხრობილია სანგ ვან-ტუას და მისი შვილის საოცარი თავგადასავალი: "მესამე წლისთავზე იმისა, რაც თქვენი ბრძანების შესასრულებლად ვიღვწოდით, მობრძანდა სული და ყველა ერთად ურჩხულის სხეულზე ცაში ავფრინდით. დედამიწისკენ დავიხედე, მაგრამ იგი შორს, ძალიან შორს იყო. თითქმის არც ჩანდა. შიშმა შეგვიპყრო. ურჩხული სწრაფად მიფრინავდა. ცას რომ მივალწიეთ, შევედით შენობაში, სადაც ოქროს საწოლები და მბრწყინავი ალმასის მაგიდები იდგა. სულმა ჭიქით რალაც წითელი სითხე დაგვალევინა და მაშინვე გაგვიქრა შიმშილის და წყურვილის გრძნობა. მაგრამ ცათა მპყრობელის წინაშე რომ წარვსდექით, რალაც დავაშავეთ. ამიტომ კვლავ მიწაზე დაგვაბრუნეს, რათა გვეზრუნა საკუთარი თავის სრულყოფაზე, რომ რაღაც დროის შემდეგ ისევ ცაში დაებრუნებულიყავით".

ძნელი მისახვედრი არაა, რომ ეს ნაწყვე-

უცხოპლანეტელებთან კონტაქტის. დამამტკიცებელ დოკუმენტად მიაჩნიათ.

აქამდე განხილული ყველა მაგალითი წერილობითი წყაროებიდანაა ამოკრეფილი და მოხსენიებული არ ყოფილა რაიმე ნივთიერი მტკიცება. კოსმონავტიკის ამერიკელი სპეციალისტი სტიუარტ გრინვუდი 15 წელიწადზე მეტია უცხო-პლანეტელების ჩვენს პლანეტაზე ყოფნის დამამტკიცებელ სწორედ ნივთიერ სა-ბუთებს ეძებს. მისი აზრით, "წარსულში დედამიწაზე უცხოპლანეტელების სტუმრობის პირდაპირი დამამტკიცებელი პუთი ჯერაც არაა მიგნებული. ამიტომ იძულებულები ვართ, ვეძიოთ მითოლო-გიური ცნობები და არტიფაქტები, რომლებიც მსგავსნი იქნებიან საპლანეტთაშორისო ხომალდებისა. ასეთი არტიფაქტები აღმოჩენილია კოლუმბიაში".

ივან სანდერსონი თავის წიგნში "აუხსნელის კვლევა" მოგვითხრობს მსგავს არტიფაქტებზე. ავტორი მათ "ოქროს თვითმფრინავებს" უწოდებს, რადგან ისინი ძალიან ჰგვანან კოსმოსურ ხომალდებს. არტიფაქტები დამზადებულია სუფთა რქროსაგან, ჩვ. წ. აღ-მდე 400—1000 წლებში და ინახებოდა სარკოფაგებში. დღეისათვის ნაპოვნია ოცამდე არტიფაქტი. ერთ-ერთი არტიფაქტი ტყუპის ცალივით ჰგავს აშშ-ს მრავალგერადი გამოყენების რაკეტოპლანს "სპეის შატლს". იგი ექსპონირებულია ისტორიის მუზეუმში ვაშინგტონში. ბოგოტის რესპუბლიკურ ბანკში დაცული არტიფაქტი უაღრესად საინტე-რესოა კუდის ფრთებით (თვითმფრინავის მსგავსი), რომელიც არც ერთ ფრინველს არა აქვს და ამრიგად, გამორიცხულია მისი მსგავსება ცოცხალ ორგანიზმებთან. გარდა ამისა, ამ არტიფაქტის ზურგი გადახსნილია, ანუ აბსოლუტურად იდენტურია შატლის საბარგო ნა-

შკჰა-გრო-მი-კრუნ-გლინგ. ეს აბრაკადაბრა ჯადოსნური შელოცვა არ გეგონოთ. იგი ჩვ. წ. აღ-მდე III—II საუკუნეების ტიბეტური რუკის, შამბალას ტექსტია. ქარ თულად ტექსტი დაახლოებით ამას ნიშ-ნავს: "მიწა, სადაც ღმერთები ადამიანებს იტაცებენ". საოცარი და მძლავრი შამბალა საუკუნეების განმავლობაში უკარგავდა მოსვენების ადამიანებს, იქნე-ბოდნენ ისინი შუასაუკუნეების ასტბო-ლოგები და მისნები, თუ თანამედროვე მეცნიერები, არქეოასტრონავტული თეორიის მიმდევრები ჟაკ ბერჟე, ლუის პუელსენი, ენდრიუ ტომასი, და სხვები. სხვადასხვა ხალხების ფოლკლორში ამ იდუმალი მიწის შესახებ შემონახულია დიამეტრალურად საწინააომდეგო ცნობები. ერთნი მას სიკეთის, სიუხვის სიმბოლოდ გვიხატავენ (პლატონის ატლანტიდის თუ მორის უტოპიის მსგავსად). მეორენი კი ბოროტების, ძალადობის სათავედ. შამბალას პოროტი გენიის არ-

სებობის რწმენამ გარკვეული როლი ითა-

ჩამოყალიბებაში. ისინი დარწმენენტელები იათყალისებაში. ისიბი და**ლგუ**ფეეფელგგე. იყვნენ, რომ უძველეს ტებეტფე [ცეგან-დებში აღწერილი მასობბივი ძველელო-ბები და გენოციდი სხვა არაფერი იყო, თუ არა რალაც მისტიკური შესაწირი შამბალას ღმერთ-ბატონებისადმი, რომლებიც უნარჩუნებდნენ რჩეულებს ბატონობას ადამიანებზე და ქმნიდნენ "ზე კაცს". მეცნიერებმა რუკაზე აღმოაჩი ნეს უძველესი ქალაქები: ბაბილონი ("ქვეყანა, სადაც ბატონები ცხოვრობენ"), იერუსალიში, იემენი ("ქვეყანს, სადაც არ იციან დარდი"), ბელუგისტანი ("ტანჯვის მავი ხეობა") აომოჩნდა. რომ იდუმალებით მოსილი შამბალას საზღვრები გადიოდა აზიასა და აფრიკის ნაწილზე, უზარმაზარ ტერიტორიაზე სკვითების სტეპებიდან მადაგასკარამდე და ნილოსიდან ჰიმალაებამდე. საინტე რესოა, რომ უცნობმა კარტოგრაფმა ამ ქვეყნის შუაგულში მოათავსა ირანის უძველესი დედაქალაქი — პასარგადა. რას ნიშნავს ეს? რა იგულისხმება შამბალას სახელწოდებაში? იქნებ ომერთი — კოს მონავტების ნავთსაყუდელი, სადაც ისინი ექსპერიმენტებს ატარებდნენ ადამი-

მაშა ფაშიზმის თეორეტიკოსუბის პიტ ლერის "მასწავლებლების" იდეოლოგიის

თურქმა ადმირალმა და გეოგრაფმა პირი რეისმა 1513 წელს განახორციელა თავისი უაღრესად რთული ჩანაფიქრი გაზელის ტყავზე გამოსახა მსოფლიოს რუკა. 1929 წელს ხელმწიფის ძველ სა-სახლეში, ისტამბულში აღმოაჩინეს ამ რუკის ნაწილი. მასზე დატანილია ატლან ტის ოკეანე, ორივე ამერიკის კონტი ნენტი და ევროპის და აფრიკის დასავლეთი ნაწილი. რუკის მეორე ნახევარი უგზოუკვლოდ დაიკარგა. პირი რეისის რუკა იმდენად ზუსტია, რომ არქეოასტრონავტული თეორიის მიმდევრების აზრით, მხოლოდ მფრინავი აპარატიდან, უფრო სწორად კოსმოსური ხომალდიდან გადაღებული ფოტოგრაფიით თუ შესძლებდნენ მის შედგენას. ანტარქტიდის სანაპიროს უზუსტესი კონტურით ისინი ას-კვნიან, რომ ანტარქტიდის რუკა შედგენილია მაშინ, როცა ეს კონტინენტი ჯერ

კიდევ არ იყო ყინულით დაფარული. ამრიგად, ნათელი ხდება, რომ მოყვანილი მაგალითების ავტორები, მხილველები თუ გადმომცემელნი ცხოვრობდნენ დედამიწის სხვადასხვა კუთხეში, ჰქონდათ განსხვავებული კულტურა, რელიგია, იმყოფებოდნენ განვითარების სხვადასხვა დონეზე. მაშინ არ არსებობდა კომუნიკაციის საშუალებები, ტრანსკონტინენტური გზები და მიუხედავად ამისა, თითქმის ყველა ერთსა და იმავეს ალნიშნავს, როცა საქმე ეხება ციდან მოვლენილ ღმერთებს, მათ ხომალდებს, გარეგნობასა და ქცევას. თუმცალა, არც ის უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მიუხედავად ხსენებული სხვაობებისა, ჩვენი წინაპრები მაინც ერთ პლანეტაზე ცხოვრობდნენ და ერთი მზე ამოსდიოდათ. ამიტომ, ხშირად ერთსა და იმავე, მათთვის აუხსნელ, ბუნებრივ მოვლენებსაც ერთნაირად ალი-

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲓᲔᲛᲔᲢᲠᲐᲨᲕᲘᲚ<u>Ი</u>

ᲒᲔᲠᲒᲔᲡᲔᲕᲔᲚᲗᲐ ᲒᲠᲫᲔᲚᲘ <u>Გ</u>ᲖᲐ

"ასაკ მცირესა ცხენსა — "გერგე" ეწო-დება". საბას ეს სიტყვები მაშინ გამახსენდა, როცა ბიბლიაში წავაწყდი გერგესეველ თ ა სატომო სახელს. იგი საკმაოდ ხში-რად მეორდება ერთიდაიგივე სახელების გარემოცვაში. მაგალითის სახით დავიმოწ-მოთ, თუნდაც, ეს ადგილი: "და თანამივავ-ლინო ანგელოზი ჩემი უწინარეს შენსა და განასხნეს ქანანელნი იგი და ამორეველნი, ქეტელნი და ფერეზელნი, და ეველნი და გურგესეველნი და იობოსელნი". რამდენადაც სატომო სახელების სიაში იხსენიება "ქეტელებიც" (ე. ი. "ხეთები"), ამდენად საფიქრებელია, რომ გერგესეველთა სახით საქმე გვაქვს ბიბლიამდელი ხანის რომელი-ლაც ეთნიკურ-პოლიტიკური გაერთიანების ნამსხვრევთან.

თუ სად ცხოვრობდნენ გერგესეველნი მანამდე, ვიდრე აღმოჩნდებოდნენ "ქუეყანასა მას, რომელსა გამოსდის სძე და თაფლი", ამის თაობაზე შეიძლება ბევრისმთქმელი აღმოჩნდეს სატომო სახელი "გერგითი". ჰეროდოტეს ცნობით "გერგითი-ტეგკრები არიან", ტეგკრები კი — იგივე ტროელები. ახლა უკვე "გერგითებთან", ფონეტიკური გესა" და "გერგითებთან", ფონეტიკური მსგავსების გარდა, შინაარსობრივადაც გამართლებული ჩანს. მართლაც, თუ ტევკრების სახით ვიგულვებთ კავკასიური მოდგმის
ტომს, მაშინ, ტოტემური ტრადიციების გათვალისწინებით, გერგითების სატომო სახელის მიღმა, ბუნებრივია, "გერგე" ანუ "ცხენი" დავინახოთ. ასე გვაფიქრებინებს ის საბედისწერო როლი, რომელიც ცხენმა

შეასრულა ტროელთა ისტორიაში-"ენეიდის" უკგდავი ავტორის ვერგილიუ-"ენერდის უკვდავი ავტორის ვეოგილიუ-სის სიტყვით "ცხენი... ძველი რწმენით (ხა-ზგასმა ჩემია—მ. მ.) ტროელთ შემწე" და მფარველი იყო. ტოტემი ბუმერანგივით მოუბრუნდა თავის მრევლს. წელში გატეხი-ლმა გერგითებმა ლტოლვილთა მწარე ხვე-დრი გაიზიარეს. ერთმა ნაწილმა (გერგესევლებმა) ტიგროსისა და ევფრატის სათავე-ებთან დაიდეს ბინა. მაგრამ მშვიდობა და მოსვენება არც აქ ეწერათ. ეგვიპტიდან "სძისა და თაფლის" იმედით მონევდა ებ-"სძისა და თაფლის" იმედით მოიწევდა ებრაელობა. აქედანაც უკუიქცნენ "გერგეს
შვილები" და კავკასიისკენ აიღეს გეზი...
საფიქრებელია, რომ კავკასიასთან მათ აკავშირებდათ შორეული წინაპრების ხსოვნა
და სისხლის ყივილი. თითქოს ამას უნდა
მოწმობდეს "თოვლ-ყინულიანი" გერგეტი
და ქედის გადაღმა ანტიკური ხანის "კერკეტაე", რომელიც შუა საუკუნეებში "საჩერქეზოთი" შეიცვალა. "გერგეტულათიც" გვმართებს დაინტერესება გამორიცხული არაა, რომ ეს "მოხევური სამხმიანი
საფერხულო სიმღერა" არის ცხენის ტოტემისადმი მიძღვნილი რიტუალური საგალობლის ფრაგმენტი.

ᲔᲜᲔᲐᲡᲘ — ᲢᲠᲝᲔᲚᲗᲐ ᲑᲔᲚᲐᲓᲗᲐᲒᲐᲜᲘ

ტოტემური ტრადიციების შესაბამისად ტომის ბელადის სახელი ჩვეულებრივად ტომის ბელადის სახელი ჩვეულებოივად ემთხვევა ხოლმე ტოტემის სახელს. ეს ამჯერადაც ასეა. "ენე" — "ენეასი" ნიშნავს "ცხენს". ქართულში მოგვეპოვება "ენეს" სამი ფონეტიკური სახესხვაობა: უნე, ჰუნე და ონე ("გვარიანი და კეთილად წრთვილი ცხენი"). "ენე" — "უნე" — "ონე"-ს ფონეტიკურად მსგავსი ტრიადა მოცემულია, ლუროაც სატავიბით: "წელან — "ძულან" ნეტიკურად მსგავსი ტრიადა მოცემულია, თუნდაც, სიტყვებით: "წეღან — "ძუღან" და "ძოღან". იგივე კანონზომიერება შეინიშნება სატომო სახელებშიც, როგორიცაა, მაგალითად, "მესხი" — "მუსხი" — და "მოსხი", ან კიდევ "გელხი" — "კულხა" და "კოლხი". ამრიგად, საფუძველი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ოდესღაც, ისევე როგორც "უნე" და "ონე", "ენე"-ც ცხენის სინონიმი იყო. ასე გვაფიქრებინებს აგრეთვე "ენიოტი რომელმან ცხენი კეთილად განწურთას" (საბა). როგორც სიტყვისავე აგებულებიდან ჩანს, ენიოტებს ეგალებოდათ ენეთა, ანუ ჩანს, ენიოტებს ევალებოდათ ენეთა, ანუ

იანი, ენიოტებს ევალებოდას ენების, ანტ ცხენთა გახედნა — "ოტება". ენეასის სახელთან დაკავშირებით (მისი ტოტემიზმის პოზიციებიდან გაშიფვრის თვალსაზრისით) საყურადღებო ინფორმა-ციას გვაწვდის ჰომეროსის "ილიადა". კერკონი გვაყვდის არამერობის "ილიადა . კერ-ძოდ, ყურადღებას იმსახურებს ენეასის უფ-როსი დის სახელი — ჰიპპოდამია. ე. ბენვე-ნისტის ცნობას თუ დავემყარებით, ეს სახე-ლი შეიძლება ვთარგმნოთ როგორც "ცხენ-თა მომთვინიერებელი", ანუ "ენიოტი", თუმცა ამჭერად პროფესიის აღმნიშვნელი ტერმინის მიღმა უფრო გამართლებული ჩანს დავინახოთ "ცხენთა ტომის" წინამძლოლი ქალი. ამასთანავე, გამორიცხული არაა, რომ "ჰიპპოდამია" წარმოადგენს ადგილობრივი (ტევკრული) სახელის ბერძნულად თარგმნილ ვარიანტს.

მეორე საკუთარი სახელი, რომელიც აგ-რეთვე იმსახურებს ყურადღებას, გახლავთ "კებრიონეს"-ი. ასე ჰქვია ტროელთა სა-ხელმოხვეჭილი გმირის ჰექტორის ნახევარ-ძმასა და პრიამოსის "უკანონო" შვილს. ძმები ერთმანეთის მხარდამხარ იბრძვიანკებრიონესს საბრძოლო ეტლის მართვა ევალება, ჰექტორი კი მოისარია. ძმათა შორის ფუნქციების ამგვარი განაწილება მოხდა მას შემდეგ, რაც ჰექტორს ბრძოლის დროს მოუკლეს მამაცი არქეპტოლემუსი და კებრიონესმა შეცვალა იგი. კებრიონე-სის სახელი პოემაში ცამეტჯერ მაინც გვხვდება. სიტყვის აგებულების ანალიზი ამჯე-რადაც გვაფიქრებინებს, რომ ბერძნებმა საკუთარ სახელად მიიჩნიეს პროფესიის აღ-მნიშვნელი ტერმინი — "მეეტლე". მართლაც, სიტყვის ფუძე შედგება ორი ნაწი-ლისაგან, "კებრი" და "ონე". ამათგან პირ-ველი იგივე "კევრია" და ეტლის სინონი-მად შეიძლება ჩაითვალოს. რაც შეეხება

"ონეს", იგი, ერთი შეხედვით, განმარტება საც არ საჭიროებს, როგორც უცილობლად ცხენის აღმნიშვნელი ტერმინი ეკგექეტტიულე გოდა წერტილის დასმა, მაგრან, მმეტექსექ ქმ მაინც საჭიროდ მიაჩნია გაიხსებობ იმ ეკექსექ ქმ ხი შვილის გამონათქვამი:

ხიშვილის გამონათქვაძი:
"სუმერებს და სხვა ტომებსაც უძველეს
ხანაში ვირი ჰყავდათ, ცხენი კი არა... ცხენის სუშერული სახელი "მთის ვირსა" ნიშნავს... უცილობელ ჭეშმარიტებად კი ითვლება, რომ ვირის ბერძნული სახელი
"ონოს" ბერძნული სიტყვა არ არის, არამედ
იგი რომელილაც აზიური ენითგანაა შენა-

ამ საკითხის განხილვის დროს არავის ყურადღება არ მიუქცევია იმ საგულისხმო გა-რემოებისათვის, რომ ძველ ქართულში X I საუკუნემდე ცხენს ჰუნე ეწოდებოდა,... რაც ბერძნულში აზიური ენითგან შეთვისებული ვირის სახელი "ონოს"-ია".

ამრიგად, გამორიცხული არაა, რომ ცხე-ნის აღმნიშვნელი ტერმინები: ენე, უნე, ონე და ჰუნე, ისევე როგორც გერგე, ეკუთვნიან ქართველურ და ქართველურის მონათესა-ვე ენების წრეს, რაც ცხენის ტოტემური კულტის გათვალისწინებით, შესაძლებლლბას გვაძლევს, არცთუ უსაფუძვლო ვარაუ-დები გავწიოთ ტროას უძველესი მოსახ-ლეობის წარმომავლობის შესახებ.

ენეთ — ჰენეტი, ჰენიოხები და 8767C380

ცხენის ტოტემზე მსჯელობის დროს მხედველობიდან არც ჰენეტი უნდა გამო-გვრჩეს. ჰომეროსის პოემის მიხედვით ჰენეტი წარმოადგენს პაფლაგონიის ნაწილს, რომელიც "ველური ჯორების" სიმრავლითაა ცნობილი.

სახედართა "ველური" მდგომარეობა გვაფიქრებინებს, რომ პოემაში ამჯერად ლაპარაკია რიტუალური დანიშნულების ცხოველებზე, რომელთა გამოყენება სხვა

ლაპარაკია რიტუალური დანიშნულების ცხოველებზე, რომელთა გამოყენება სხვა მიზნით იყო იმთავითვე გამორიცხული.
ის ფაქტი, რომ პროვინციის სახელწოდება "ჰენეტი" წარმოდგება ქართული სიტყვისაგან "ჰენე" ("ცხენი"), რალა თქმა უნდა, ბევრის მთქმელია. ამასთანავე, ეს სიტყვა ("ჰენე") იგივე მნიშვნელობით გააზრებული ჰქონიათ ბერძნებსაც, როგორც ამასგვაფიქრებინებს ტერმინი: "ჰენიოხი", რომელიც სისტემატურად გვხვდება "ილიადაში" და მეეტლეს ნიშნავს.
"ჰენეტის" სახელწოდებამ, როგორც ცხენთან და ცხენოსნობასთან დაკავშირებულმა ტერმინმა, ბერძნულის გარდა "გაყონა" სხვა ევრობულ ენებშიც. მართლაც, ესპანური სიტყვა: "ხინეტე" ერთდროულად მხედარსაც ნიშნავს და ჯიშიან ცხენსაც. იგივე წარმომავლობის სიტყვა: "ჟენეტ" ფრანგულში გვხვდება უკვე ესპანური ჯიშის ცხენის მნიშვნელობით. ამასთანავე, გამორიცხული არაა, რომ "ჰენესთან" იყოს დაკავშირებული ქიხვინის აღმნიშვნელი ფრანგული სიტყვა "ჰენირ" და კვიცის სახელი გერმანულად "ჰენის".
"ჰენიოხი", როგორც უკვე სატომო სახელი, გვხვდება ჰომეროსის მომდევნო საუკუნეებში ისტორიული კოლხეთის მიწაუსალზე.

პავლე ინგოროყვას აზრით, ჰენიოხების, ანუ ჰენების ტომი "მკვიდრობდა დიოს-კურიის (ცხუმის) თემში". ამასთანავე, "ან-

ტიკური ხანის ადრეულ პერიოდში... აღწევ-და მდინარე კოდორამდე".. "სახელწოდება მდინარე კოდორისა... ბე-რძენ ავტორებს მოხსენებული აქვთ, რო-გორც ჰიპპოსი, ე. ი. ცხენი. ეს იმის გამო,

₹\$363360 \$3\$3 63360730°C0

რომ შველქართულად ჰენი — ჰუნე და ცხენი სიხონიმური სიტყვებია". "აქედან ირკვევა... რომ ადგილობრივი მოსახლეობის ენა ამ ეპოქაში ქართული იყო და ამ ენაზე ჰენი, ჰუნე ნიშნავდა ცხენს". პ. ინგოროყვას აღნიშნული აქვს ისიც, "რომ ანტიკური ხანის ავტორთა თქმულებებში თვით ჰენიოხთა ტომის სახელწოდება დაკავშირებულია ცხენთან და ცხენოსნობასთან.." (პ. ინგოროყვა, გიორგი მერჩულე, თბილისი, 1954, გვ. 178).

ახლა ბუნებრივია, ვიკითხოთ, კოდორს ერქვა ბერძნულად "ჰიპპოსი" თუ "ცხენის წყალს"? საფიქრებელია, რომ ერთსაც და მეორესაც... არც რომელიმე მესამე მდინარეა გამორიცხული. ასე გვაფიქრებინებს ტოტემური ტრადიცია, რომლის მიხედვითაც კაცსაც, მთასაც, მდინარესაც და ა. შ. შეიძლება ჰრქმეოდა (და, ხშირად ერქვა კიდეც) მათი რიცხვის შეუზღუდავად ტოტემის სახელი (ამჯერად. "ცხენი"). ნათქვამთან დაკავშირებით, ყურადღებას იპყრობს ჰიდრონიმი: "ენგური". რომლის ორივე ნაწილი, "ენ(ე)"-ც და "გურ"-იც ცხენის სინონიმებია. ამათგან მეორე, ე. ი. "გურ" არის შუმერული წარმომავლობის და როპორც ამას შენიშნავს ივ. ჯავახიშვილი, ქართულში დამკვიდრდა "ქურან"-ისა და "ქურ"-ის სახით. ამ მიმართებით საინტერესოა ანტიკური ხანის ციხექალაქის სახელწოდებაც, "ონოგური". საფიქრებელია. რომ მისი თავდაპირველი სახელწოდება იყო შუმერულ-ქართული "გურ"-ი, რომელსაც ბიზანტიელთა მოძალების დროს დაერთო "მეტი გარკვეულობისათვის" "ონო-" "ონოს"-ი. აგებულების თვალსაზრისით მსგავსი სიტყვების მაგალითს გეთავაზობს ქართული ონომასტიკაც. საკმარისია, გავიხენოთ "გურასპაშვილი". "გურასპაული", "ასფაგური" და სხვა. საღაქა მჯერად უკვე "გურ"-თან დაწყვილებული აღმოჩნდა სატური" როგორც ტომოტი გასაალის

რსული "ასპა" ("ცხეხი").
"გური" როგორც ტოტემური ხასიათის ტერმინი კარგადაა გამჟღავნებული სიტყვით: "ოგური" ნიკო ჩუბინაშვილის მიხედ-ვით ოგური და ოგურობა არის "ხვასტაგთა ერთმანერთთან შერჩევა და ერთმანერთის მიდევნება, ვითარ ცხენთ იციან..." (ხაზგასმა ჩემია — მ. მ.). მეორე მხრით (და ეს ძალზე საინტერესოა) ქიზიყურ დიალექტში "ოგური" შემორჩენილია "ახლო ნათესავისა" და "თავისიანის" მნიშვნელობით, რაც სწორედ ტოტემური მსოფლმხედველობის გამოძახილს წარმოადგენს.

ტოტემური მსოფლმხედველობის გამოძახილს წარმოადგენს. ჩვენი "ტოტემური ისტორიის" საინტერესო შტრიხს წარმოადგენს ქართული მისამღერი: "რაშა-რერა". ნიკო ჩუბინაშვილის მიხედვით გაშს "ზღაპართა შინა უხმობენ ბედაურს ცხენსა, ფრთებიანსა...". ჩუბინა-შვილისეული განმარტება და ქართულ-ხეთური მითოლოგიური მოტივების სიახლოვე გვაფიქრებინებს, რომ ქართული სიტყვა "რაში" და ხეთური "ჰარაშ" ("არწივი") შეიძლება წარმოდგებოდეს საერთო ძირისაგან: "რაშ". ამგვარი ვარაუდის სასარგებლოდ, ალბათ, მეტყველებს ის კარგად ცნობილი ფაქტიც, რომ ურარტუს მეფის ცხენს "არციბინი" ("არწივი") ერქვა. აქვე დავძენ, რომ ძველი ეტრუსკები თავის თავს "აასენებს" უწოდებდნენ. რამდენადაც ქართულში (და არა მარტო ქართულში) "ს" და "შ" ბგერების მონაცვლეობა არცთუ იშვიათი შოვლენაა, რაზედაც მიგვანიშნებენ, თუნდაც "სკული" და "შკული", "გასინკვა" და "გაშინკვა", "სიმშილი" და "შიმშილი", "სტვენა" და "შტვენა" და ა. შ., ამდენად, ცხადია, რომ "რასენების" პარალელურად შეიძლება გვქონოდა "რაშენებიც". ახლა უკვე საფუძველი გვაქვს "(ჰა)რაშენ" — "რაშენების" მიერ მცირე აზიიდან აპენინების ნახევარკუნძულზე გატანილი ფრთოსანი რაშის ("არწივ-ცხენის") ტოტემი. "ექსპორტირებული" აღმოჩნდა არა მარტო ტოტემური კონცეფცია, არამედ მდიდარი კულტურული ტრადიციებიც. ამითაც აისსება ის გარემოება, რომ რომის არისტოკრატიული ოკახების დიდი უმრავლესობა სწორედ ეტრუსკული წარმოშობისა იყო. ამგვარი ოკახებიდან იყვნენ გამოსული იულიუს კე-ისარი, კატილინა, მეცენატი და სხვები.

ეტრუსკებზე მსჯელობის დროს მხედველობიდან არც ლიგურები უნდა გამოგვრჩეს, რომლებსაც ეკავათ დღევანდელი იტალიის ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი და კუნძული კორსიკა. ნიკო მარს სატომო "სახელი გურ წინსართით ლი-, ფუძით გურ —,
"ვენი გურიის... ფუძისბარა"-დ მიაჩნდა.
(ივ. ჯავახი შვილი). ასეა თუ ისე, "გურ"-ის
სინონიმურობა ცხენთან და მისი ტოტემური პოზიციებიდან გააზრების შესაძლებლობა ერთგვარი ოპტიმიზმით განაწყობს მკითხველს ამ ჰიპოთეზის მიმართ.
რაც შეეხება "ჩვენი გურიის" საკითხს.

ლებლობა ერთგვარი ოპტიმიზმით გახაწყობს მკითხველს ამ ჰიპოთეზის მიმართ.
რაც შეეხება "ჩვენი გურიის" საკითხს,
მისი სახელის დაკავშირება "გურ"-თან ყველანაირი თვალსაზრისით გამართლებული
ჩანს. საფიქრებელია, რომ "გურია(ინი)-"ს
სახით სწორედ "გურიას" გულისხმობს
ურარტუს მეფის რუსა I დროს შესრულებული წარწერა. თუ დავემყარებით ნ. არუტიუნიანის წიგნს, რომელიც ეძღვნება ბიაინილი — ურარტუს სამხედრო-პოლიტიკურ ისტორიასა და ტოპონიმიკის საკით-

ხებს, "გურია(ინი)" უნდა ვიგულერმე"ნელე] ბახა" — ჯავახების, "კულხა" გესულაების ექე და "კატარზა" — "დიაუხების", ე. ი. კლარჯების და ტაოელების "ნათესაურ" გარემოცვაში.

დასასრულ, დავძენ, რომ სიტყვა "გურუნი" ჭანურად ნიშნავს "ვირს", რაც დამაჯერებლობას მატებს გამოთქმულ ვარაუდებს, რამდენადაც ცივილიზაციის გარიჟრაჟზე, როგორც ითქვა, ცხენისგან ვირს არავინ ასხვავებდა.

მაშინაც კი, როცა ორივეს გამოენახა საკუთარი სახელი, ვირის ტოტემური ღირსება რჩებოდა მაინც "შეუბღალავი", რასაც მრავალი ფაქტი ადასტურებს.

"ᲐᲩᲣ, ᲐᲩᲣ, ᲪᲮᲔᲜᲝ..." ᲬᲛᲘᲜᲓᲐ ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲙᲐᲞᲐᲓᲝᲙᲘᲔᲚᲘ...

"ვსთქვათ, შეგვხვდა ქართული ბავშვური სიტყვა "აჩუა". საიდამ არის ეს სიტყვა, რის მომასწავებელია და ნიშნავს თუ არა — რასაც ბავშვი ამ სიტყვით ასახელებს. ჩვენს ეხაში ამ სიტყვების ასახსნელს ვერაფერს ვიპოვნით. თუ კვალში ჩავუდგებით და სხვა ენებს ამ განზრახვით მოვჩხრეკთ, დავინახავთ, რომ სანსკრიტულად acva, ზენდურად aspa, ლათინურად equus, ირლანდიურად ech, ლიტოვურად aszwa ცხენსა ნიშნავს და ყველგან ისმის ცხადად და ნათლად ჩვენებური "აჩუა".. ეს ამბავი ასე ცალკედ, ასე ობლად და მარტოდ აღებული, იმოდენად არა არის რა რომ კაცმა მისდა მიხედვით რაიმე გადაწყვეტილი აზრი შეადგინოს ან ერთა შთამომავლობასა და ნათესაობაზე, ან რაიმე მახლობელობაზე. ხოლო ყოველივე ამისთანა ამბავი... სხვებთან ერთად... ანიშნებს ზედგავლენას, დამოკიდებულებას ერთმანეთზე სხვადასხვა ერებისას, რომელნიც... უეჭველია. ერთმანეთს ოდესღაც. შეჰხვედრიან ისტორიის გზაზედა ისე თუ ასე".

ილიას სიტყვებმა განსაკუთრებით მაშინ ჩამაფიქრეს, როცა ერთგვარი მინიშნებით თვალი შევავლე ძველი სამყაროს რუკას. პირველი, რამაც მიიაჭრო ჩემი ყურადღება, იყო ჰელესპონტსა და ლესბოსზე ორი ქალაქის თითქმის ერთნაირი სახელწოდება: "არისბე" და "არისბა". ე. ფორერის განმარტებით ერთიცა და მეორეც ნიშნავს "ქალაქს კარგი ცხენებით". მსგავსი შინაარსის გეოგრაფიული ტერმინი ყოფილა "კაპადოკიაც". როგორც გ. გოზალიშვილი შენიშნავს, პაულის ცნობილი ლექსიკონის მიხედვით სახელი კაპადოკია მომდინარეობს სპარსული "Katpatuca" — დან, რაც ლამაზი ცხენების ქვეყანას ნიშნავს. ამასთანავე, გ. გოზალიშვილის აზრით ძვ. წ. VI საუკუნიდან ტერმინით "კაპადოკია" აღინიშნება ტერიტორია, რომელის მოსხტაბალ-ტიბარენებს ეკავათ.

ტაბალ-ტიბარენებს ეკავათ.

პაულისეულ განმარტებას დაგუბრუნდები. ქვეყნის სახელის დაკავშირება "ცხენთან", ეტყობა, წარმოადგენს ისტორიული
ტრადიციის გაგრძელებას. ამგვარი ვარაუდის სასარგებლოდ მეტყველებენ ეთნოტოპონიმები: "კიცუვატნა" და "ასუვა". კიცუვატნა ცნობილია უკვე მეორე ალასწლეულში ძვ. წ. ა. ვიაჩ. ივანოვის აზრით მისი
მოსახლეობის დიდი ნაწილი ხურიტულლუვიური იყო, თუმცა, არც ქართველური
ელემენტია გამოსარიცხი . როგორც ამას
გვაფიქრებინებს "კიცუვატნას" სახელშივე
წარმოჩენილი ქართული სიტყვა: კიცუ
"ნაშობი კარაულისაჲ". კვიცი. მომდევნო
საუკუნეებში (მხედველობაში პირველი ათ-

ასწლეული მაქვს) "კიცუვატნას" ენაცვლე-ბა "კატაონია". გ. გოზალიშვილის თქმით "სტრაბონი... ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ კატაონიასა და... დანარჩენ კაპადოკიე-ლთა შორის "არ შეიმჩნევა რაიმე განსხვა-ვება... ენასა და ზნეჩვეულებაშიო".

ახლა "ასუვას" თაობაზე. "ასუვა", ისევე როგორც "აჩუა", ნიშნავს ცხენს. ვარაუდო-ბენ, რომ "ასუვასაგან" არის წარმომდგარი გეოგრაფიული ტერმინი: "აზია". ასუვას სამეფო, რომელიც მცირე აზიის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში მდებარეობდა, დროთა განმავლობაში ბალკანეთიდან მოსული ბალკანეთიდან ფრიგიელების ხელში აღმოჩნდა. შემდგომ-ში ფრიგიელებმა პოლიტიკური გავლენა მოსხებზეც გაავრცელეს, რამაც საბაბი მი-სცა ზოგიერთ მკვლევარს "მუშკა"-მოსხი-მესხებიც ინდოევროპელებად გამოეცხადე-ბინა... ასეა თუ ისე, კაპადოკიის მოსაზღვრე

ბინა... ასეა თუ ისე, კაპადოკიის მოსაზღვრე რეგიონების ეთნო-ტოპონიმიკა გვაფიქრე-ბინებს, რომ ეს "ლამაზი ცხენების ქვეყანა" იყო "ცხენებითვე" "ალყაშემორტყმული". როგორც გ. გოზალიშვილი შენიშნავს: "კაპადოკიაში ცხენის მოშენებასთან უნდა იყოს დაკავშირებული ქრისტიანული ცხენოსანი რაინდის წმინდა გიორგი კაპადოკიულის ტიპის შექმნა", რაც მისივე თქმით, გენეტიკურ კავშირს ავლენს "ქართული ზღაპარ-თქმულებების გმირთან, რომელიც ფრთოსან რაშზე მჯდომი, ლახვარით განგმირავს ვეშაპს".. საყურადღებოა გამონათქვამიც იმის თაობაზე, რომ ამჯერად საქმე გვაქვს, "ქრისტიანულ სამყაროში წარმართული ელემენტების შეჭრა-შერწყმასთან"...

ჩემი მხრით დავძენ, რომ კაპადოკიასა და მის შეზობელ რეგიონებში ცხენის, ვირისა და ჯორის მოშენებამ განაპირობა მათი ტოტემური კულტი, რამაც დასაბამი მისცა მოძავალი ღვთაების ზოომორფული ორეუ-ლის დამკვიდრებას ცხენის სახით.

ლის დამკვიდრებას ცხენის სახით.

ლეგენდას წმინდა გიორგის შესახებ ორი პერსონაჟი ჰყავს: გველეშაპი და გიორგი. საფიქრებელია, რომ თქმულება თავდაპირ-ველად ემყარებოდა, ცხენისა და გველეშაპის ბრძოლის ეპიზოდს. ცხენი, როგორც ვთქვით, ტაბალ-ტიბარენ-მესხების საყვარელი ტოტემი იყო, ადამიანის ფანტაზიით "გაგველვეშაპებული" გველი კი კელტურ-გერმანულ-სკანდინავიური მოდგმის ტომებს ჰყავდათ ტოტემად მიჩნეული. ტოტემთა ორთაბრძოლის ეპიზოდში აისახართული ისტორიული პროცესი, როდესაც ჩრდილო ტომების მიგრაციულმა ტალღამ გერ ევროპა წალეკა და მერე აზიაშიც შემოაღწია. კელტებს ფეხდაფეხ მოჰყვებოდნენ გერმანულ-სკანდინავიური ტომები. მცირე აზიამ კიდევ ერთი სახელმწიფოს "დაბადება იზეიმა". მის გულში სოკოსავით აღმოცენდა "გალატია", რომელმაც თითქმის სამი საუკუნე იარსება და ახალი წელთაღრიცხვის მიგნაზე დალია სული. დამხვდურ-მომხდურთა ურთიერთობა არაყოფილა მშვიდობიანი და უკონფლიქტო. მოდგმა აწყდებოდა მოდგმას.... ტოტემი-ტოტემს. "ფრთოსანი რაში" "ფრთოსანი ტოტემი-ტოტემს. "ფრთოსანი რაში" ებრძოდა "გველეშაპს". უკვე ქრის-ტიანობის ზღურბლზე ტაბალ-ტიბარენ-შესაებძა თავისი ეროვნული გმირი "გი-ორგი" თეთრ რაშზე აამხედრეს და ხელში შუბმომარჯვებული წარგზავნეს ქრის-ტიანული წმინდანების სასუფეველში... ელემენტარული ლოგიკა გვიკარნახებს, რომ საკუთარი სახელი "გიორგი" დავუკავშიროთ "ასაკ მცირესა ცხენსა გერგეს". ტოტემი-ტოტემს.

ბალსზემოურსა და ლაშხურ დიალექტებში, გიორგი გვხვდება "გერგე"-ს ფორმით. არც გველეშაპი გამქრალა უკვალოდ. გველის გამოსახულებით ცხვირდამშვენებული ვიკინგთა ხომალდები უმოწყალოდ სერავდნენ ევროპის ზღვებსა და ყურეებს... ზოგიერთმა ამერიკის კონტინენტსაც კი მიალწია კოლუმბზე ადრე. ასეთი ხომალდები მართლაც წააგავდნენ გველეშაპს. სწორედ ამგვარი მსგავსების გამო ეწოდებოდა ნორმანდიელი მეკობრეების გემებს "დრაკარი", რაც იგივე "დრაკონია", ანუ გველეშაპი.

"გველები" ემუქრებოდნენ ქართველთა წინაპრებს ჩრდილოეთიდანაც. კელტები ყირიმისა და კაგკასიის ჩრდილო-დასავლეთ მთისძირეთს მოადგნენ; მანამდე გერმანე-ლები მოედვნენ შავზღვისპირეთს. ეს მოვლენები დაედო საფუძვლად ჰეროდოტე-სეულ ვერსიას იმის შესახებ, რომ "ნევრები... იძულებული იყვნენ მთელი თავისი ქვეყანა დაეტოვებინათ გველების გამო".

რა შეიძლება ითქვას "ნევრთა" ეთნიკუ-რი კუთვნილების შესახებ? ივ. ჯავახიშვილს უთვიილების მესახებ? ივ. ჯავანი მვილს შესაძლებლად მიაჩნდა მათი კავკასიური წარმომავლობა, რამდენადაც ნევრთა სატომო სახელი დაუკავშირა "ნაურსკაჲა"-ს, რომელიც "..არსებობს ჩვენ დრომდე მოზ-დოკის ოლქში..."

..3060LY76085" 8090 80Q5L0

მსგავსი არაფერი ყოფილა სინამდვილე-

თავის ქალის შესწავლამ კომპიუტერული ტექნიკის გამოყენებით საშუალება მისცა მეცნიერებს, აღედგინათ მიდასის სახის ნაკვთები. საინტერესო ინფორმაცია ამის შესახებ გამოაქვეყნა გაზეთმა "ლე ნუველ დე მოსკუ" 1989 წლის 12 თებერვლის ნომერში. იქვე დაბეჭდილია მორჭმული მეფის გარი ფოტოც... ანთასი და პროთილი, ფოტოც... ანთასი და პროთილი, ფო ორი ფოტოც... ანფასი და პროფილი. ფო-ტოებიდან გვიმზერს მოხუცი მამაკაცის სევდიანი სახე... მიდასის პოლიტიკური პორტრეტის შტრიხებს გვთავაზობს გ. მელიქი-შვილი. "ასურეთის მეფეების სარგონ I (722-705), სინაქერიბისა (705-681) და ასარქადონის (681-668) ხანაში ჩვენ წინაშეა ოქადონის (081-008) ნანა მი ჩვენ წინაშეა მუშქების ერთიანი გაერთიანება, რომლის მეთაური "მუშქების მეფე მითა" რამდენიმე ათეული წლის მანძილზე ჩანს ასპარეზზე... ანტიკური ტრადიცია მუშქების სამეფოს იცნობს ფრიგიის სამეფოდ, ხოლო მუშქების მეფე მითას ფრიგიის მეფე მიდასის სახელწოდებით... სარგონ II-ის დროს ის ურარტუს მითა რუსა I-თან ირთათ ასუურარტუს მეფე რუსა I-თან ერთად ასუ-რეთის ყველაზე საშიშ მტრად ითვლებოდა. რომელთანაც ძლევამოსილმა სარგონმა, ეტყობა, მაინცადამაინც ვერაფერი გააწym".

აქვე დავძენ, რომ "მუშქურ-მესხური" საკუთარი სახელი "მითა" ჩვენში წარმო-დგენილია გურული გვარით "მითაიშველი".

ახლა, ბუნებრივია, ვიკითხოთ: ეს ყბადა-ღებული "ვირის ყურები" რაღაა და რა კა-ვშირშია იგი მიდასთან?

ცნობას ამის შესახებ გვაწვდის სლოვა-კი ავტორი ვ. ზამაროვსკი წიგნში: "ხეთების საიდუმლოებანი", რომელიც რუსულად გა-მოიცა 1968 წ. ვ. ზამაროვსკის თქმით, არ-ქეოლოგიური კვლევის შედეგად, თურმე ორმოცდაათიან წლებშივე დადგინდა, რომ მეფე მიდასის თავსამკაული ოქროს გვირ-გვინი კი არ ყოფილა, არამედ ვირის სკალ-პი, როძელიც წაცლილი იყო ყურებიანად ვირთან მეტი მსგავსების მიღწევის მიზნით. თუ რატომ დასჭირდა მიდასს ამგვარი

მასკარადი" პასუხს ამაზე არც გ. ზამარევსკი იძლევა და არც სხვები. Omondo co Omondomo Odlich Children 19:11

ლი" ერთ-ერთი ტერმინი ყოფილა "ვირი (ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაო-აა, ტფილისი, 1937, გვ. 180). დღესდღელბით მხოლოდ ღუმუქურმა შემოგვინახა მა-მაკაცის მნიშვნელობით "ვირი" და "ვირი-

მაკაცის მნი შვნელობით "ვირი" და "ვირიჩუ" (იგივე წყარო, გვ. 668), სადაც "ჩუ" —
დაბოლოება, ალბათ, იგივე "აჩუაა" შეკვეცილი სახით, რაც შორეული ტოტემური
ტრადიციის გავლენას გვაგრძნობინებს.
დიდია მანძილი აპენინებამდე, მაგრამ
ფაქტი მაინც ფაქტად რჩება ლათინურადაც "ვირ" მამაკაცს ნიშნავს. აქედანვე წარმოდგება ტერმინი "ტრიუმვირატ"-ი და
რომანული ჯგუფის ენებში დამკვიდრებული ტერმინები, რომლებითაც სარგებლობენ მამაკაცობის, ვაჟკაცობის, ძლიერებისა
და სხვა ამგვარი ცნებების გამოსახატავად. და სხვა ამგვარი ცნებების გამოსახატავად. გამორიცხული არაა, რომ ტერმინი "ვირ" რომაელებმა შეითვისეს ეტრუსკებისგან, რომელთა წინაპრებმაც ტროას დამხობის შემდეგ აპენინების ნახევარკუნძულს მიაშურეს.

იგივე ტერმინი, ასევე მამაკაცის მნიშვნე-ლობით, შემოგვინახა ურარტუს ტოპონიმი-კამაც. მხედველობაში ქალაქის სახელწო-დება "არმავირი" მაქვს. რამდენადაც მეს-ხურად, ისევე როგორც მესხთა მეზობელი მცირეაზიური ტომების ენაზე, "არმა" ნიშნავდა მთვარეს, ამდენად. საფიქრებელია. რომ სიტყვა "არმავირი" გამოხატავს მთვა-რის მამრობითობის აზრს, რამეთუ "მხოლოდ ასურელებს, ქარანელებს და ქართვე-ლებს მიაჩნდათ მთვარე... მამაკაცად" (ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია.

გავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია. წიგნი პირველი, თბილისი, 1951. გვ. 61). იგივეს გვაფიქრებინებს ცნობილი ხალხური ლექსი "თუთა მუმა ჩქიმი..."

ახლა ორი სიტყვით თვითონ ქალაქის შესახებ. იგი აშენდა მდინარე არაქსის ნაპირას არგიშტი პირველის დროს (781-760 ძვ. წ.ა.) "ახას ქვეყნის" ტერიტორიაზე, რომელიც ოკუპირებული იყო ურარტუს მიერ. "ახას" ეთნიკური შემადგენლობის შესახებ მსჯელობის დროს აუცილებლად უნდა გავითვალობის დროს აუცილებლად უნდა გავითვა-ლისწინოთ მდინარე "არაქსის" სახელწო-დების ტოტემური ხასიათი. საქმე იმაშია, რომ მდინარეს ძველთაგანვე ქართულად ეწოდებოდა "რახსი", რაც ნიშნავს "შავ-მოწითალო ცხენს" (საბა). "რახსის" ნაპერებზე ჰაოსიანთა გამოჩენის შემლეგ მდი-ნარის სახელწოდებამაც ცვლილება განიცა-ლა, რამლენადაც გ. ჯაუკიანის თქმით სომ-ხური ვერ ჰგუობს "რ"-ს სიტყვის დასაწ-ყისში და "ახმოვანებს" მას "ა"-თი ან "ე"-თი.

ასე მოხდა "რახსის" გადარქმევა არაქ-სად, რასაც მოჰყვა "არმენთა", ანუ მთვარის ღვთაების თაყვანისმცემელი ტომის უსაფუძვლოდ გაიგივება ახლანდელი სომ-ხების შორეულ წინაპრებთან. უთუოდ ამი-ტომაც, ეგრეთწოდებული ძველად "არმე-ნია" გეოგრაფიული სახელია და არა ეთნოგრაფიული" (ილია).

30658 8030 CPS 80,

ᲢᲔᲥᲜᲘᲙᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲗᲐ ᲓᲝᲥᲢᲝᲠᲘ. 3ᲠᲝფესორი, საქართველოს მეცნიერეგათა აპა-ᲓᲔᲛᲘᲘᲡ ᲬᲔᲕᲠ-ᲐᲝᲠᲔᲡᲞᲝᲜᲓᲔᲜᲢᲘ

וואכוונו

აქართველოს დამოუკიდებლო-ბისათვის აქტიური მებრძოლის ყადირ შერვაშიძის (1887—1919) Lungaba amfagaa 1969 Famil აღმოჩნდა ფოტოსურათი, რომე-ლიც, მისი ქალიშვილების — გულისა და ნელის თქმით, ბერლინში უნდა იყოს გადაღებული.

ფოტოსურათზე გერმანელ მასპინძელთა გარდა აღბეჭდილნი არიან ისტორიული პიროვნებები, ცნობილი ქართველი მოღვაწენი და საქართველოს განთავისუფლებისათვის მებრძოლნი, ამიტომ ვფიქრობთ, მკითხველისათვის უინტერესო არ იქნებოდა ამ ფოტოსურათის დაწვრილე-

ბით გაცნობა. ჩვენ თითქმის 20 წელიწადს ვეცადეთ, მაგრამ ვერ დავაზუსტეთ სად, როდის და რასთან დაკავშირებითაა გადაღებული ეს

ფოტოსურათი. ამის გარკვევაში დაგვეხ-მარა ახლახან გურამ მამულიას რედაქტო-რობით თეატრის მოღვაწეთა კავშირისა და კოოპერატივ "ნიამორის" მიერ გამო-ცემული ზურაბ ავალიშვილისა და ვიქ-ტორ ნოზაძის ძალზე საინტერესო წიგ-ნები: "საქართველოს დამოუკიდებლობა 1918-21 წლების საერთაშორისო პოლიტი-1918-21 წლების საერთაშორისო პოლიტიკაში" და "საქართველოს აღდგენისათვის პრძოლა მესხეთის გამო".

1918 წლის 26 მაისს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთანავე ოსმალეთის მთავრობამ საქართველოს რესპუზლიკას ულტიმატუმი წარუდგინა და 12 დღის ვაღაში პასუხი მოსთხოვა. მეზობელი ქვეყანა მთელი სამუსლიმანო საქართველოს ტერიტორიებზე პრეტენზიებს აცხადებდა. ერთი კვირის შემდეგ საქართველოს მთავ-რობამ ოსმალეთს შეახსენა, რომ საზღვრები ბრესტ-ლიტოვსკის ზავის მიხედვით უნდა დადგინდეს, ხოლო ახალქალაქ-ახალციხის საკითხი საზავო მოლაპარაკებისას

უნდა გადავწყვიტოთო. ოსმალეთი არც ამას დასგერდა. მისი გარი კიდევ უფრო ღრმად მიიწევდა საქართველოს ფარგლებში, საინგილოში. ბორჩალოსა და აფხაზეთში. ამ საშიშრო-ების შესაჩვრებლად მთავრობამ დახმარება სთხოვა გერმანიას, რომელმაც 1918 წლის 13 ივნისს საქართველოს რეს-პუბლიკის ტერიტორიაზე ჯარი შემოიყვანა და კიდეც შეაჩერა ოსმალთა ჯარების წინსვლა.

ბრესტ-ლიტოვსკის ზავის მე-4 მუხლის თანახმად ყარსის, არტაანისა და ბა-

თუმის ოლქებში მოსახლეობის თვითგამორკვევა უნდა მომხდარიყო კენჭისყრით

(რეფერენდუმით).

1918 წლის 14 ივლისს ოსმალეთის მთავრობამ ბათუმში რეფერენდუმი მოაწყო, მაგრამ იგი ჩატარდა ცალმხრივად. მეზობელი სახელმწიფოების, ason ammol საქართველოს მონაწილეობის გარეშე, ადგილობრივი მოსახლეობის დევნისა და და-შინების პირობებში. ცხადია, რეფერენდუმის შედეგები სრულიად არაობიექტური იყო და არ გამოხატავდა ადგილობრივი მოსახლეობის სურვილებს, რის გამოც საქართველოს მთავრობამ იმავე 1 აგვისტოს პროტესტი განუცხა-Final და ოსმალეთის ხელისუფლებას.

ამავე მიზნით "სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელ კომიტეტს" თავისი წევრები ყადირ შერვაშიძე და ზია აბაშიძე ბერლინში გაუგზავნია, რის შესახებაც ცნობას ვხვდებით ზურაბ ავალიშვილის წიგნში: "აღვნიშნავ აგრეთვე თურქების მიერ 1918 წლის ივლისში ბათუმის ოლქში ჩატარებულ რეფერენდუმს. ამ რეფერენდუმის და თურქების მოქმედებების წინააღმდეგ მრავალგზის-ხსენებულ სამ სანჯაყში (იგულისხმება ყარსი, არტაანი და ბათუმი — რ. ს.) ჩვენ პროტესტი განვაცხადეთ ბერლინში და საქართველოს მთავრობამ თავის მხრივ თბილისში. აგვისტოს ბოლოს ბერლინში ქართველ მუსლიმთა საგანგებო დეპუტა-ტებიც კი ჩამოვიდნენ — ზია-ბეგ აბაშიძე და ყადირ-ბეგ შერვაშიძე. ისინი აპი-რებდნენ კონსტანტინოპოლის კონფერენციისათვის რეფერენდუმის გამო შეეჩივლათ".. (გვ. 140).

როგორც ვიცით კონსტანტინოპოლის კონფერენცია აღარ ჩატარდა, მაგრამ ქართველ მოღვაწეებს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძო-ლა არ შეუწყვეტიათ. ყადირ შერვაშიძემ სპეციალური ფურცელი — მოწოდება და-ბეჭდა და მთელს სამუსლიმანო საქართველოში გაავრცელა (ტექსტი სრული სახით გამოქვეყნდა გაზეთ "ლიტერატურულ საქართველოში" — № 27, 07. 1989 წ.).

ერთი წლის შემდეგ. ინგლისელთა ოკუპაციის მეტად მძიმე და რთულ პირობებ. ში, ბათუმში ჩატარდა ბათუმის ოლქის მაჰმადიანთა ყრილობა. რომლის გადაწყვეტილებაში ვკითხულობთ: "ბათუმის ოლქის მუსლიმანთა წარმომადგენელნი, რიცხვით ასი კაცი, ვაცხადებთ ღვთისა და

ქვეყნის წინაშე, რომ ბათუმის ოლქის მკვიდრნი, სარწმუნოებით მუსლიმანები, ისტორიით, სისხლით და ხორცით, ენით, კულტურით და ადათებით ვართ მუსლიმანი ქართველები და ტერიტორიულად და ეკონომიურად ყოველთვის ჩვენი მხარე დედა-სამშობლოს — საქართველოს განუყრელ ნაწილს შეადგენდა" (ვიქტორ ნო-Body - 83. 54).

ასეთი განცხადება — ოსმალთაგან ჩა-იებული რეფერენდუმის შედეგების ტარებული რეფერენდუმის გაქარწყლება საქართველოს მტრების მიმართ ნამდვილი ლახვარის ჩაცემა იყო, რადგანაც ადგილობრივი მოსახლეობა აშკარად გამოხატავდა პროქართულ ორიენტაციას და ძირიდანვე ამსხვრევდა პანისლამისტთა მზაკვრულ გეგმებს.

ქართველ პატრიოტთა სიმტკიცემ და თავდადებულმა ბრძოლამ შედეგი გამოიღო — სამუსლიმანო საქართველოს ერთი ნაწილი აქარა და სამცხე-ჯავახეთი კვლავ დედასამშობლოს ფარგლებში მოექცა.

ზემოთქმულით დასტურდება, რომ ფოტოსურათი გადაღებულია ბერლინში ზია აბაშიძისა და ყადირ შერვაშიძის ჩასვლისას, როცა გერმანიის დედაქალაქში იმყოფებოდა საქართველოს დელეგაცია (ა. ჩხენკელი, ნ. ნიკოლაძე, ზ. ავალიშვილი, მ. წერეთელი, გ. მაჩაბელი, ე. ბერნ-შტეინი. ა. ბეჟანიძე), რომელსაც ახალგა-თავისუფლებული რესპუბლიკის მრავალი რთული პოლიტიკური საკითხი უნდა გადაეწყვიტა. ფოტოსურათზე აშკარად ჩანან ნიკო ნიკოლაძე (მარცხნიდან მეოთხე), ყადირ შერვაშიძე (5). აკაკი ჩხენკელი (7), მისი მეუღლე მაკრინე (10), მიხაკო წერეთელი (15). ზია-პეგ აბაშიძე სურათის გადალების დროს შემთხვევით იქ არ იყო.

სურათზე პირველი. მერვე და მეცხრე პიროვნებებიც საქართველოს დელეგაციის წევრები არიან. გასარკვევია, მათგან რომელია ზურაბ ავალიშვილი, გ. მაჩაბელი, ერ. ბერნშტეინი — "გერმანული წარმოშობის საქართველოს ქგეშევრდომი" და ახმედ-ბეგ ბეჟანიძე, ა. ჩხენკელის მხლებელი — "მეტად შთამბეჭდავი გარეგნობის ოფიცერი. ქართველი მუსლი-

სურათი გადაღებული უნდა იყოს 1918 წლის აგვისტოს ბოლოს ან სექტემბრის დასაწყისში, ბერლინში. სასტუმრო "ადლონის" მახლობლად.

65358 6763560dD

30M630 6M637373050

აკობ გოგებაშვილი წერდა, ქართველი ერის ისტორია წარ-მოადგენს იმგვარ ღრმასა და დაუსრულებელ დრამას, რომ ასი შექსპირიც ვერ ამოწურავს მას ძირამდისო. ასეთი საშექსპირო დრო გახლდათ მე-17 საუკუნის პირველი ნახევარიც. ამ ტრაგიკული ეპოქის მარადისობის ქუქრუტანებიდან იმზირებიან ქეთევან დედოფლის, თეიმურაზ პირველის, ლუარსაბ მეორის, გიორგი და პაატა სააკაძეების და სხვათა ღუდღუდა თვალები. მათ გვერდით მაღლდება მღვდელი თევდორეს სახელიც, მით უფრო, რომ ეს კეშმარიტად ზნეობრივი გმირი ხალხის წიაღიდან ამობრწყინდა. ისედაც სიტყვაძვირმა შემატიანეებმა მეტად ძუნწი ცნობები დაუტოვეს შთა მომავლობას თევდორეს გმირობის შესახებ. მისი გვარიც კი არ ვიცით. ასე მგონია, საქიროდ არც ჩათვალეს, რად გან მაშინვე მიიჩნიეს ისეთ გამოჩენილ მამულიშვილად, როგორსაც მადლიერი ერი სიყვარულით მხოლოდ სახე ლით იხსენიებს ხოლმე, რჩე ულთა შორის რჩეულებს რომ რგებიათ წილად. ხოლო ხალხმა იმდენად აამაღლა თევდორეს სახელი, რომ იგი დაუწყვი ლა ქრისტეს რჯულისათვის თავდადებულ, მებრძოლი სულისკვეთებით მდიდარ წმინდანს. დიდ მოწამესა და ღვაწ

ლით შემოსილ თევდორეს ეს წმინდა თევდორე კი ქრის-ტიანულმა სამყარომ. მეტადრე ქართულმა ეკლესიამ და მთელმა ერმა კინალამ შეუთაბოროტების წინააღმდეგ მებრძოლ გმირს — წმინდა გიორგის. ამას მოწმობს ისიც რომ საქართველოში ესოდენ მომრავლებულია წმინდა თევ-დორეს სახელობის სამლოცველოებიც. ამიტომაც. ვიდრე თევდორე ბერის გმირობაზე ვიტყვით რამეს, უპრიანი იქნება და გვეაუცილებლება კიდეც, რომ ორიოდე სიტყვა მაინც ვთქვათ დიდი მოწამისა და ღვაწლით შემოსილი თევდორეს შესახებ.

მცირე აზიაში, უფრო მინიშნებით, შავი ზღვის სამხრეთ დასავლეთით, მაშინდელ პონტოს სამეფოში (დღევანდელი თურქეთის ტერიტორია), ქალაქ ზეროანზის მახლობლად. სოფელ ასხობიაში, ქრისტიან ოჯახში დაბადებული, დედით ყმაწვილობაშივე დაობლებუ-ლი. მამისაგან მოხარშული

რე "საკვირველის სიწმინდითა და უბიწოებით ცხოვრობდა", და გაიზარდა მაღალი, სრული too damogho. hongoha stongნებით, ისე სახის შემკულო ბით მეტად მშვენიერ ქაბუკს, ვისაც შვენოდა ხუჭუჭა თმა და ჟღალი წვერი, უწინარესად ამშვენებდა სულის სიწმინდე და სიმტკიცე. სწორედ ამის გამო უფრო დაადგა თვალი მეთემ, დაადგა და თავის კარზე მიყვანა მოიპრიანა მხედრისა. მოიპრიანა, მაგრამ თეოდორემ ცივი უარი სტკიცა. ქაბუკი თეოდორე თავისი გზით წავიდა.

მოგზაურობის დროს იგი გადაეყარა გველეშაპს, ქვრივი ევსებიას მამულში რომ გაშხლართულიყო. ელდანაცემი ქვრივის გაფრთხილებაზე, მოდი ჩემს სახლში, თორემ ვეშაპი გადაგყლაპავსო, უშიშარმა ქაბუკმა არხეინად მიუგო უხილავი ვეშაპისაგან არ მეში ნია და ხილული ვეშაპისაგან როგორ შევშინდებიო, და ცხენზე ამხედრებულმა თეოდორემ მისკენ მიმხოხავ გველეშაპს ღონივრად ჩასცა ლახვარი და იქვე გააფრთხობინა სული.

გამარჯვებული თეოდორე დაუცხრომლად იღვწოდა ხალ-ხის ქრისტეს რჯულზე მოქცე-ვისათვის, სარწმუნეოებას უმაგრებდა და ქომაგობდა კიდეც. მ მიზნით იქნა წარგზავნილი ბრინკა-აზრაპეტის სამეფოში. რომლის სატახტო ქალაქი იყო ამისია, პონტოს ქვეყანაში რომ შედიოდა და ზღვის ნაპირას

მდებარეობდა. ამისიაში ბრინკა-აზრაპეტის გალათებმა სხვებთან ერთად წმინდა თეოდორეც შეიპყრეს და ძალა დაატანეს. მსხვერპლი შეეწირა მათი კერპებისათვის, მაგრამ ჭაბუკმა თეოდო რემ მიახალა: "მე ქრისტიანი ვარ და თქვენს საძაგელსა და საზიზლარ კერპებს პატივს არა ვცემო". მალე ბრინკა-აზრაპეტმა შესთავაზა: თუ სცემ, იარაოსა და მხედართმთავრობას დაგიბრუნებ და უძლეველ მეფეებს გაგითანაბრებო. თეოდორემ მიუგო: მე ჩემი მეუფის მხედარი ვარ და სხვასთან მხედრობა არა მსურსო. ვერც მეფის, ვერც მისი მხედართმთავრის — პოსიოდის გერავითარმა თითლიბაზურმა საუბარმა ვერ გაჭრა თეოდორეზე. პირიქით, იგი მხედართმთავარს ქრისტიანობისაკენ მოუწოდებდა.

მეფემ თეოდორეს დასჯა მსაგულ პოპლიოს დაავალა. მსაჯული ცემითა და წამებით დაემუქრა, რაკი ვერც ამით გა-ტეხეს, მეფე და მსაგული, ისევ მოულბნენ და კვლავაც შეს-თავაზეს თავიანთი ლმერთის აღიარება. კვლავ უარი. მსაგულმა კბილები დაუკრაჭუნა და საპყრობილეში შეაგდო, რათა შიმშილითა და წყურვილით მომკვდარიყო. თეოდორე

იმასაც ვაჟკაცურად შეხვდა. რაკი ვერა და ვერ გაიტეხი-ნეს, რწმენაშეუბზარავი ჭაბუin angrobs to aboxymon shotoნებით ჯალათებმა ხეზე ჩამოკიდეს, დიდხანს სცემეს და ხორცი აგლიჯეს რკინის ჩანგლებითა. თეოდორეს ცრემლი არ წამოსცდენია და თავისთვის წარმოუთქვამს ფსალუფალი ყოველსა ჟამსა, მარადის ქება მისი პირსა ჩემსა"

განრისხებულმა მსაჯულმა ახლა ცეცხლზე შეგდება ბრძანა, ჯალათებმა ხელი გაუკრეს თეოდორეს, ურმის თვალზი დააკრეს და ცეცხლში შესაგდებად გაამზადეს. წმინდა თეოდორემ ზეცას მიაპყრო თვალნი და ღმერთს ევედრებოდა ხალხისა და ქვეყნის სიკეთეს, მშვიდობას და ბედნიერებას. ვედრება კი აცალეს და ჯალათებმა ურმის თვალზე გაკრული თეოდორე ცეცხლში

მაგრამ მოხდა სასწაული. თე-

იმართებოდა დღესასწაული თევდორობა და ეს ბუნებრი. ვიცაა, რადგან წმინდა თეოდორეს მებრძოლი და შეუდრეკება ქართველი კაცის მებრძოლ ბუნებას. ამიტომ დაუწყვილა იგი საქართველოში ყველაზე პოპულარულ მოწამეს — წმინდა გიორგის. ორივენი სიქაბუკეშივე იქცნენ სულიერ და ზნეობრივ გმირებად, ორივე თვალადი და ტანადი იყო და. რაც მთავარია, სულით ძლიერი. ქრისტესათვის და ხალხისათვის თავდადებულნი, მებრძოლნი და წამებულნი იყვნენ და არიან. ორივე ებრძვის და ამარცხებს გველეშაპს. გველ-ეშაპი ხომ ბოროტების სიმ-

ბოლოა, უხსოვარი დროიდანვე რომ აისახა ქართულ მითოლო-გიაშიც, ზღაპრებში... კვლეთელი თევდორეც რწმენისა და ბრძოლის სულისკვეთებით იყო გამსჭვალული. მის დროსაც გველეშაპი იწვა სისხლით გაჟღენთილ ქართულ angobo. ohon so sho, mho conდი გველეშაპი, ერთი დედის ნაშობნი, ერთმანეთზე საზა-

რელნი, საქართველოს გაგლე-

MIJEMKI

ოდორეს ცეცხლი არ მოეკი და, ცეცხლი ოთხივ კუთხივ კედლებივით დადგა და ეკლეკამარასავით თალი გაიკეთა, წმინდა თეოდორე კი არ დაიწვა, არამედ პურივით გამოცხვა, მისმა გვამმა გამოსცა მეტად საწადელი სურნე-ლება. თეოდორემ წარმოსთქვა "ამინ"! და აღესრულა. წმინდა თეოდორეს სული ანგელოსთა გუნდმა ზეცას აამაღლეს დიდებით, ხოლო მისი გვამი მოითხოვა ზემოთ ნახსენებმა ქვრივმა ევსებიამ, მის წმინდა ნაწილებს ღვინო და ზეთი სცხო, წმინდა სახვეველში შეგ-რაგნა და თავის მამულში დაერძალა. იმის საფლავზე პატასამლოცველო ეკლესია ააშენა და ყოველ წელიწადს მის წმინდა ხსენებას აღასრულებდა. ეს მოხდა 17 თებეროს ძველი სტილით და მას შემდეგ ქრისტიანული მსოფლიო ყოველი წლის 17 თებერვალს ძველი სტილით დღესასწაულობდა წმინდა თეოდო-

წმინდა თეოდორეს სახელზე, როგორც მებრძოლ და შეუდრეკელ მოწამეზე და მოღვაწეზე, საქართველოშიც ბევრი ეკლესია აშენდა და ვიდრე ბოლშევიკები შემოაბოტებდkopo os zooskostosous რომ გაეღოთ ვეება ხახები.

მიხვდებით, ირანსა და თურქეთს ვგულისხმობ, უფრორე მათი შაჰები, ყაენები, სულთნები. ნოინები, თუ ფაშები მიდგანან თვალწინ.

ამ ორ ქვეყანას ბევრი რამ ჰქონდა საერთო, უწინარესად სარწმუნოება, ორივე განთქმული იყო კერაგობითა და დაუნდობლობით.

ორივეს ამოძრავებდა სხვა ქვეყნების დაპყრობის ჟინი, ხან ერთი აღზევდებოდა, ხან მეორე. ამჟამად ჩვენთვის საინტერესო ხანაში, ანუ XVI საუკუნეში თურქეთი უფრო აღზევებულიყო. უზარმაზარმა იმპერიამ, ევროპისა და აზიის მთელი რიგი ქვეყნების ხარჯზე. ტორი დაადო აფრიკასაც, თავის საბრძანებლოში შეისხეულა: საბერძნეთი, ბულგარეთი, ალბანეთი, სერბია. ბოსნია, ჰერცოგოვინა, შუამდინარეთი, სირია, ეგვიპტე, და სხვა ქვეყნები. მახვილი

asahsa. მერე და მერე ირანიც მო-მძლავრდა, მანაც გაიფართოვა საბრძანებელი მეზობელი ქვეყნების ხარჯზე, მერე იმანაც საქართველოსკენ მომართა მახვილი. კვლავ შეეცილნენ ერთმანეთს მარად დაუმორჩილებელი საქართველოს დამორჩილებისათვის და შუაზე გაიყვეს კიდეც 1555 წლის ზავის შედეგად. თურქეთის ქალაქ ამისიაში რომ დაიდო.

სეფიანთა ირანი უფრო მომძლაერდა მას შემდეგ, როცა (1587 წ.) ტახტზე ავიდა დიდმპყრობელი შაჰ-აბას I. რომელსაც ასევე ვერაგი ოსმალეთისათვის უკვე გამოეგლიჯა დაპყრობილი ქვეყნების დიდი ნაწილი და თანდათან აძლიერებდა თავის იმპერიას.

ჰო, აღმოსავლეთ საქართველო ირანს ეკავა, სამხრეთ საქართველო კი დაპყრობილი ჰქონდა ოსმალეთს, რომელიც bodyby-bosonodozal one byghojamos os johamal olomb რებლად შეემართა სისხლიანი ტორი. თუ შიდა ქართლს გასტეხდნენ, მერე გაუადვილ-დებოდათ განზრახვის ასრულება — დასავლეთ საქართველო მთლიანად მოხელთება.

და აი 1609 წლის ივნისში ქართლის შუაგულისაკენ დაიdho mbdomoro concon mhom (anმატიანე სამოციათასს გულისხ-

months, dobamoun in omogo oggრფლისაგან, მაგრამ მის ჩრდილო-აღმოსავლეთით ორიოდე ეილომეტრის მოშორებით, ცნობილი დიდგორის მთის ფერდობზე მიყუჟული სოფლები კველთა და ოძისი ვერ გაიმარ-თნენ წელში და დღეს ნასოფლარებადღა ითქმიან.

"მუნ კველთას შეიპყრეს მღვდელი ერთი, სახელით თევ დორე, პატიოსანი და მოშიში ომრთისა და ერთგულ მეფისა თვისი", — წერს მემატიანე ბერი ეგნატაშვილი.

"კველთას თევდორე შეიპყრეს, მცოდნე და კარგი მღვდელია", — ადასტურებს იოსებ ტფილელი.

აქ საგულისხმო ისიცაა, რომ ორივე მემატიანე ყურადღე-ბას ამახვილებს მღვდლის ღირსებებზე. პატიოსნებაზე, მეფის ერთგულებასა და ცოდნაზე.

თევდორე მღვდელი სულიერად ამაღლებული პიროვნებაა. ზნეობრივი თვისებებით ყოველ-შხრივ შემზადებულია მამულისათვის თავის გასაწირავად. შეპყრობილ თევდორეს უბრ ძანეს, რომ ესწავლებინათ მეფის სამყოფელოს — ცხირე

ლომახლო სოფლებიდან მო-დიოდნენ, სანთელს ანთებდნენ და საკლავსაც სწირავდნენ "წმინდა მამებს". სანთელი ინთებოდა აქ გადმოვლილი თევდორეს სახელზეც, ისმებოდა მისი სადიდებელი სადღეგრძელო. საყურადღებოა, რომ ამ დღესასწაულს მართავდნენ ივნისში, თევდორეს თავის კვეთის დღეს.

ელიქარიდან თავქვე ეშვე-ბა მიხვეულ-მოხვეული გზა, გა-მოივლის ორღობეს (სოფელსაც ჰქვია და გზასაც) და მოადგება ამ მთინეთის ყველაზე დიდ სო-ფელს — გოსტიბეს, საიდანაც სამი გზა იტოტება.

სწორედ ამ გზაგასაყართან ეჭირა ორ კაცს ხელში თევდო. რე და აქ სცემდნენ — "მიგვიძელ მეფეზედაო", თევდორე ხუცესმა კი: "ეს განიზრახა მეფეზე მიუძღვე ჩემის შიშითა. თან დავიდევნო ლაშქარი უმრავლეს ზღვისა ქვიშითა, ენი ფაფარუჭობდნენ, გახარებით და იშითა, არვინ დავრჩებით უკვდავად. ვინც რომ დედითგან ვიშვითა".

sal saguet logo agot go საყართან. და აქ გვაგონდება ენობილი ზღაპარი, ცხენზე ამ-

กวรเจาเขา

ველის ფერად ფაშას წინამძღოmmanon, mudamandal madfaman გაერიათ ყირიმელი თათრებიც, ქართველები რომ თათარხანის ჯარს ეძახოდნენ. ეს უკანასკნელნიც განთქმულნი იყვნენ თავიანთი დაუნდობლობითა და ველურობით.

მომხდური მახვილს უწინა-რესად უმიზნებს ქართლის მეფეს. ცხრამეტი წლის ლუარსაბ მეორეს (გამედდა თოთხ-მეტი წლისა რომ იყო), რომელიც იმ დროს იმყოფებოდა თავის საზაფხულო რეზიდენ-ციაში, ცხირეთში, შიდა ქართ-ლში, თემძის ხეობაზე, სოფ. ერთაწმინდის სამხრეთით, ორი ოდე ვერსის მოშორებით. დიახ, შუაგულ ქართლისაკენ მიიწევდნენ. ეძებდნენ გზებს ცხირეთის ციხისას. სადაც ეგულებოდათ ქაბუკი მეფე. მე-მატიანეთა თქმით, მათ დაწვეს მანგლისი. კველთა და ოძისი.

"კველთა. ოძისი დადაგეს. არა ჰყვა შემნახ-მცველები, მეფის სვიმონის ხმლის ქნევა. თურმე არ ახსონთ ძველები"-ო. წერს "დიდმოურავიანის" ავ-

ტორი იოსებ ტფილელი. სხვა ბრძოლებიც ახსოვდათ მომხდურებს, რომლებმაც მოაოხრეს მანგლისი და მისი მეზობელი სოფლები კველთა და

ცესი არ შეეპუა და იმიტომაც დაუწყეს ლახტის ცემა და ისე გამოიმძღვარეს კველთადან იმ გზაზე, თითქმის რომ უკან ბრუნდებოდა, ჩრდილო-დასავლეთით ქედ-ქედა. ზემო შუბათის თავზე რომ გადმოდის და ერიქალზე გამოვლით "ლახტითა სცემდეს: წაგვიძეხ. გზა რომელ გარდამსვლელია? ერიქალზედა ავიდნენ. ხუცე-სი წინწინ მვლელია".

ერიქალა ერთ-ერთი მაღალი მთაა თრიალეთის ქედზე, საიდანაც თვალნათლივ მოჩანს სამხრეთით თითქმის ალგეთის ხეობა, ჩრდილოეთით მტკვრის ხეობა გორიდან მოკიდებული თითქმის მცხეთამდე, დასავლეთით ცნობილი კლდეკარი და აღმოსავლეთით უფრო ცნობილი და სახელოვანი დიდგორი. ამ მთის წვეროკინაზე, სადაც გადმოუვლია თევდორე ხუცესს, აღმართულია ჯვარი. ფშავიდან და გუდამაყრის ხეობიდან წამოსულ და ამ მხარეში დამკვიდრებულ მთიელებს რომ აღუმართავთ. ჯვარის ძირში. ქვაზე წაუწერიათ "ფშა-ვისა და გუდამაყრის წმიდა მამათა ეკლესიის ნიში". მთაში

რომ ცხოვრება ჩქეფდა, ახ-

mma. ansognas bode abob asსაყარს და ქვაზე რომ აწერია: "მარჯვნივ წახვალ, — ინანებ. მარცხნივ წახვალ. — კიდევ ინანებ, შუისკენ წახვალ. დევ ინანებ". რაინდი არც ერთ გზას არ შეშინებია. უფრო ძნელი საგუმანებელი გზა ირ-

ჩვენმა ზნეობრივმა რაინდმა — თევდორე ხუცესმაც უყ-ოყმანოდ აირჩია ყველაზე ძნელი, თავგასაწირი გზა, ცხირეთის ასაცდენი გზა: "სიკვდილითა სიკვდილისა დამთრგუნებელი", ერისათვის თავ-განწირვის გზა, რომელსაც თუნდაც უბრალოდ თევდორე უკვდავების გზას დავარქმევ დით. გოსტიბის მერე ჯერ დასავლეთით მიემართება. მერე მთის მოვლით პატარა სოფელ (ახლა ნასოფლარია) კაბერთან. უცებ უხვევს ჩრდილოე-

"ერთაწმინდაზე ჩაუძღვა. გზა ჩავლო ქვენადრისანი"-ო გვიყვება პოეტი-მემატიანე.

ბერი ეგნატაშვილი წერს: "მაშინ მღვდელი წამოუძღვა და ქვენადრისის გზაზედ ჩა მოუძღვა და ცხირეთზედ დიაღ შორს დარჩნენ და მაშინ სცნეს ყირიმთა, რომ მეფეზედ

შორს იყვნენ, და გააგდებინეს თავი მოვდელს თევდორეს დ შეირაცხა წმინდათა მოწალემ! თანა", ხოლოკ [უპორეედეგე ქ ე ე მიხედვით, ჯერ აწამეს და მერე გააგდებინეს თავი. "მოვდელს თავი გააგდებინეს, წამებით სისხლთა ღვრისანი", _ ამბობს იოსებ ტფილელი

თევდორე ხუცესის სისხლმა, დაღვრილმა უღვთო წაშების

მერე, უმალვე იყივლა. მისი თავის მოკვეთის შემდეგ მოვლენები ასე განვითარდა: გზის უცოდინრობით დაბნეუ ლი თათრები, როგორც ჩანს ოფელ ერთაწმინდას მიადგვახუშტი ბაგრატიონი წერს: "შთამომავალთა თათართა მოიცვეს ერთაწმინდა და ახალქალაქი, და მეფე სჭვრეტ და ცხირეთიდან". დიახაც, რომ ადვილი საჭვრეტია ცხირეთის ციხიდან ერთაწმინდა და მის ჩამოდაღმა ახალქალაქიც და მთელი დავაკებაც, თეძმის ორ-ივე მხარეს რომ არის გადაშლილი. ერთაწმინდაში რომ მემოთქარუნდნენ, იქაც ეძებდნენ მეგზურს, დაიჭირეს ერ თაწმინდელი მეოფლენი და არვინ იკადრა მეფისა, და მა შასადამე, სამშობლოს ღალა ტი... იქნებ სწორედ იმათგან გაცეცხლებულებმა მოაოხრეს ჯერ თვით ერთაწმინდა. ხალ-ხური მელექსე ამბობს: "განადგურდა ერთაწმინდა, მეფე ჭვრეტდა ცხირეთიდან, დიდმოურავ სააკაძე თავის ჯარში კმირებს თელიდა".

და, რასაკვირველია. არც ახsemplomoflo cos lbgo lmg. ლებს დააყრიდნენ კეთილს იოსებ ტფილელი ასე ათქმევინებს გიორგი სააკაძეს, რომე ლიც მეფეს ცხირეთში ახლდა "გადმოვხედე, სულ მოიცვეს დაბლა მხარე ვიქმენ ვებით, გულსა ვუთხარ: "მე ქართველ-ნი მათ შევაბათ კაის ცნე-

იმ დროისათვის ოცდაათ წელს მიტანებული გიორგი სანაურებული პიროვნება გახლwas nan bad ordneround adoptionამირა-მოურავი იყო და, რაც მთავარია. სხვადასხვა ბრძოლაში გამობრძმედილი და სახელმოხვეჭილი სარდალი, რო-მელზეც ბერი ეგნატაშვილი წორედ ამ მოვლენებთან დაკავშირებით წერდა: "რამეთუ ყო ესე მოურავი კაცი გულარული და კარგი სარდალი ქკუიანი და გონიერი". გი სააკაძემ ცხირეთში მყოფ ახალგაზრდა ლუარსაბს ურჩია იქ მდგარიყო. თვითონ წავიდა ლაშქარის მოსაკრებად, და - Bamamad abmmdabmm bmgლებიდან სასწრაფოდ მოკრიბა ითხასამდე კაცი. და მომხვდურს პირველი დიდი ბრძოლა გაუმართა სხერტის ჭალაში, ნიაბის დასავლეთით, მეტეხის

თავზე.

ononjanh Logouby უნდა შეენელებინა იმას, რომ მეომრებს შეუხვდათ ავდრია-ნი ამინდი, ნაწვიმარსა და ნარიფლობოდნენ წყავ ხნულში ცხენებიცა და მხედრებიც. მაგრამ ბრძოლებში ნაწრთობმა ქართველებმა ამჯერადაც იქა-რთველეს და მტერს აგემეს სასტიკი დამარცხება. ერთნაირი თავგანწირვით იბრძოდნენ: მთავარსარდალი გიორგი საა-კაძე(), მისი ჩამოდაღმა სარდლებიც, მისივე ძმა ქაიხოსრო სააკაძე, ზაზა ციციშვილი და სხვები და რიგითი მებრძოლნიც, ვისი სახელებიც, სამწუ-ხაროდ, ვერ შემოგვინახა ის-ტორიამ, ბევრი მათგანი დაილუპა. კინალამ ძირს დასცეს ერთ-ერთი ქართველი სარდალი მაჩაბელიც. რომელსაც დაუნდობელმა ფაშამ (მის სახელს ვერ იხსენიებენ მეისტორიენი). დამბაჩით ცხენი განუგმირა და ხმალი გააელვა წაქცეული მხედრის მოსაკლავად, მაგრამ ფხიზელმა ზაზა ციციშვილმა ავი ზრახვა ვერ ააცხადები-ნა. ხმალდახმალ შეება ფაშას და "მაშინ ზაზამ მოჰკლა ფაშა და თავის ჭრას შინა მო-ერტყნენ თათარხანნი, იპყრა ზაზამ კბილით წვერი თავი-სა მის, შეჯდა ცხენსა და გა-მოვლო ბრძოლით თათარხან-(ვახუშტი ბაგრატიონი). ეს, ალბათ, იყო ერთ-ერთი პირველი და საკადრისი შურისგება თევდორე თავკვეთილის სანაცვლოდ. იქნებ სწორედ ეს იყო თავი იმ უსახელო ფაშა-სი, რომელმაც რამდენიმე დღის წინ წამების მერე თავი მოჰკვეთა თევდორე ხუცესს და აი ხმალმოშიშვლებულ თათართა შუა მოქცეულ ზაზა ციციშ-ვილს, კბილებით რომ ფაშას თავი ეჭირა და ორივე ხელით ორივე ხმალს იქნევდა გააფთრებული, მალე წამოეშველნენ მოკლული ფაშას ცხენზე
ამხედრებული მაჩაბელი და
მმები სააკაძენი, ისინი უფრო გამძვინვარებული დაერივნენ თათრებს, რომლებსაც ერთბა-

შად დააყრევინეს თავები.
და ქართველმა მეომრებმა
"სხვანიცა მრავალნი სახელნი
ჰქმნეს იმ დღესა. მოვიდნენ და
მოართვეს მეფესა მრავალნი
თავნი ნატყუერავნი" — მოგვითხრობს ბერი ეგნატაშვილი. ეს "მრავალნი თავნიც"
თევდორე თავმოკვეთილის და
იმ ბრძოლაში დაღუპულ სხვა
ქართველ მეომართა ჭირის სა-

ქართველი ვაჟკაცები მერე კიდევ ბევრი თათრის თავს შესწირავენ თევდორე თავდადებულის და ქართველ გმირთა სამსხვერპლოს, შესწირავენ ჯერ მაშინვე, მომდევნო დღე-

ებშივე და მერეც. სხერტის ქალის ბრძოლაში თათარხანნი დამარცხდნენ. მაგრამ მთლიანად როდი ამოწ. ყვეტილან. გადარჩენილმა ნაწილმა ძალები მოიკრიბა, კვლავ მომაგრდა და მომძლავრდა ფერად ფაშას ურდო, კვლავ ემ-ზადებოდა თავისი მზაკვრული მიზნის განხორციელებისათ-ვის — ქართლის აოხრებისათვის. ეს, რასაკვირველია, გა-მოუცნობი არ დარჩენიათ ქართლის მეფეს და მის მარჯვენა ხელს გიორგი სააკაძეს. და-იწყო მზადება მომხვდურის პასუხის გასაცემად. მეფე ლუარსაბმა და გიორგი სააკაძემ უსტარები დაუგ ხავნეს ქარ-თლის თავადებს — მუხრან ბატონს, ამილახვარს, მაჩაბელს, არაგვის ერისთავს ნუგზარს და რომლებმაც მოკრისხვებს, ბეს თავიანთი ლაშქარი და ზემო ქართლისაკენ დასძრეს. მტკვრის მარცხენა მხრიდან დაიძრა თათარხანთა ურდოც. რომელმაც განელო სხერტის ქალიდან სამიოდე ვერსის მოშორებით სოფელი ყარალაგი. ამდენივე მანძილით მოშორებული სოფელი დოესი. რასაკვირველია, ისე არ გაივლიდნენ მოსახლეობას დაარბევდნენ უთუოდ, მოსახლენიც დიდ წინააღმდეგობას გაუწევდნენ. სისხლიც დაიღვრებოდა, ბევ-რი ქართველი შეეწირებოდა სამშობლოს, მაგრამ ძუნწ მემატიანეს ამის აღსაწერად არა სცალია, ისწრაფვის, რომ უფრო დიდი ბრძოლების ამბები გააუკვდავოს ეტრატზე, ამას კი მაინც იტყვის: "ხოლო ყი რიმნი წარვიდნენ, მივიდნენ და რა მივიდნენ, მაშინ ერთი ტერტერა გორელი გორიდამ მოვიდოდა თავისთვის უგრძნობლად და მიმოიხედვი-და იმიერ და ამიერ ტერტერა იგი და იხილა დოესი და ველნი იგი დოესისანი აღვსებულნი ჯარითა და მაშინ სცნა ტერტერამან, რომე არ იყვნენ ქართველთაგანი, და სცნა, რომე ურჯულოთაგანი არიან და მარბევალნი ქუეყნისანი და სწრაფლ უკუნუიქცა ტერტერა იგი, და მიილტვოდა გორის Johda"

და ამ გორელმა ტერტერამ დადო თავი სამშობლოსათვის. გორიდან სად მიდიოდა ტერტერა — ალბათ დოესში, ან მის ახლომახლო სოფლებში; ყარალა გრაკალში, ხოვლესა თუ ზემო ხანდაკში ან სულაც ახალქალაქში, სადაც ტერტერებს მოეხერხებინათ თითო ოროლა გრიგორიანული სამლოცველოს წარმოქმნა ან ქართული საეკლესიო შე-

ნობის გამოყენებით, ანდა სულაც ახალის აგებით. ამ ეკლესიებში ლოცულობდნენ თავი-ანთი ჯილაგისანიც, მცირე ნა-წილი წმინდა სომხებისა, ქარ-თლის მეფეებმა რომ ჩამოასა-ხლეს ვაჭრობისა და ხელოსნო-ბის განვითარების მიზნით, და წაცდენით გაგრიგორიანებული წმინდა ქართველებიც, უფრო-რე ღარიბი გლეხები, შეღავა თიანი საეკლესიო გადასახადის წატყუებით რომ მიეღოთ გრიგორიანობა, მაგრამ აქ ეს არ არის მთავარი. უმთავრესი ის არის, რომ გორიდან დოესისაკენ მომავალმა ტერტერამ გამოიჩინა სულის სიმაღლე, ქართველი ხალხისთვის თავდადება, საზრიანობა და გმირობა. როცა უკან გამობრუნებულმა იმ წყალდიდობის დროს აჰყარა მდინარე მტკვარზე გამარ-თული ხის ხიდის ფიცრები (რა თქმა უნდა, სხვათა მოშველიებით) და მტერს ალარ მისცა საშუალება, ქალაქში გასუ-ლიყო (გორი მაშინ მთლიანად გაშენებული იყო მტკვრის მარ-ცხენა მხარეს) და აესრულებინათ განაზრახი - გორი დაენგრიათ და აეოხრებინათ. დიახ, გმირობად და თავგან-წირვად უნდა მივუთვალოთ ტერტერას ეს მოქმედება, რადტერტერას ეს განაც თევდორე ხუცესივის მანაც სასწორზე შეაგდო სი-თუმცა მტერს არ ჩავარდნია ხელში, თავისი გადარჩენაც მოახერხა და გორის და გორელების გადარჩენაც. სამადლობელოა მით უფრო, რომ იგი სხვა კილაგისა იყო. ძარღვებში უჩუხჩუხებდა ჰაოსის სისხლი. გორელი ტერ-ტერას გმირობაც თევდორე ხუცესის გმირობის შედეგია, რითაც უფრო მაღლდება თევ-დორეს თავდადებაც და სუ-

ხიდის აყრისა და წყალდიდობის გამო ქალაქ გორში ვერშელწეული თათართა ურდო
მტკვრის მარჯვენა მხარეს აუყვა, საციციანოს სოფლებზე
ავლით, ხაშურის მახლობლად
სოფ. ბრბონასთან გავიდნენ.
მტკვრის მარცხენა მხარეს
აუყვნენ და ტაშისკარის მახლობლად ნახვეტას მინდორში დაბანაკდნენ, ხოლო სხვადასხვა მხრიდან მოკრებილმა
ქართველთა ლაშქარმა სურამის მახლობლად მოიყარა თავი. სწორედ აქ გაიმართა ბჭობა, როგორ და როდის დაეწყოთ ბრძოლა. ისევე, როგორც
ქაჯეთის ციხის აღების წინ,
სხვადასხვა გეგმა იქნა განხილული, ტაშისკარის ბრძოლის
დაწყების წინაც ასე მოხდა,
აქაც სამნაირი მოსაზრება ჩამოყალიბდა ძირითადად — ზაზა ციცი შვილისა, ნუგზარ ერისთავისა და გიორგი სააკაძისა

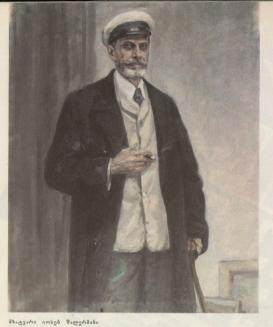
ქაგეთი თუ ტარიელის გეგი მით იქნა აღებული ტაშის არის ბრძოლის წინ გუფატე ეგულე ძის გეგმა აღიარეს აკეგმის ემექანე გონივრულად, მოსი გეგმის ემექანე ხედვით ცისკრის ჟამს დაიწყო შეტევა და პირველი თვითონ გიორგი სააკაძე გადაეშვა ამ ბრძოლაში.

ვა ამ ბრძოლა მი.
ტაშისკარის საბრძოლო ეპოპეის ამბავი კარგად არის
ცნობილი ისტორიულ თუ მხატვრულ ლიტერატურაში, ყველაზე სახიერად ჩანს კინოფილმ "გიორგი სააკაძეში" და ამაზე სიტყვას აღარ გავაგრძე-ლებთ, მაგრამ ერთს კი ვიტ-ყვით: ტაშისკარის ბრძოლა ქართველი ერის ისტორიაში აღბეჭდილია, როგორც ერთერთი დიდი ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლა, რა-ზედაც მემატიანე ბერი ეგნა-ტაშვილი წერს: "მაშინ იქმნა ომი დიდი იქით და აქეთ და დიდად მოჭირვებით და გულ-სრულად შეიბნენ, ძუელთა გმირთაგანცა ძნელად შესაძლებლად საგონებელ იყო, რომე მაშინ მეფე და მოურავი და სრულიად ქართველნი იბრძო-დნენ". მეფესაც და მოურავ-საც თავისას მიაგებს ვახუშტი ბაგრატიონი: "ამ ომსა შინა ფრიად მხნედ გამოჩნდნენ მეფე ლუარსაბ და უმეტეს მოკარის ომში ქართველთა გამარჯვების სულისჩამდგმელები იყვნენ მეფე ლუარსაბი და უფრორე სააკაძე, ხოლო და უფრორე "სრულიად ქართველნში", თა-"სრულიად ქართველნში", თა ვისთავად ცხადია, იგულისხმე-ბიან სხვა სარდლები და თვით რიგითი მელაშქრენიც, მათ შორის "ქუდზე კაცის" დაძა-ხილზე მოსული იქაური ქარ-მაგი გლეხები, თუ პირტიტ-ველა ბიჭები, ქალიშვილები თუ ხანმოვლილი დედაკაცებიც კი. ერთ მუშტად იყვნენ შეკრულ-ნი "სრულიად ქართველნი". მე-ფე, მთავარსარდალი, მის ჩა-მოღმა სხვა სარდლები, რიგიმოლმა სხვა სარდლები, რიგი-თი მოლაშქრე, თავადი, აზნა-ური, გლეხი, ქალი და კაცი, ერი და ბერი, და ლმერთიც მათ მხარეს აღმოჩნდა და ამიტომაც სძლიეს ერთი ხუთად მოჭარბებულ მტერს. ბერი ეგნატაშვილი წერს: "მაშინ იქმნა დიდი ომი იქით

ბერი ეგნატაშვილი წერს:
"მაშინ იქმნა დიდი ომი იქით
და აქეთ, და დიდი მოქირვებით და გულსრულად შეიბნენ;
ძუელთა გმირთაგანცა ძნელად
შესაძლებლად საგონებელი
იყო, რომე მაშინ მეფე და მოურავი და სრულიად ქართველნი იბრძოდნენ. და მისცა
ომერთთაგან ძლევა მეფესა
ლუარსაბს. ვითარცა პირველ

მეტად ტევადი, ხატოვანი და მრავალმხრივ საყურადღებოა ქართველი მემატიანის

00

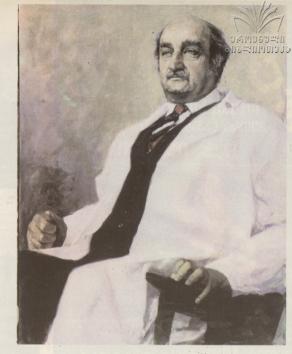

069X 089008

ავტოპორტრეტი

მეუღლის პორტრეტი

პროფესორი გივი ბახტაძე

ქეთევან ქაბაშვილი

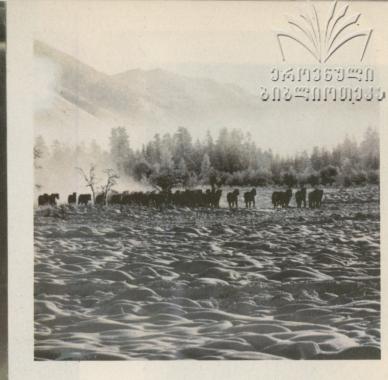
グルシップ記者会 しょうかの30でのしまのからいるの30でのしまりから30でのしまりからない。 中央画家会館
「中央画家会館
「Vutaka Sakai 9 写真展示会
いりょういいいいい。 日本 いろろからいろ

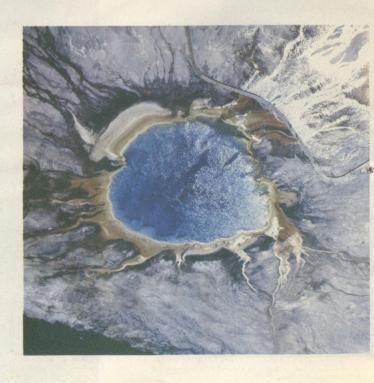
展示会9 华備 333M335NL MA835N&318MAN-3n5jon josjogvoj

თბილისში საქართველოს დამოუკიდებელი ჟურნალისტთა კავშირისა და თბილისის ცენტრალური მხატერის სახლის ინიციატივით მოეწყო ცნობილი იაპონელი ჟურნალისტის იეტალა საპაის ნამუშევართა ფოტოგამოფენა. გამოფენამ მნახველთა დიდი მოწონება დაიმსახურა.

მემატიპაე უწიეს ფრაზები. ნარესად ამ ომს ისეთ დიდ შეთასებას აძლევს, რომ "ძველთა გმირთაგანაც" ძნელად შესაძლებლად მიიჩნევს.

ქართველი მემატიანე განა-

"და აღსრულდა წინასწარ-მეტყველისა მოსეს მიერ თქმული ლევიტელთათვის ბრძანება უფლისა, ვითარმედ: "ხუთმან თქუენგანმანო წარიქციოსო ასი და ასმან თქუენგანმანო ბევრეული". აქ უნებურად გვახსენდება სულმნათი შოთას ნათქვაში: "ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქნელია".

დიახ, ასმა ქართველმა აგოdo soul osouth, hopast Johთველები იბრძოდნენ "გულ-სრულად" და გამორჩევით, მით უმეტეს, ეს ბრძოლა იყო სამართალზე სამართლიანი, გადახდილი მამულის გათავისუფლებისათვის ქართველებისავე მამულში.

ისევ ბერი ეგნატაშვილი: აღ-სრულდა "მოციქულისა პავ-ლეს მიერ თქმული: "ძმანო ღმრთის-მოყუარეთა ყოველივე განუმარჯვებდის კეთილად". ეგრეთვე ამათ სასოებითა ლმრთისათა მიეცე ძლევა დიდი და ესრეთ განუმარჯუათ ურჯულოთა ზედა..."

აქაც ანალოგიები აბრაამისა და გედეონის ბრძოლებში გა-მარჯვეზისა და ტაშისკარში ქართველი მეფისა და სარდლების გამარჯვებისა. განუმარჯვდათ ღვთის ძალით, ღმერ-თის რწმენით, რჩევით და შთაგონებით. ღმერთი სწამდათ, ეთაყვანებოდნენ. maghanh ლმერთს დაუგერეს და გამარ-გვეზასაც მიაღწიეს.

ჰო, ტაშისკარის ბრძოლაში ერთად იყვნენ მეფე, სარდალი, რიგითი მეომრები, ერი და ბერი, ერთი სულისკვეთებით იბრძოდნენ. ღმერთიც მათთან იყო და მცირედი ჯარით სძლიეს ბევრად აღმატებულ მომხ-დურს — საკადრისი პასუხი გასცეს მაშინდელ მსოფლიო-ში თავიანთი სისასტიკით სახელგავარდნილ თათრებს. "და მოსრნეს სრულად, განაკი მა-თი იავარ ყვეს: რაოდენი ქარ-თლიდამ ეშოვნათ, ტყუე თუ საქონელი, იგიცა ყოველივე წა-მოიღეს და მათიცა მრავალი წაართუეს. და რაცა ოდენი პირითა მახვილისათა". ვინც ხმალ

თველთა შეძახილებით დამფრთხალ-დაშინებულები ტყე-ში დაეხეტებოდნენ, მოხუცებიც და დედაკაცებიც კი იჭერდნენ მათ, იარალს აჰყრიდნენ, "განაშიშულიან და განუ-ტევიან" (ვახუშტი), ეგება პან-ღურსაც ამოუჭერდნენ დედი-შობილასა და იქით გააქცევდნენ, საიდანაც მოეხეტ.

კვლავ ბერი ეგნატაშვილი:

"კნინლა მცირედი რამე ნეშტი განერნენ, იხმიეს სივლტოლა და წარვიდნენ მოსაკიდელზედა შეშინებულნი და დანქრეულნი, შევიდნენ ტყესა და სიმაგრესა მოსაკიდილისასა, undogholo არა აქუნდათ ღონე გზისა გა-გნებისა. და მაშინ ჰპოვებდნენ დედანი მოსაკიდლის სოფლი-სანი ტყეთა შინა დამალულთა ყირიმთა კაცთა, შეიპყრობ-დნენ, მოჰხდიდნენ დოლბანსა და, თუ რამე ჰქონდათ, წაართმევდნენ და კაცთა შეიწყალებდნენ და განუტევებდნენ, ესეთი გამარჯვება მოსკა ღმერთმან ქართველთა. და შემოექცნენ გამარჯვებულნი და აღსავსენი საქონლითა და ჰქონდათ ლხინი და სიხარუ-

და ამ გამარჯვების მთავარი მოქმედი ზნეობრივი, უკვე უხილავად ქცეული გმირი იყო თევდორე ხუცესი, რომელიც თითქოსდა ღმერთმა მოუვლინა ქართველებს, "თითქოსდა" კი არა, ნამდვილად ასე იყო. ქართველებმა, სწორედ მისი სანაცვლოდ, მამულის ჭირის სანაცვლოდ, უამრავ თათარს დააყრევინეს თავები, ჯერ ლუარსაბ მეფეს დაუყარეს წინ და მერე ყაენს, ხოლო თათართა ლაშქრების სარდლები — ფერად-ფაშასი და მოჰა-მედ ფაშას შვილები, რომელგანზრახული ჰქონდათ 0003 ლუარსაბ მეფის შეპყრობა, თავად შეიპყრო ლუარსაბ მეფემ, გაირეკა და მიჰგვარა შაჰ-აბასს, რომელიც, სხვა მუხანათი დამპყრობლებისა არ იყოს, ვითომდა "საძმოდ" იყო ფეხშემობიჯებული, ქართლ-კა-ხეთში, ჯერ კიდევ სრულიად არ გამოემჟღავნებინა თავისი ვერაგობა და ჯალათობა ქართველი ხალხის მიმართ. მიჰგვარა და ქარველმა მეფემ იმ-ით, იქნებ ქვეცნობიერად გააფრთხილა კიდეც, თუ ჭკუით არ იქნებოდნენ, ქართველების წინააღმდეგ მახვილმომართულ სპარსელ სარდლებსაც ეს დღე მოელოდათ. მიჰგვარა და ერთი სარდალი — მოჰამედ ფაშას შვილი, რომლის სახელიც "დაავიწყდათ" მემატიანეებს, შაჰმა ჯალათებს მიუგდო საჯიჯგნად, ხოლო ნაქართველარი ფერად-ფაშა ლუარსაბმა დიდი თხოვნით ისევ გამოარიდა შაჰისა და მისი ჯალათების კლანჭებს — სიცოცხლე აჩუ-ქა და უკან გამოაპანღურები-

მაგრამ შაჰის კარზე მომდგარმა ლუარსაბმა უფრო მთა-ვარი შესთხოვა ქვეყნის მბრძანებელს — თბილისიდან გაეყ-

ვანათ სპარსელების ჯარი და მის ნაცვლად დედაქალაქში ჩაეყენებინათ ქართველი მეცი-ხოვნენი. გულმოლბობილი შაჰი იძულებული გახდა, ამ "რის-Mobymaya po majant სისხლის დაუღვრელად გა-თავისუფლდა საქართველოს დედაქალაქი. ეს ჭაბუკ მეფეს უნდა მიეთვალოს დიპლომატიურ გამარჯვებად და თავისუფლების გამოტყუებად დი-დი გველეშაპისაგან უსისხლოდ, დროებით მაინც. ამ ჭაბუკ მეფეს ამოქმედებდა და ამხნევებდა გიორგი სააკაძე, რომელიც მეფემ მალე დაი-მოყვრა კიდეც. ორთავეს მოქმედება კი თევდორე ხუცესის ნამოქმედარის, მისი თავგან-

წირვის შედეგი გახლდათ. ამგვარად, თევდორე თავდა-დებულის მოქმედებისა და თავგანწირვის შედეგად გადარ-ჩა ქართლის მეფე ლუარსა-ბი, რომელიც, ზემოთ ნათქვამის გარდა, იმითაც არის პირჯვრის წერით მოსახსენე-ბელი, რომ მტლად დაედო საქართველოს, თავად იქცა წამებულად და ზნეობრივ გმირად, რომელმაც, აკი ვთქვით, ომშიც ივაჟკაცა და ნადიროგაშიც არა ჰყავდა ბადალი. სწორედ ვითომდა სანადიროდ ჩაიტყუა შაჰ-აბასმა ყარაიაზში, სადაც "მოკლა მეფემან ლუარსაბ კარზედა ცხრამეტი". საერთოდ მეტად ეჭვიანსა და შურიან მეფეს — შაჰ-აბასს 303-08066 მას მერე უფრო აღენთო გულ-ში შურ-ბოროტების მხურვალება ლუარსაბის მიმართ, რაც ტაშისკარის ბრძოლაში ივაჟკაცა ქართველმა მეფემ, და მრისხანე შაჰი ახლა უფრო გაცოფდა, ნადირობაზეც რომ აჯობა. ახლა უფრო მტკიცედ გადაწყვიტა ქართლის მეფის, და მაშასადამე, მთელი ქართ ლის დამორჩილება, გამაჰმადიანების გზით, და თუ მის ნებას არ დაემორჩილებოდა, სასიკვდილოდაც არ დაინდობ-და. "ჩაიტყუა" ყარაიაზშიც, yshonobang, ყარაბალშიც. ლუარსაბმა იცოდა, რისთვისაც "პატიჟებდა" შაჰი, აკი ურჩევდნენ კიდეც, ნუ წახვალო, მაგრამ მან მიუგო: "უკეთუ არა წავიდე, ამიკლებს ქვეყანას და ამიოხრებ-სო". შაჰმა შესთავაზა სარწმუნოების გამოცვლა. რასაკვირველია, დიდებისა და პატივის დაპირებით, მაგრამ სხვა დროს თითქოსდა მერყევმა მეფემ, რაზედაც საყვედურობენ კიდეც მეისტორიენი, ამჯერად მეტად მტკიცე ნებისყოფა გამოიჩინა და უმალვე აუკრა ხელი მაცდუნებელ თავაზს, რის გამოც, შაჰის ბრძანებით, მაზანდარის ციხეში ჩასვეს და შვიდ წელი-წადს აყურყუტეს. რალა ხერხ-სა და მეთოდს არ მიმართეს გალათებმა, უწინატესად გი შაჰმა, მაგრამ მაინც გერემი: ლწიეს მიზანს; მაშინ ენტე სიტყუანი ესე მძლაქტა მიწისესა მეფესა ლუარსაბს, არად შერაცხა სიტყვა მძლავრისა, არამედ ეგო, ვითარცა ანდამატი და შეუძვრელ ვითარცა კლდე. და უშიში იყო ვითარცა ლო-მი საყოფელსა თვისსა". რაკი თავიანთ რგულზე ვერ მიიქციეს, შაჰ-აბასის ჯალათებმა მშვილდ-ისრის საბლით მოახრჩვეს და ისე მოჰკვეთეს თავი 35 წლის ლუარსაბ მეფეს. gl ambos 1622 Front 21 03ნისს, იმავე თვეში და იმავე დეკადაში, თათრებმა რომ გადმოთქერეს თრიალეთი ცხირეთში მყოფი მეფის ხელში ჩაგდებას ლამოდნენ.

ასე რომ, ლუარსაბ მეფის სახით ერთი ზნეობრივი გმირი კიდევ მიემატა სამშობლოსათვის თავდადებულ გმირებს, მამულისათვის ანთებულ წმინდანებს და ამით უფრო მეტი სინათლე ემატება თევდორე ხუცესის თავგანწირვასა და გმირობას. ზნეობრივმა გმირმა შვა კიდევ ერთი ზნეობრივი გმირი და ისიც მაშინვე. თევდორეს გმირობა რომ არა, მის გმირობას მოყოლებული ქართველთა გმირობა რომ არა, ჯერ სხერტის ქალაში და მე-რე ტაშისკარის გამათავისუფ-ლებელ ბრძოლაში, ვინ იცის, რა ბედი ეწეოდა ჭაბუკ მეფეს, როგორ წარიმართებოდა ქართლის ცხოვრება.

იაკობ გოგებაშვილი წერს: "ამ სახელოვან მამულიშვილს რომ თავი არ გაემეტებინა, მეფეც დატყვევებული შეიქმნებოდა, ქვეყანაც რებული; ბევრი დედა, ბევრი მეუღლე, ბევრი და-ძმა ატირდებოდა საქართველოში. თვითონ ეს მღვდელი თავისი ცოლ-შვილით საუკუნოდ წყეული და შეჩვენებული შეიქმნებო-და ყველასაგან და ისეთ სირცხვილში ჩავარდებოდა, რომ სიკვდილი ბევრჯერ სჯობდა იმისთანა სიცოცხლეს.

ახლა? ახლა კი მეფე გამარ-ჯვებული შეიქმნა, ქვეყანა გამოხსნილი, მტერი შემუსვრი-ლი და მთელ საქართველოში სიხარული დატრიალდა, დაობლებულს- ცოლ-შვილს თავდადებულისას მეფე და ქვეყანა პატრონად და მთარველად აღმოუჩნდნენ და თვითონ თევდორე მღვდელმა მოიპოვა იმისთანა სახელი, რომელიც ქებით, დიდებით და კურთხევით იხსენიება ყველა ქართველისაგან, ვიდრე დედამი-წის ზურგზე ჩვენი ერი იცოapanggh "

შვილს, ტატეს, ლამის თავი გა-

უხეთქა ბარით. სწორედ ამ

ციცქნა მიწისთვის გადაეკიდ-

ღრმა სიბერემდე მათი შერიგე-

სიყვარულში თავის მამა-პაპას

გავდა. მამა-პაპას თუ თავიან-

თი საკუთარი სახნავ-სათესი

სავარგულები ჰქონდა, დათი-

კო იმ დროს შეესწრო, როცა

მიწები კოლექტივისა გახდა,

ხოლო წალამაშვილებს მცი-

რეოდენი საკარმიდამო ნაკვე-

თი მისცეს. გლეხკაცები, მათ

შორის დათიკოც, ორმაგ შრო-მას ეწეოდნენ — კოლექტივ-ში და საკარმიდამო მიწაზე.

მე და კაკო ერთ კლასში ვი-

მათემატიკა უჭირდა, ო, რო-

and manhows! whenh who

mma mobo nym, deng-dengm-

ბით შეიგნო. მარტო გამრავ-

ლება რა სათქმელია, გაყოფა,

მიმატება და გამოკლება ერთ

ნაირად სტანჯავდა, ჭირის

ოფლს იწურავდა. არითმეტი-

კის მასწავლებელმა ბიჭებს

გვთხოვა, მიეხმარეთ ამ ჩერ-

ჩეტსო. ჩვენც ჩვენებურად მი

ვეხმარეთ. სამჯერ სამი, კაკო!

ყავით, პირველი ჯგუფიდან

მეშვიდემდე...

კაკოს მამა, დათიკო, მიწის

ბა არა და არ მოხერხდა.

ნენ ერთმანეთს ბიძაშვილები

00680% 80800 Solo

მოოგროგა

 ოთხჯერ შვიდი! კაკო რომ დაიჯლანებოდა და pholosomo doznob-dmoznobaბოდა, ბიჭები ხითხითს იწყებ-

— ცხრაჯერ შვიდი, კაკო! — ცხრაჯერ შვიდი? ეე!.. პირს ალებს კაკო, სახე ემანჭება, თითებიც არა ჰყოფნის, ანგარიშში რომ მიეშველოს. არადა, ამხელა ციფრების ერთმანეთზე გამრავლება არ გინდა! თავზე ხელს ისვამს, სადლაც ცის სიღრმეში იყურება, მერე ბიჭებს გადმოგვავლებს უაზრო, ამღვრეულ თვალებს ვატყობდით, რა უსაშველო გასაჭირში ვარდებოდა ეს მუდამ ცოცხალი და ხალისიანი ბიჭი.

— ცხრაგერ შვიდი, არა? უარს როდია, უნდა, რომ გვიპასუხოს. თავსაც სცდის და იტანჯება, რომ ვერა და ვერ manhlimda

— 30b, 3,60 hxyma oh უოს!.. აი, ენის წვერზე მადგას... ცხრაგერ შვიდი... ცხრა-

Usanczos... - woosabl იწყებს გოჩა მამარდაშვილი. — სამოცდა... — იმეორებს კაკო და გამოთაყვანებული კა-ცის უაზრო თვალებში იმე-ღის სხივი უჩნდება. გოჩას თვალს არ აშორებს, მის გამომეტყველებაში ამ დროს მუდა-

მიახლის გოჩა, ერთსაც მხარ-ზე წაუთაქებს გემოზე.

შენ ხელები დააყე, თორემა!.. — აი, აქ კი ცოცხალი და მარჯვეა კაკო, წამსაც არ დააყოვნებს, ორივე ხელით დასწვდება გოჩას, თვალის დაგამხამებაში მოგვერდით წამოიღებს და... ზღართან!

თავის სტიქიაში მყოფი კაკო ხელებს ისე გადაიფშვნეტ-გადაისუფთავებს, თითქოს ფქვი-ლის ტომარა მიაგდოო, მერე

— ესეც სამოცდასამი! ახლა, რამდენჯერ რამდენი გინდათ კიდევა?! — დამუქრებით ამ-ბობს და ბიჭები დროებით გაიტრუნებიან. დროებით, რადგან მერე ისევ თავიდან იწყება: —სამჯერ სამი, კაკო!

comab. — ოცდარვა გავყოთ შვიდდუმს.

რაც იხატება, ბარემ თქვი და ამ ტანჯვას გადამარჩინეო.

სამოცდასამი, ვერანო!-

ამაყად შემოგვხედავს.

ცოტა ხანში ქალაქში გადა-მიყვანეს და ასე, მოწაფეობის შუა გზაზე გამოგემშვიდობი

CEURCEMUNC UEURYCE

ბიჭებს. ამის გამო გულის ყვე-

პაჩემმა მეორე ქალი შეირთო. ქალმა გერები დაახვია. მას აქეთ არც დედაჩემს. არც მა-

მაჩემს, და არც მე სოფლის-კენ პირი აღარ გვიქნია, მენა-

ტრებოდა კი. ო. როგორ მენა-

ქალაქში ცხოვრება გვიჭირ-

და. სულ განუწყვეტელ წრი-

ალში და ყოველდღიურ ზრუნ-

ვაში ვიყავით. მიუხედავად ამი-

გერ სკოლა, მერე უცხო ენე-

ბის ინსტიტუტი ინგლისური ენის განხრით, რამდენიმე წლით

სტაჟირებაზე გამგზავნეს ლონ-

დონში. აქვე სტაჟირებას გადიოდა ერთი ქართველი გო-

გონა. ისიც თბილისიდან იყო.

ჩვენ სულ მალე შეგვიყვარ-

და ერთმანეთი და შევუღლ-

დით. სტაჟირება ჩინებულად

გავიარეთ და ოჯახიც შევქმე-

ნით. ლონდონშივე შეგვეძი-

ნა ბიჭუნა. შემდეგ ისე მოხდა, რომ სამუშაოდ მოსკოვში მი

მიწვიეს და აქვე დავამთავრე

ასპირანტურა, დავიცავი საკან

დიდატო დისერტაცია. ამას

ჭირდა და შეიძლება ცოტა

ნაადრევად, მაგრამ საფეთქ-

თბილისს რომ დავუბრუნდი,

პა შემოვლილი მქონდა. გული

ლი გარდაიცვალა. მთელი ოჯ-

გამიჭირდა. ვინც კი შევიცანი, მათაც გული დამწყვიტეს

Josma amgazamba, Focasas

ხანია რაც აქედან წავიდაო.

მამაპაპური სახლი გაუყიდია

და სადღაც თბილისის მახლო-

პლად დასახლებულა. პაპაჩემი მიწას მიგაბარეთ

ყველას ჭკნობა მორეოდა.

ლებთან ქალარა გამიჩნდა.

სა წარმატებით დავამთავრე

ასე გავხდი ქალაქელი. პა-

ad open sucon fragmods.

თერთმეტი ათას ოთხას ორმოცდაჩვიდმეტი გავყოთ ათას ოთხას სამოცდასამზე,

რამდენია, კაკო? კაკო ამ დროს მოცოცხლდეdo, bomolosbop gozmojogli jonლებს და დაუფიქრებლად ისვრის პასუხს:

_ ას სამოცდაათი! ბიჭები პირს აღებენ. — რა უცებ გამოიცნო, კა-

— ვითომ მაგდენია? — ეჭ-ვი ეპარება რომელილაცას. გინდ დაიჯერეთ და გინდა არა! - თავს იწონებს კაკო და თვალებს ეშმაკურად აცეცებს, ერთი სული აქვს, რომელიმე ჩვენთაგანს ეძგეროს და მიწა-

მაგრამ სხვა დროს ისევ ცივი ოფლის მოწურვა უხდება. — წვრილმანებში უჭირს თორემ მსხვილმანებში ვაცი-ვითაა, — ხუმრობდნენ ბიჭები, რომელთაც სალაზღანდაროდ და თავშესაქცევად გამოიყენეს მასწავლებლის თხოვნა.

მასწავლებელი თავისას ცდილობდა, ყოველდღიური იმედით იყო გაგერებული, საბოლოოდ ხელი არ ჩაუქნევია, დილობდა, კაკოსთვის როგორ-მე გადაეყრევინებინა გამოჩერ-ჩეტების შავი ღრუბელი და მათემატიკის ნიჭი თუ არ გაე-ფურჩქნებოდა, ყოველ შემთხვევაში მარტივი არითმეტიკის ჩაბჟუტებულ, თუნდაც პა-ტარა სანთელს მაინც გაენათებინა მისი გონების ბნელი ჯურღმულები.

არა და არ იქნა, ეს სანთელიც ვერ აინთო. კლასიდან კლასში რის ვაი-ვაგლახითა და გაჭირვეგით გადაჰყავდათ.

იმხანად ჩემი მშობლები თბილისში მსახურობდნენ, ერთ პატარა, ნაქირავებ ოთახში ცხოვრობდნენ. სოფელში კი ჩემს დიდედა-პაპას კარგი სახლი ედგათ. ადგნენ და სოთლის სკოლაში მიმაბარეს. სოფელში ლაღად ვიზრდებოდი. მეშვიდე კლასში რომ გადავედი, იმ დროს დიდი გლოვის ზარი დაგვატყდა — დიდედაჩემი გარდაიცვალა. მისი უბის სიინიტომ კველაზე უფრო მეტად ჩემთვის იყო მწარე ეს დანაკ-

და თბილისს დავბრუნდით. ერთხელ, ეს იყო წელს, თე-ბერვლის შუა რიცხვებში, "დე-ზერტირების" ბაზარში წავე-

დი. ჩვენთვის საბურთალოს ბაზარი მოხერხებული იყო და მეტწილად აქ დავდიოდით საყიდლებზე. მაგრამ იმ დღეებში ამ ბაზარში ხორცის სახსენებელი გაწყდა და მითხრეს, "დეზერტირებში" უთუოდ

lagar de den armades be ფული თქვი, თორემ!.. შერჩა და შერჩა ბაზარს ძველი სა-

bombo hahlamast. boomრობს, ყაყანებს. ზამთარი იხუ-რება, მაგრამ შემოდგომის ბარაქა კვლავაც უხვად დახრო-

მზიანი ამინდია, ისეთი თბილი და საამო დღე, გაზაფხულის პირზე რომ იცის.

კერ ბაზრის გარე პავილიო-ნებსა და დახლებს ჩავუარე. ათასი კურის ხალხი ერთმანეთს აწყდება ცარიელი თუ სავსე კალათებითა და ჩანთე-

უცებ დახლთან შევნიშნე ლოყებღაჟოაჟა წარმოსადეგი ტანადობის კაცი. პამიდორს ყიდდა. სავსე ვედრო სასწორის გვერდით ედგა. პამიდორი იყო თვალმისატაცი, ერთნაირად მრგვალები, მუშტისხელები, მოციმციმენი, თითქოს საგანგებოდ შეფერილები. დააწყვე თუნდაც ღარიბულ სუფ-რაზე და მეტი სხვა მშვენებაც არ გინდა.

უკვე მოზრდილი ვაჟკაცი და გოგონა მყავდა ამ დროისთგამყიდველმა ცალკე მიიტაცა ჩემი თვალი. ქალარაშე-რეულ თმაზე ნაბდის ქუდი ვის თითქმის მთელი ევროეხურა. ლოყები ისე გამოჰბერვოდა, თითქოს თავისივე მიკვდებოდა, თბილისის მაღამოწეული პამიდორი ორად გაზიებში ცარიელ დახლებს და საშოვარზე გამოსული ადამიაუჭრია და აქეთ-იქით მიუწებე-ბია სახეზე. გაბანჯგლულ ულნების დაღლილ და დატანგულ სახეებს რომ ვხედავდი. პაპაჩემი ღრმა მოხუცებუვაშში მხოლოდ ქვედა, ასევე წითლად გაღაღანებული დიდი ტუჩი უჩანდა. წვერი კი პირ-წმინდად მოეპარსა. შუქიანი, ახი წავედით დასაფლავებაზე. სოფელში აბა, რამდენი ხანია მზიანი თვალები ჰქონდა. არა ვყოფილვარ! არცა რა სი-ახლე შემიმჩნევია, გარდა იმი-სა, რომ თანატოლების ცნობა

ლამის უნებლიედ აქეთ-იქით მიმოვიხედე, ამ კაცის დასა-ხატად სადმე მხატვრები ხომ არა სხედან მოლბერტებითა და საეტიუდო ყუთებით, ანდა ფოტორეპორტიორები ხომ არ ჩასაფრებულან სურათის გადასალებად-მეთქი, ისეთი შთამბეჭდავი სანახაობა იყო. გულმა რაღაც მიგრძნო და

მივუახლოვდი. ცოცხალ ნატურმორტში კა კო წალამაშვილი შევიცანი.

იქვე, შორიახლო, გავჩერდი და დაკვირვებით მივაჩერდი. მინდოდა ღრმად დავრწმუნებულიყავი, რომ ნამდვილად ის იყო. მეზობელ გამყიდველს ელაპარაკებოდა. ხმაც მიუგავ და იმ ბიკისას, ოდესღაც ჩეdo smaller agododo domo ogo თავიდანვე ასეთი ბურდღუნა. ის არის, ნამდვილად ის არის! ბავშვობაში ტანადი, ახ-

ლა დევკაცად ქცეულა. მანდილოსანი მიუახლოვდა. პამიდორი დააფასებინა. კაკომ ისე ჩაუდუდღუნა, ხალხის ყაკანში კარგად ვერ გავიგონე. ქალს სახე დაემანქა, არც აცია. არც აცხელა, რალაც მიახალა და ქოქოლაც მიაყოლა. ცხაhop subjes, grand shu son გონია, ისევ თანამოსაუბრეს

ქალმა იქვე, გვერდით, ჩაიაქალბატონო, რა დაგიფა-

თორმეტი მანეთიო. თორმეტი ჭირი ეძგეროს მა გას! ადამიანის სახე დაკარგეს ამ ოხრებმა! — ქალმა ხელი ჩაიქნია და თავისი გზით გას-

ვიღაცამ მუჯლუგუნი გამ-რა. ლამის დახლზე მიმაგდო ჩასუქებულმა კაცმა. ახალგაზრდა იყო. ცარიელ კალათს მიაქანებდა და საითკენლაც გულდაგულ მიისწრაფოდა. ერთი კი მომხედა, ბოდიში მომიგდო და აქოშინებული კაimborit zohoros.

— ძმურად, ხუთი კილო ამიწონე! - ფასი არც კი უკითხავს, კალათი დახლზე დაუდგა, ფული უბის კიბიდან ამოიღო, ხელში ჩაბღუქა და დაუცადა, სანამ კაკო პამიდორს აუწონიდა.

კაკომ სათითაოდ სულ ციმციმ აკრიფა პამიდორი, ასეგე ფრთხილად ჩააწყო სასწორის გამში, გეგონებოდათ სააღდგომო კვერცხებს ალაგებს და ფრთხილობს, არ გამიტყდესო. მერე სათითაოდ გადაალაგა ქალათში.

— ეს ერთი წონა, სამი კი ლო, — თქვა კაკომ და ჯამში კვლავ გულმოდგინედ ჩააწ-

— 3m, xozohm! — ojgo 3mცელთიმთიმა ახალგაზრდამ, ერთ ადგილზე რომ ვერ ის-

ესეც ორი. სულ ხუთი კაკომ მეორე წონაც კოხტად ჩაუწყო კალათში.
— რამდენი უნდა მოგცე?
— კითხა მუშტარმა. თორმეტ მანეთობაზე..

თორმეტჯერ ხუთი — სამოცი. "ყოჩად, კაკო!" ლამის წა-მოვიძახე, ფიქრით უცებ ბავშვობაში გადაველ და თვალწინ modomos smoodyno wad hoghom yaspandan Mi shaden მაშინ ეთქვა, ატიტულექქუტექანე თი სამოციო, სასწაული იქ-

ახალგაზრდამ სამოცი მანე

კარგად იყავი, ჯიგარო! ომერთმა შეგარგოთ! დალოცა კაკომ, ფული გადა თვალა, მოკეცა და უბის ჯიბეmal baydom dodocommo amazem და და მუშტრის თვალს მიიპ ymmagos. bsonosmo samsfym

ახლა კი მივალ. აბა თუ მი

სათვალიანმა მოხუცმა დაპალტო ეცვა და საკმაოდ შე-ლახული შლიაპა ეხურა. ხელ-In bodn bojmol gomngen hab თა ეჭირა. კაკოს მიუახლოვდა. პამიდორი ჩუმად შეათვალი ერა, ვედროშიც ჩაიხედა. მერე მთასავით წამომდგარ კაცს ახედა და ფასი კითხა. — თორმეტი მანეთი, ბიძა

ჩემო. მიუგო კაკომ. თორმეტი მანეთი, ყო ელგვარი გაკვირვებისა და შეცხადების გარეშე დინჯად გაიმეორა "ბიძამისმა". ცოტახანს შეჰყურებდა კაკოს. კაკოც მოთმინებითა და მდუმარედ დაჰყურებდა და ელოდა. სხვას რას ეტყოდა ბერიკაცი

მანეთი, — ისევ ყოველგვარი გაკვირვებისა და შეცხადების გარეშე გაიმეორა მოხუცმა. დიახ, ბიძაჩემო! ჩაი

დუდღუნა კაკოშ. — კაპიკი რომ არ დააკლდება, ისე!.. თორმეტი მანეთი, ერთი ილო თორმეტი მანეთი. შუბლზე ხელი მოისვა ბერი-

const. andshigam! - in დევ ერთხელ დაუდასტურა კა-

ყიდით? ში ერთხელ ოც კილოს, ზოგ-

სათბური გაქვთ, რასაკ

სათბური. აბა, ბოსტან ში ახლა პამიდვრის მოყვანა იქნება?! — გაიცინა კაკომ. მის სახეს ახლა ცერად ვხე დავდი. მაგრამ შევნიშნე, წარ-ბი რომ შეუთამაშდა. რალაც არ მოეწონა მოხუცის "დაკი თხვაში". მე ცოტა ახლოს გადავიწიე, რომ უფრო კარბიძაჩემო, რა მოხელი ექნები? — კითხა კაკომ. პედაგოგი ვიყავი. ახლი

პენსიაზე ვარ. მე კი პროკურორი მეგო-

რომ ვთქვა. კაკო წალამა-

შვილი მთლად უტვინო იყო-მეთქი, არ ვიქნები მართალი.

უტვინო როგორ იყო, რო-

ცა ქვეყნის ლექსები ზეპი-

რად იცოდა. სულ მარგალი-ტები პოეზიისა, ხალხური თუ

smoun imbos coco smengon es

ყოფი. მახსოვს, პატარაობიდან

ფანდურზე უკრავდა, ხმაც კარგი ჰქონდა და სიმღერე-

ბის მარაგიც ბლომად გააჩნდა.

ჭიდაობდა კიდეც. ასაკის მი-ხედვით წინ-წინ მიიწევდა.

სანამ წამოიჩიტებოდა, უბანში

თანატოლების ყოჩი იყო, მე-

რე სოფლის მოზარდთა თალა

3060 goboo ... oly mod zonam

ძელებინა, მალე ალბათ, სპორ-

ტული ოლიმპის მაღალ მთაზე-

წარმოშობით გლეხი იყო. პაპამისი, ქიტესა, მეც კარგად მახსოვს, სულ მიწას რომ დას-

წუთისოფელი მიწას ამუშავებ-

და, კარგი მოსავალი მოჰყავ-და, პური და ღვინო ბლომად

ჰქონდა. ნიადაგ მიწის მაცკე-

რალი ცას მხოლოდ მაშინ ახ-

ედავდა, როცა გვალვა დადგე-

გოდა და ღმერთს ცის წყალო-

ბას — წვიმას შეევედრებოდა.

მიწა სიცოცხლის ტოლფასად

უყვარდა, ისეთი ძლიერი სიყ-

ვარულით უყვარდა, რომ ერთი

დაც ავიდოდა.

პროკურორს რა მიგავს?! პროკურორი რომ ვყოფილიyoga.... 38!

- 3m, ho gogo ... objan coკითხვა დამიწყე, — მხრები

sohoho jogma.

— განა ეს დაკითხვაა, შვი-ლო? მე, უბრალოდ, მაინტე-რესებს რას ფიქრობთ...

რაზე, პატივცემულო მას-

წავლებელო?

დაცინვა იქით იყოს! -

იწყინა მოხუცმა.

— როგორ გეკადრებათ!.. მე ისე... თქვენ ხომ ბრძანეთ, პედაგოგი ვიყავიო?..

— დიახ, ქართულ ენასა და ლიტერატურას ვასწავლიდი.
— მაინც, რა გაინტერესებთ, პატივცემულო?

ბევრი რამ... მაგრამ, ვფიქრობ, არა ღირს დიალოგის გამართვა აქ, შუაგულ ბაზარ-ში... ისე კი, საინტერესო იყო, — მოხუცმა ნიკაპი მოიქავა, თავი გვერდზე გადასწია და ცერად ახედა კაკოს, — იყიდება კი ამ ფასად პამიდორი?

— იყიდებაო?! — გაიოცა კაკომ, — ნეტავი ორი ამდე-ნი მომცა!.. აი, ახლა, კაცმა ხუთი კილო წაიღო... ქორწილებია, ძეობებია... სუფრა ხომ

უნდა დამშვენდეს!

— პატარა სათბური გაქვთ? — გვყოფნის... კარგადაც გვყოფნის. ეგ შემინარჩუნონ, რაცა მაქვს, მეტი არ მინდა.

- რატომ, რატომ არ გინდა მეტი? ახლა თავისუფლად შეგიძლიათ იქონიოთ ერთის ნაცვლად ათი სათბური, ათი ჰექ-ტარი მიწა, თუნდაც ოცი... რამ-დენსაც მოერევით და დაამუშავებთ... უკანონოდ გექცევათ ვინმე? გლეხებს ხომ სამუდა-მო სარგებლობაში გეძლევათ მიწა... მალე ალბათ ბლომად მოსავალს მოიყვანთ და პამიდორიც გაიაფი კაკომ ჩაიცინა. გაიაფდება...

— რა გულუბრყვილო ყო-ფილხართ, ბიძაჩემო! იცი, სამდამინგრიეს სათბური. ძალს ისინი იყვნენ, ძალს მე. ბოლოს მაინც შევინარჩუნე... მე მეტი მიწა არ მინდა, მიწას რა თავში ვიხლი!.. დღეს მოგცემენ, ჭალ წაგვართმევენ. ერთ დღესაც ჩვენს მთავრობას ხუშტურებ მოუვლის და ფიშტ! გეტყვის, ჩემი საქონელია, მინდა მოგცემ, მინდა როცა მინდა მოგც მოგცემ, როცა მინდა ჩამოგართმევო. ნამუს-ზე შეაგდებ? სადმე უჩივლებ? მოხუცს ქვედა ყბა აუთრ-თოლდა. ეტყობა, რალაც უნდა

ეთქვა, კაკოს მუშტარი მოად-გა. მამაკაცი იყო, გაქუცული პალტო ეცვა, ძველი ფეხსაც-მელი კარგახნის გაუწმენდავი ჰქონდა. ქუდი არ ეხურა, მე-ლოტ თავზე ღერ-ღერად გადასდევდა კეფიდან გადმოტა-ნილი ჭაღარა თმა.

პამიდორის ფასი რომ შე-იტყო, ხელები შემართა და coondobs:

— აგაშენა ღმერთმა! — ხე-ლები დაუშვა, თავი მდაბლად დაუკრა კაკოს და სწრაფად გაშორდა.

- ხედავ, გადირია კაცი, მიმართა მოხუცმა კაკოს.

— გადირიოს, რა ვქნა. ქვეყანა ქრელია, ზოგი ქკვიანი
ჩამოივლის, ზოგიც გადარეული... მე რო ყველას ავყვე!..
— მაინც, რაც არ უნდა

იყოს... — ხმადაბლა ჩაილაპა-რაკა ბერიკაცმა, მერე უცებ წამოსწია თავი და კაკოს მიაცივდა, — სამიათას ექვსასი! გიანგარიშიათ, რა შემოსავალი გაქვთ თვეში?
კაკომ ჩაიცინა.

- სწორედ არ გიანგარიშია, ბიძაჩემო... სამიათას ექვსასი კი არა, ხუთიათასზე ცოტა მე-ტიც... თუ გინდა სწორად იცოდე, — თავმომწონედ უპასუხა

დე, კაკომ. მოხუცმა გაოცებისაგან პი-

დიახ, ბატონო, ხუთიათასზე მეტი... აქვე ბაზრის შე-მოსასვლელში ჩემი ბიჭი ყვავილებს ყიდის. ისიც ხომ ფუ-ლია?!

მოხუცმა შლიაპა მოიხადა, თავზე ხელი გადაისვა, მერე უცებ ჩამოიფხატა, სათვალეც შეისწორა, უკვე ცხვირის შეისწორა, უკვე ცხვირის წვერზე რომ ჰქონდა, ჩამოვარ-

— რომელ ყვავილსა ყიდის, ვარდსა თუ ტიტას? — ისე იკითხა ბერიკაცმა, თითქოს ამისი გარკვევა აფიქრებდა.

ერთსაც და მეორესაც. — კარგია, კარგი... ნახვამ-დის, შვილო, ღმერთმა ხელი მოგიმართოთ და აგაშენოთ!

მოხუცი ფეხების ფრატუ-ნით გაშორდა. მის შემხედვარეს გულში ნაღველი ჩამეწვე-თა, ისეთი შესაბრალისი იყო მისი ჩამოყრილი მხრები, უძლურად ჩამოცვენილი ხელები, ნაღვლიანი სახე და ცხოვრებისაგან მოკლული გული!

დახლს მივუახლოვდი. godongmoson! - doggსალმე კაკოს და გავულიმე.
არ გალიმებია. როგორც მუშტარს, ისე შემავლო თვალი.
— კაკო ბრძანდებით, თუ

Joseph არა ვცდები!.. — მორიდებით მივმართე.

კაკო ვარ! წალამაშვილი?

— ბიჭო, ვერ მიცანი? ნუ-თუ ისე გამოვიცვალე, რომ... შენ კი, დაგინახი წალამაშვილი.

ენ კი, დაგინახე თუ არა... მაშინ კი დაკვირვებით შემომხედა, მიყურა თავისი ბრი-ალა თვალებით. ო, როგორ შერჩენოდა ადრინდელი სიმკვირცხლე გამოხედვაში! ჩუმად ვიდექი და ვუცდიდი, რო-

დის შემიცნობდა სახის თუნდაც ერთი რომელიმე შეუცვლელი ნაკვთით. ისეთი სახე მიიღო, ზუსტად ისეთი გამომე-ტყველება, ბიჭები რომ გამ-რავლების ტაბულაზე შეუჩნდებოდნენ ხოლმე.

მერაბი ვარ, ბიჭო, კა-

კალაშვილი.

სახე უცებ შეეცვალა, გაი-ბადრა, ხელები გაშალა და ხედ

გადმომემხო.

ვაჰმე, შენ შემოგევლოს როგორ გამოცვლილ-— გულში ჩამიკხარ, ბიჭო! რა, ჩამბურჯგნა, დამტორა და ჯიგრიანად ჩამკოცნა. მგონი მთელი ბაზრის ხალხი ჩვენ მოგვაჩერდა, იფიქრეს, ალბათ დიდი ხნის დაკარგული ძმები თუ შეხვდნენ ერთმანეთსო. ხელები შემიშვა, ერთხელ

კიდევ დამაცქერდა.

- თვალზე ლიბრი გადამეკრა, თუ რა ჯანდაბა დამემარ-თა! შენი ჭირიმე, მერაბ! რამდენი ხანია მას აქეთ, ჰა!.. რა კარგი ბიჭობა გვქონდა, არა? წახველ და წახველ!.. ისე, კარგად კი გამოიყურები!.. მონოლოგი ერთმა მუშტარ-

შეაწყვეტინა. ორი მა შეაწყვეტინა. ორი კილო პამიდორი აუწონა. ჯერ მცირე ვაჭრობა კი ჰქონდათ. ერთი მანეთიც არ დაუკლო. ეტყობა, მუშტარს ძალიან უნდოდა პამიდორი. არც სხვები უკლებ-დნენ და ისევ წალამაშვილის პამიდორი არჩია, ელფერით სხვათაგან გამორჩეული. ცეცხ-ლის კიდებააო, რამდენჯერმე კი წაიბურტყუნა, მაგრამ კა-კომ ამასაც წაუყრუა, წაუყ-რუა, რადგან კაცს ახალი არარუა, რადგან კაცს ახალი არა-ფერი უთქვამს. კაკო ბაზარ-ში იმიტომ კი არ არის გამოსული, რომ საერთო მდგომარეობა არკვიოს, "ბაზრის ცეცხ-ლი" გაანელოს!.. გინდა? იყი-დე! არ გინდა? გაიარე! აი, ბაზრის მარტივი და ყველასა-

თვის გასაგები ფილოსოფია. კაკომ ფული დათვალა, მო-კეცა და კიბეში ჩაიდო. ისევ მე მომიბრუნდა.

რა ხელობას ეწიე, როგორ ხარ, მერაბ?

- უცხო ენას ვასწავლი ინსტიტუტში. დოცენტი ვარ.

თავიდანვე ნიჭიერი იყავი... როგორ გამახარე, ბიჭო! ვილაც დაგვიდგა მახლობლად. კაკომ მიხედა.

— ეგ პამიდორი გამოვა? — იკითხა. რამდენი

— რა ვიცი, ავწონოთ... რაც გამოვა, აქ არ არი? — მიუგო კაკომ. — ახლავე, მერაბ, ეს პატივცემული გავისტუმრო, პამიდორი ჯამში ჩააწყო, სასწორზე შემოდგა და თეფშები გირებით გაათანასწორა.

ორი კილო და შვიდა-— თქვა კაკომ, — სამად გაგიხდი, ახლავე მოვიტან პა-მიდორს. აქვე მაქვს მანქანაში.

sho, 28 nymb how/sho. მეჩქარება. რამტერეცეუ ეულეე ფასი ხომ იცით: პატივცემტუ ეე

თქვი, რამდენი უნდა მოგ-

ოცდათორმეტი მანეთი po mán odobn. უმალვე მიუანგარიშა კაკომ.

ლამის სულელივით გამეცი-ნა. გამახსენდა მისგან გატან-ფული არითმეტიკის მასწავლე-ბელი ვინ იცის, რას არ უწოდებდა თავის უნიჭო მოსწავ-ლეს, ცხოვრებაში დაღუპულ 10(100 anshows, jongle

უწინასწარმეტყველებდა. მუშტარი რომ გაისტუმრა, ისევ ჩემკენ ქნა პირი. — ახლახან მოსულხარ სა-

ყიდლებზე...

ხელში, მართლაც არავითა-რი ნავაჭრი არ მეჭირა. — საბურთალოზე ხორცი

არ იყო და აქეთ წამოველ...

ვარდივით ხორცი იყიდება... ხორცი არი, ბლომად არი. ხორც კიდევ, ჩემო მერაბ, ახალი პამიდორიც მოუხდება... დამაცა, ახლავე აქ გავჩნდები!.. ისეთი პამიდორი უნდა გაგა-ტანო, ისეთი, რომა!.. ხო არ გეჩქარება? აქ დამიცა!

ფათიფუთით გავარდა. ასევე ფათიფუთით ძალიან სწრაფად და ხვნეშით მოიტანა ტილოთი თავმოკრული ვედრო. ქო-შინებდა. ვედრო დახლზე შემოდგა, ტილო მოხსნა და პამიდორის წითელმა შუქმა რომ გამოანათა, კაკომ აღტაცებით

Fodmodobo:

შეხე, რა ვარდივითაა! Bodopamo jo sho, mjomo, mjრო! უპამიდვროდ როგორ გა-გიშვებ, მერაბ! შენ ხომ ჩემი გიგარი ხარ, ჩემი ძმა და მეგობარი! ჰაი, დედასა, რა ბიჭები ვიყავით! — აქაქანდა, ვედროდან პამიდორის ამორჩევა დაიწყო, გერ დახლზე აწყობდა, მელაპარაკებოდა, 30dopmal go orgami sh somრებდა.

ცივმა ოფლმა დამასხა. აღარ ვიცოდი რა შექნა. ფეშქაშად უნდა, თუ მომყიდის? გავიტუთნე და გულმა ბაგაბუგი დაangym.

შემომხედა.

ახლა მითხარ, რამდენი

ამან მთლად დამაბნია. თუ ფეშქაშად მაძლევს, ამიწონოს რამდენიც ემეტება... თუ უნ-და, რომ მომყიდოს, მაშინ... არც ასეთი ყიდვა მინდა და არც ასეთი ფეშქაში... შარში გამაბა და ეგ არი. რახან არ იშლის, ორივე შემთხვევაში ისევ ერთი კილო ვამჯობინე.

ერთი იყოს, კაკო.

(CSBACES C-SE 07764669)

ორეულეგი, თვიომარძვიეგი თუ ისტორიული პირეგი

ᲧᲣᲠᲔᲑᲛᲝᲭᲠᲘᲚᲘ <u>ᲙᲐ</u>ᲪᲘ

●, მეფეთა მეფე" კიროსის ვაჟი, სპარსეთის მეფე კიმბისი მრისხანე და შურისმაძიებელი პიროვნება გახლდათ. რადგანაც საკუთარი ძმის, ბარდიასი ეშინოდა, საიდუმლოდ მისი

კამბისი ამ დროს ეგვიპტეში თავის მებრძოლებს შორის იმყოფებოდა, როცა სპარსეთიდან მალემსრბოლი მოვიდა და აცნობა, ამიერიდან არა კიროსის შვილს კამბისს, არამედ კიროსის შვილს ბარდიას ემორ-

ჩილებაო ყველაფერი. კამბისმა ყურებს არ დაუგერა ძრწოლითა და შიშით ძოიხმო კაცი, რომელსაც თავის დროზე ბარდიას მოკვლა

დაავალა.
— მაშ, ასე შეასრულე ჩემი ბრძანება?

— ო, მეფეო, ეს ცნობა ყალბია. ჩემი ხელით შევასრულე თქვენი ბრძანება და დავმარხე ბარდია.

კამბისი მოიღუშა. მხოლოდ მან და მკვლელმა იცოდნენ ბარდიას სიკვდილის შესახებ. ყველა დანარჩენისთვის კი სპარსეთის ტახტის მიმტაცებელი ნამდვილად კიროსის შვი-

რამდენიმე დღის შემდეგ, ცხენზე შეჯდომისას, კამბისი თავისივე მახვილით შემთხვევით ფეხში დაიჭრა და მალე გარდაიცვალა კიდეც. ამრიგად, მოკლული ბარდიას სახელის მიმტაცებელი სრულუფლებიან მეფედ იქცა. ამ ვეებერთელა ქვეყნის ყველა ოლქი ერთიმეორის მიყოლებით აცხადებდა მისდამი მორჩილებას. არმია მისი დროშის ქვეშ

ნახევარმა წელმა განვლო. სამეფოს ბაზრებსა და გზებზე ყველა მეფის სახელს ადიდებ-და. მან თავისი ქვეშევრდომე-ბი სამი წლით გაათავისუფ-ლა გადასახადებისა და სამ-ხედრო ბეგარისაგან. მაგრამ ახალი მეფე რატომ არ გამოდის სასახლიდან, დიდებულთაგან რატომ არავის იღებს? ან იქნებ იგი ბარდია არც არის?

ერთ-ერთ კარისკაცს ეჭვი დაებადა: მეფის ხელისუფლების მიმტაცებელი მაგი გაუმატა ხომ არ არისო. მაგრამ თვითეს აზრიც კი საშიში იყო ხმამაღლა წარმოსათქმელად. ამ კარისკაცის ქალიშვილი მეფის ჰარამხანაში იყო და საჭურისის დახმარებით მას ბარათი შეუგზავნა.

"— ფედიმა, შვილო ჩემო, — სწერდა მამა, — მართალია თუ არა, რომ შენი ახლანდელი ქმარი კიროსის შვილია?"

"— არ ვიცი, — უპასუხა ქალიშვილმა, — ჰარამხანაში ჩვენ უცხო მამაკაცებს ვერ ვხვდებით, ბარდია კი ადრე არასოდეს მინახავს".

მეორე დღეს საჭურისმა ახალი ბარათი წაიღო.

"თუ შენ თვითონ კიროსის შვილს არ იცნობ, — სწერდა მამა, — სხვა ცოლებს ჰკითხე".

ქალიშვილმა უპასუხა, რომ სხვა ცოლებს ახლა ვერ შეხვდება, რადგანაც როგორც კი ეს კაცი მეფე გახდა, ყველანი დააშორა ერთმანეთს.

ეს უკვე მეტად უცნაური

იყო, მაგრამ გაუმატა ერთი ნიშნით შეიძლება გამოეცნოთ: რაღაც დანაშაულის გამო კი-როსმა მას ყურები დააჭრა.
"როდესაც იგი დაიძინებს, — მისწერა მამამ თავის ქალიშ-

ვილს, — ყურები გაუსინჯე".
 დილით კარისკაცმა უკვე
იცოდა, რომ მეფის სახელის
ქვეშ მაგი გაუმატა იმალებოდა. მეორე დღეს მის სახლში
შვიდეული შეიკრიბა. მათ შორის იყო მეფისნაცვლის ვაჟიშვილი დარიოსი. საშინელი
სიმართლის შეტყობინებისაგან
ისინი დაიბნენ. ახლა გაუმატას წინააღმდეგ გამოსვლა
მათ არ შეეძლოთ: არც ჯარი
ჰყავდათ, არც ერთგული ხალხი. მაგრამ არც საქმის გადადება შეიძლებოდა; თუ გაუმატა შეთქმულების შესახებ
შეიტყობდა, მათ საშინელი სიკვდილი ელოდათ. მაგრამ არა
ყველას — ამბის პირველ მიმტანს მეფე შეიწყალებდა. ამიტომ თითოეული მათგანი, ალბათ აქედანვე მეფესთან გაიქცეოდა. ასე ფიქრობდა ყველა,
მაგრამ არავის ხმა არ ამოულია მანამდე, სანამ დარიოსმა
არ დაილაპარაკა.

— ჩვენ დღესვე უნდა ვიმოქმედოთ, — თქვა მან, თორემ იცოდეთ, მე ვიქნები გამცემი და ამას გერავინ

ვერ დამასწრებთ!

ამრიგად, ერთმანეთთან შიშითა და უნდობლობით დაკავშირებული ეს შვიდეული
ცხენებზე ამხედრებული გაეშურა სასახლისაკენ. ისინი
ყველანი დიდგვაროვანნი იყვნენ და გუშაგებს წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ, მაგრამ
ეზოში მათ საჭურისები შემოეყარნენ, რომელთაც ხმლები
იშიშვლეს. შეთქმულებმა სწრაფად ამოწყვიტეს ისინი და
სასახლეში შეცვივდნენ. როდესაც მაგს ხმაური შემოესმა,
მეზობელ ბნელ ოთახს მიაშურა. ერთი შეთქმულთაგანი დაეწია და დაეჭიდა. სიბნელეში
ორივენი იატაკზე გორავდნენ,
ხმალშემართული დარიოსიც
იქვე იდგა, მაგრამ არ იცოდა,
ამ სიბნელეში როგორ მოქ-

— დაჰკარი მახვილი! — უყვიროდა შეთქმული.

— ბნელა, შეიძლება შენ დაგაზიანო!

— სულ ერთია, დაგვკარი ორივეს!..

დარიოსმა მახვილი მოიქნია და მაგი მოკლა.

ასე გადმოგვცემს ამ საოცარ ამბავს ჰეროდიტე. უკიდეგანო სპარსეთის მეფე გახდა დარიო-სი და ახლა თეირანსა და ბალდადს შორის გზაზე კლდეზეა ამოკვეთილი ეს ამბავი:

"დარიოსმა მოკლა მაგი და

მეფე გახდა", — ვუწყება მულე ქსტი. არცთუ მცირებ მტლშარქესეეები ეგი ჰყავდა რუსეთის ისტორი-

03560 3ᲠᲘᲡᲮᲐᲜᲘᲡ 3540330ᲚᲔᲑᲘ

უგლიჩში მეფისწულ დიმიტრის უცნაური სიკვდილის (თუ მკვლელობის) ცნობამ ბევრი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია. ამ-ბობდნენ, მეფისწული გადარჩა და ბორის გოდუნოვის მომხრე თავადების შიშით საიმედო ხალხში იმალებაო. კაცი, რომელიც თავის თავს "მეფისწულ დიმიტრის" უწოდებ. ამოლინური მახვილის დახმარებით მოსკოვში შევიდა. ისტორიაში იგი ცრუ დიმიტრის სახელითაა ცნობილი. მაგრამ ლეგენდაც მის სიკვდილთან ერთად როდი მომკვდარა. ამის შემდეგ გამოჩნდნენ ცრუ დიმიტრი III და ცრუ დიმიტრი II და ცრუ დიმიტრი III და ცრუ დიმიტრი III-ეც კი. ამასთან ყველა მათგანი თავს ასაღებდა ერთსა და იმავე პიროვნებად ივანე მრისხანის ვაჟად, მეფისწულ დიმიტრიდ.

რამდენიშე ხნის შემდეგ დაიწყო ცრუ დიმიტრის ცრუ ვაჟიშვილების გამოჩენა. 1644
წელს კონსტანტინეპოლში გამოჩნდა "მეფისწული ივანე
დიმიტრის ძე". მეორე, თითქოსდა ცრუ დიმიტრის ვაჟიშვილი, გამოჩნდა პოლონეთ-

ამის შემდეგ: უკვე ვასილ შუისკის დროს, ასტრახანში გამოჩნდა მეფისწული ავგუსტი, ვითომდა ივანე მრისხანის ვაჟიშვილი. მას კონკურენტიც გამოუჩნდა მეფისწულ ლავრენტის სახით. როგორც ივანე მრისხანის ვითომდა შვილიშვილი. ამავე ხანებში ვოლგისპირეთის სტეპებში სოკოებივით მომრავლდნენ "მეფისწული თევდორე, მეფისწული თევდორე, მეფისწული თევდორე, მეფისწული საველი, მეფისწული სემიონი. მეფისწული გავრილა და მეფისწული გავრილა და მეფისწული მარტინი.

არ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ სტეფანე რაზინის წინამძლოლობით მომხდარი გლეხთა აჯანყების პერიოდში თვითონ
რაზინთან იმყოფებოდნენ თითქოსდა მეფე ალექსი მიხეილის ძის ვაჟიშვილი და ყალბი პატრიარქი ნიკონი.

30&60 III-06 8653550 60808650

XVIII საუკუნე. რუსეთში არეულობაა. ომები, გვალვა, მოუსავლიანობა, სოფლებში წინასწარმეტყველნი დაძრწოდნენ და ქვეყნიერების დასას-

რულის მოახლოებას იუწყებოდნენ. პეტერბურგიდან ფელდეგერები მოვიდნენ და მოიტანეს ბრძანება, რომ ყველამ ახალ მეფეს უნდა შეჰფიცო-სო. ამბობდნენ, წინანდელი შეფე პეტრე III მოკლესო. იმა-საც ამბობდნენ, მოკვდათ. მაგრამ უკვე ხმები დადიოდა: მე-ფე კი არ მოკვდა, ხალხში იმა-ლება და შესაფერის დროს უცდის, რათა გამოგვეცხადო-

1765 წელს "მეფე" მართლაც გამოეცხადა ხალხს, მაგ-რამ შეიპყრეს თუ არა, მაშინ-ვე გამომჟღავნდა, რომ იგი გაქცეული ჯარისკაცი გავრი-ლა კრემნევი იყო. იგი მხო-ლოდ გაროზგეს, დამღა დაა-დეს და ნერჩინსკში გადაასახ-

ლეს. მაგრამ რაც უფრო მკაცრი სასჯელი, საიდუმლოდ იყო სასჯელი, საიდუმლოდ დამალული მეფისადმი რწმენა უფრო იზრდებოდა და რო-ცა დონელმა კაზაკმა პუგაჩოვ-მა აჯანყება წამოიწყო, ბევრს იგი პეტრე III ეგონა. როდე საც მოსკოვში შინამოსამსახურეებს სჯიდნენ ხოლმე პუგაჩოვის ხსენებისათვის, ისინი მათრახის ქვეშ გაიძახოდნენ: "მეფე პეტრე თევდორეს ძე ცოცხალიაო". მაგრამ შეთქმულთა მიერ ერთხელ მოკ-ლულს და შემდეგ სახალხოდ დასჯილ პეტრე III-ეს ჯიუ-ტად არ სურდა სიკვდილი.

გარდაცვლილი იმპერატი რის აჩრდილი მთელ რუსეთში (დააბიჯებდა და გლეხებშიც, კაზაკებშიც, სალდათებშიც ორ-

ეულებს იძენდა.

რუსეთის იმპერიის უკიდე-განო სივრცე რომ არ ეყო, პეტრე III საზოვარგარეთ, ჩერნოგორიაში გამოჩნდა. "იგი საშუალო სიმაღლისა იყო, წერდა ერთი მისი თანამედროვე, — ძვალმსხვილი, ფერ-მკრთალი, ნაყვავილარი სახილ, ხშირი თმა შუბლს უფარავდა თვალებამდე". ბევრი მას სტე-ფანედ იცნობდა.

ჩერნოგორია იმ დროს უდიდეს დაქსაქსულობას განიცდიდა და თითოეული გვაროვნული კავშირი ტახტზე თავისი კაცის აყვანას ესწრაფოდა. სწორედ ამ დროს გამოჩნდა იმ მხარეში "რუსეთის მეფე პეტრე III".

ვინმე კაპიტანი ტანოვიჩი, რომელიც პეტერბურგში იყო ნამყოფი და იქ პეტრე III ენახა, იფიცებოდა, ეს სტეფანედ წოდებული კაცი და პეტ-რე III ერთი და იგივეაო. ამ-ასვე ამტკიცებდა ბერი თეოდოსი, რომელიც აგრეთვე იც-ნობდა პეტრე III-ეს. უკანასკნელი ეჭვებიც გაიფანტა, როცა ერთ-ერთ მონასტერში რუსეთის იმპერატორის პორტრეტი აღმოაჩინეს. მაშინ კი ნამდვილად დადგინდა, რომ "ასლი დედანთან სწორი იყო".

აი, ჩერნოგორიელ ყველაზე პატივცემულ ადამი-ანთა დეპუტაცია სტეფანეს პატარა სახლის კარს მიადგა. მას სთხოვეს, ჩერნოგორიაში მე-ფობაზე დათანხმებულიყო. მის ადგილზე ვინმე ნაკლებგა-ვლენიანი ავანტიურისტი, ალბათ, მაშინვე დასთანხმდებოდა, მაგრამ სტეფანე — არა. მან დახია მისთვის მირთმეული თხოვნა: სანამ მტრობა და შუ-რი არ დაცხრება, მეფობაზვ არ დავთანხმდებიო.

დელეგატები უკან დაბრუნ-დნენ და სკუპშჩინას ყველაფერი მოახსენეს. ამის შემდეგ უკვე აღარავის ეეჭვებოდა, რომ კაცი, რომილსა გორიის მეფობა ელოდა, ნამ-დვილად რუსეთის იმპერატო-

1768 წლის იანვარში ქ. ცეტინიეში საერთო სახალხო კრების წინაშე სტეფანემ თავი რუსეთის მეფე asamsabsos პეტრე მესამედ, მაგრამ მოითხოვა არა მეფე, არამედ უბრალოდ სტეფანე დამიძახეთო.

რუსი იმპერატორის პეტრე III-ის მმართველობა ჩერნო-გორიაში ექვს წელს გაგრძელ-და. ბოლოს იგი ნამძინარევი დაკლა ბერძენმა მსახურმა.

ამრიგად, არაერთხელ დადამოული, გამათრახებული და ციმბირში გადასახლებული "რუსეთის იმპერატორი" პე-ტრე III მესამედ მოკვდა.

მაგრამ პეტრე III-ის ის-ტორია ამით არ მთავრდება. იმავე წელს კვლავ გამოჩნდა კაცი, რომელიც თავის თავს პეტრე III-ს უწოდებდა. ამ სახელით მან 12 წლის განმავ-ლობაში ევროპის მთელი რიგი ქვეყნები და ქალაქები შემოია-რა. მიმოწერას აწარმოებდა მრავალ მონარქთან, მას სწერდნენ ვოლტერი და რუსო. ამ თვითმარქვიას ბედი სხვა პეტრე III-ის ბედზე უკეთესად არ წარმართულა. ყველა, ისევე, როგორც მათი ნამდვილი წინამორბედი, მოძალადის ხელით იღუპებოდა. უკანასკნელი "იმ-პერატორი" კი ამსტერდამში დააპატიმრეს და ვენები გადა-

პეტრე III-ის აჩრდილი სამუდამოდ ჩამოვიდა ისტორიის არენიდან.

ᲪᲘᲛᲒᲘᲠᲔᲚᲘ ᲛᲝᲮᲣᲪᲘ

ოფიციალური დოკუმენტები იტყობინებიან, რომ იმპერატორი ალექსანდრე I გარდა-იცვალა ტაგანროგში 1825 წელს. მეორე ვერსია ამტკიცებს, თითქოს მან უარი თქვა ტახტზე, გაიპარა სასახლიდან და კიდევ ორმოც წელს იცხოვრა ციმბირში თევდორე კუზმი-ჩის სახელით. ცნობილია, რომ ალექსანდრეს არაერთხელ გამოუთქვამს აზრი გადადგომასა და ცალკე ცხოვრებაზე. "26 წელიწადს ვიმსახურე, — ამბობდა იგი, — ასეთი ვადის შემდეგ ჯარისკაცს სამსახური-დან უშვებენ". მან კარგად იცოდა თავისი მემკვიდრის, პატივმოყვარე და სასტიკი ნი-კოლოზის, შემდგომში ნიკოლოზ პირველის, ხასიათი. რა-კი თვითონ მამის მკვლელობის შემდეგ ავიდა ტახტზე, ალექ-სანდრე საფრთხეს სწორედ შვილისაგან ელოდა. მას ყვე-ლაზე მეტად მოწამვლისა ეში-

ყოველ შემთხვევაში, თუკი ალექსანდრეს ნამდვილად გა-დაწყვეტილი ჰქონდა ცალკე ცხოვრება, ტაგანროგში ყოფნა მას კარგ საშუალებას აძლევდა. ალექსანდრეს მოულოდნელ ავადმყოფობასა და სი-კვდილამდე რამდენიმე დღის წინ, ტაგანროგში გარდაიცვალა ფელდეგერი მასკოვი, რომელიც, როგორც ამბობდნენ, გარეგნობით ძლიერ ჰგავდა

ალექსანდრეს.

• გარდაცვლილი იმპერატორი გარდაცვლილი ითერატორი დახურული კუბოთი გადაასვენეს პეტერბურგში. შვიდი დღის განმავლობაში კუბო (კვლავ დახურული) ყაზანის ტაძარში იდგა. ოჯახის წევრებისათვის იგი მხოლოდ ერთხელ გახსნეს ლამით. ამბობდნენ ალაქსანორის თვიამ შინენ, ალექსანდრეს დედამ შე-ნიშნა, შვილს სახე შეცვლიაო.

გასაკვირი არაა, რომ ყველა ეს უცნაური გარემოება მი-თქმა-მოთქმის საფუძვლად ქცეულიყო. ყველაზე მეტად მაინც იმას ამბობდნენ, იმპერატორის ნაცვლად სხვა კა-

ცი დაკრძალესო.

გავიდა ათი წელი და აი, ციმბირში გადასახლებულ ციმბირში გადასახლებულ გლეხებს შორის გამოჩნდა ვილაც მოხუცი თევდორე კუზ-მიჩი. იგი ყოველნაირად ცდი-ლობდა, თავისი წარსული და-ემალა, მაგრამ სამხედრო განსწავლულობა. ბრწყინვალე გა-ნათლება, უცხო ენების ცოდ-ნა გარშემომყოფთაგან აშკა-რად გამოარჩევდა. თანამედ-როგეთა მიერ ჩაწერილი მისი საუბრის შინაარსიდან ნათ-ლად ჩანს, რომ შესანიშნავად ერკვეოდა პეტერბურგის უმაღლესი საზოგადოების ცხოვრებაში. ზოგიერთმა თევდორე კუზმიჩი იმპერატორ ალექსანდრე I-თან გააიგივა. ზოგიერთი, ვინც პირადად იცნო-ბდა ალექსანდრეს, გაოცებული იყო მისი და თევდორე კუ-ზმიჩის მსგავსებით. სიკვდილის წინ თევდორე კუზმიჩმა დატოვა დაშიფრული რაღაც ქაღალდები, რომელთაც, რო-

zmmo ognamo sadmaros, os და უნდა აეხადა ქიკი[ქაულაქლ] [] ლოებისათვის. მაგრამ ეს მიფ-რი ვერავინ ახის ბლაქსტემებებ დები დღემდე წაუკითხავია.

355000590656 **ᲓᲐᲮ**3ᲠᲔᲢᲘᲚᲘ

ნუთუ ისტორიულ პირთა მეორე ცხოვრება ყოველთვის ვარაუდების, ლეგენდებისა და მითქმა-მოთქმის საკუთრებაა ხოლმე? გვინდა, გიამბოთ ნა-პოლეონის მარშალ ნეის — "მამაკაცთაგან ყველაზე მა-მაცის" (როგორც თვითონ ნა-პოლეონი უწოდებდა მას) ბე-დის შესახებ.

როდესაც ნაპოლეონი საბოლოოდ დამარცხდა და წმ. ელენეს კუნძულზე გადაასახლეს, ლუდოვიკო XVIII-ეს ბრძანებით მარშალი ნეი ლუქსემბურგის ბალის კედელთან დახვრიტეს. თუ ისტორიულ დოკუმენტებს დავუჯერებთ, ეს მომხდარა 1815 წლის 7 დე-

კემბერს.

ოთხი წლის შემდეგ ატლან-ტიკის მეორე მხარეს, ჩრდილოეთ კაროლონაში გამოჩნდა კაცი, რომელიც თავის თავს პეტერ სტიუარტ ნეის უწო-დებდა. იმ ხანებში ამერიკა ში ბევრი ფრანგი იყო — ყოფილი ბონაპარტისტები, რომ-ლებიც ბურბონების რესტავ-რაციის შემდეგ ემიგრაციაში წავიდნენ. ისინი აღფრთოვანებით ესალმებოდნენ ამ კაცს, როგორც მარშალ ნეის. როდესაც პოლონელი ოფიცერი ი. ლეხმანოვსკი, რომელიც ნაპოლეონის არმიაში დიდხანს მსახურობდა, შემთხვევით შეხვდა მას ქუჩაში, თვალცრემ-

ლიანი მივარდა და მოეხვია თა-ვის "ყოფილ უფროსს". ოცდაშვხდი წლის განმავი ლობაში, სიკვდილამდე პეტერ ნეი მასწავლებლობდა და არა-ვის გაუმხილა თავისი საიდუმ-

ნეის პიროვნებით დაიხტერესდა ცნობილი ექპერტი-კრი-მინალისტი დ. კრავალო, რომლის დასკვნამაც დიდი როლი შეასრულა "დრეიფუსის საქ-მეში". მარშალ ნეისა და მას-წავლებელ ნეის ხელნაწერთა გულმოდგინე ექსპერტიზის საფუძველზე მან დაადგინა მათი სრული იგივეობა. მარშლის მიერ იმპერატორისადმი გაგზავნილი წერილები და სასკოლო ჟურნალში გაკეთებული ჩანაწერები ერთი და იგივე ხელით იყო დაწერილი!

ისტორიული გამოცანა თითქოს გადაწყდა, მაგრამ არა საბოლოოდ. ექსპერტთა ნაწი-ლი კარვალოს ამ დასკვნას არ

ეთანხმება.

(@36962@U 58-8 9396@89)

THUTTEN THE THE THE STATE OF TH

ოეზიის მოყვარული მკითხველის ფსიქოლოგიას ერთი თვისება ახასიათებს: ლექსზე უფრო ის ნაცნობ სახელს ეტანება. მისთვის მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ ვის სიტყვას ისმენს. ამიტომ მკითხველი, მეტწილად, ეძებს არა ლექსს საერთოდ, არამედ საყვარელი პოეტის ლექსს.

შისთვის მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ ვინ ლაპარაკობს. რა თქმა უნდა, პოეზიაში მნიშვნელობა აქვს იმასაც, თუ რას ლაპარაკობს, ისევე როგორც იმას, თუ როგორ ლაპარაკობს პოეტი, მაგრამ ჩემი აზრით, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს იმასაც, თუ

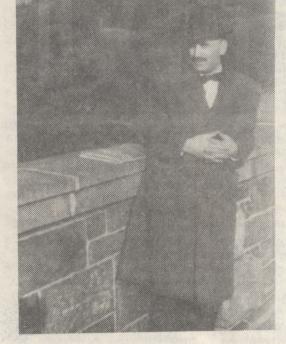
სად და როდის ამბობს თავის სათქმელს პოეტი.

აი, გასარჩევი ხედვის კუთხე, ფსიქოლოგიური ნიუანსი. სათვალმჩენო, საიდანაც უნდა შეფასდეს ქართული ემიგრაციის ღირსეული წარმომადგენლის, მოღვაწის, ჭეშმარიტი არქივარიუსის გიპი პობბხიძის ლექსები, ლექსები კაცისა, რომლის შთელი ცხოვრება, ზრუნვის საგანი, არსებობის საზრისი არის საქართველო, "ქართლის ჭირი", ქართული სიტყვა, წიგნი, მოკლედ. "ბედი ქართლისა".

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ყოფნის დროს ბატონმა გივიმ სხვა უნიკალურ მასალათა შორის, მოკრძალებულად გადმომცა თავისი ლექსების კრებულიც, რომე-

ლიც გამოსაცემად მზადდება.

მის პიროვნებასა და შემოქმედებაზე უფრო ვრცლად მომავალში მექნება ლაპარაკი. ამჭერად "დროშის" მკითხველს ჭაშნიკად ვთავაზობთ მის რამდენიმე ლექსს. გიორგი გაჩეჩილაძე

3030 JM356043

ᲗᲔᲗᲠᲘ ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ

დიდება შენდა, ძლიერო ღმერთო და შენ მფარველო ქართული მიწის: თეთრო გიორგი, სულს შენაერთო, გწამდეს სიწმინდე ქართული ფიცის. ჩვენი დიდება არის სამშობლო და ქართველობა ჩვენი სახელი. თავს საამაყო შარავანდედათ შოთა რუსთველის გვადგას ნათელი. ჩვენ არ ვართ მარტო, ჩვენთან არს ღმერთი, ჩვენზედ ღაღადებს ცით ანგელოზი, ერს წინ მიუძღვის თეთრი გიორგი, მარად მფარველი საქარველოსი. თეთრო გიორგი, წარმართე ერი და განუახლე დიდება ძველი, შემოუბრუნე ცხოვრების კევრი, მიაპყარ მისკენ კურთხევით ხელი. დიდება შენდა, ძლიერო ღმერთო და შენ მფარველო ქართული მიწის: თეთრო გიორგი სულს შენაერთო, გწამდეს სიწმინდე ქართული ფიცის.

1948 წ. შაისი. ვუსტრაუ (რუჰპინის მაზრა).

ᲐᲕᲢᲝᲠᲘᲡ ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲐ:

ამ სიტყვებზედ დაწერა დ. კავსაძემ მუსიკა: "ჩვენთან არს ღმერთი". 1948 წ. 26 მაისს ქართული საზოგადოების წინ ქართულმა ხორომ შეასრულა იგი. შემდეგ ხშირად მღეროდნენ ქართველნი.

30%6085

ოთხი წელი თითქოს ძილში ვიყავი, ძილში ვიყავ თითქოს მთელი წლობით, მკერდზე მძიმედ დადებული ლოდით! ომერთო, ომერთო, მოწყალება მიყავი, ვარსკვლავებო, გადმომხედეთ გრძნობით... 22 სექტემბერი, 1945 წ.

336ML808380

ᲜᲘᲙᲝᲠᲬᲛᲘᲜᲓᲐ**Ს**

ნანას მღეროდა დედა, აკვანს მირწევდა ბებ

იასამნების დაბლა ეზო ხალიჩად ეგო, კარიდან ჩანდა ქედი, მწვანე შაორის ველი, ოდის დირეზე მქისედ ბზინავდა პაპის ცელი. როცა შებინდდა, მთებმა წამოიფარეს რიდე, წყალმა დაჰკარგა ფერი, — "ნუ დალევ, მოერიდე, მავნეა, რადგან ძინავს", ასე ამბობდა ბებო, იასამნების მაღლაც ეზო ხალიჩად ეგო. ნაქერალიდან ნიავს გამოეგზავნა ჯარი, დედამ ჩურჩულით მითხრა: "შვილო,

ამიერიდან მცველად გყავდეს ნიკოლოზწმინდა...

სიცოცხლე გქონდეს გრძელი, სხვა არაფერი მინდა"...

9 დეკემბერი 1963. ვაშინგტონი.

6535

როგორც ნაბდებით ფლოქვაკრული ლურჯა ცხენები, ასე მიფრინავს უხმაუროდ ჩემი ცხოვრება! ჭირიმე შენი, ხშირად ძილში მომეჩვენები, ავახელ თვალსა, და ცრემლები

ჩამეტბორება...

25 მარტი, 1948 წ. მიუნხენი.

ᲠᲐჵᲕᲔᲚᲘ ᲝᲡᲢᲐᲢᲘ

ლურჯ გუმბათზე აღამაღლე ჯვარი და გულსავსე ჩამოხველი დაბლა, ცას შეჰხედე — სახე გქონდა წყნარი — და სთქვი: "ღმერთო, არ მიგრძვნია დაღლა... მე ხომ შენთვის ვაშენებდი საყდარს, ქრისტე ჩემგან მიითვალე ესე, და შემინდე მე, უბრალო მოკვდავს, შენს წინაშე თუ რამ ცოდვა ვთესე". კარიბჭეზე შემოადგი კიბე და სარტყელზე რაღაც წააწერე, შვებით, ტკბილად ღიღინებდი კიდეც ხელოსანი გულში მოსიმღერე... ძირს დასულმა აიხედე ზევით და წარწერას გაუღიმე თითქოს.

ჩუქურთმებში სული დაუძლევი იღვრებოდა სანთელად და სითბოდ. სასოებით ჯვარი გადისახე, ქუთუთოზე დაგეკიდა ცრემლი, ოხ, რა წმინდა გქონდა ოსტატს სახე, რანაირი ნათელი და წრფელი... ხელეჩოს ტარს სისველე აქვს ნამის, დამშეული საქმეს ელის ახალს. კვლავ აჰხედე, იქ ეწერა: "ამის ამგებია ენუქიძე მალხაზ"...

მარტი, 1945 წ. ბერლინი.

80590

სიცოცხლე ბინდმა მოიცვა, ვაჰმე, რად ჰქრება ნათელი, გულო, არ შედრკე, მოიცა, იყავ უდრეკი და მრთელი. "სოფელი ბინდის ფერია, უფრო და უფრო ბინდდება", იმღერე, რაც გიმღერია, ნურაფრის შეგეშინდება; სიბნელე არაფერია, როცა მზე გამობრწყინდება, გიყვარდეს ნაზი ფერია, სიცოცხლე ნუ მოგწყინდება. ეგებ მოვიდეს დროიცა, აღინთოს შვების სანთელი და სამშობლოში ჩავიდეთ გამარჯვებულნი, ტანმრთელნი. გულო, ხარ სიმჩაწყვეტილი, ალი გედება მწველია, ფიცარზე ამოკვეთილი ერი გყავს საფიცველია. მძიმეა ეს გაკვეთილი მაგრამ უფალი მცველია, "ბოროტსა დასძლევს კეთილი, არსება მისი გრძელია..."

მარტი, 1945. ბერლინი.

თუმცა საუცხოო, მზიანი დარი იდგა — ოქროთი დაფერილი ლაჟვარდოვანი ცა და სინათლის დიდი ლაქები თეთრი ლვინოსავით გადაღვრილიყო ქალაქის პარკზე, მის ბრილს უხაროდა, რომ ბეწვის გაკე-თება გადაწყვიტა. ჰაერი არ იძ-როდა, მაგრამ როცა პირს გააღებდით, ოდნავი სუსხი გცემრალაც იმის მსგავსი, სანამ ერთ ყლუპს მოსვამდე, ჩაციებული წყლით სავსე ჭი-ქასთან . მიახლოებისას რომ იგრძნობ და ზოგჯერ აქა-იქ გეგონებოდა არსაიდან, იქნებ ციდანაც მოფარფატე ფოთოლი ცვიოდა. მის ბრილმა ხელი ასწია და თავის ბეწვს შეახო. საყვარელი, პატარა არსება! რა სასიამოვნო იყო კვლავ მისი შეხება. ბეწვი დღეს ამოიღო ყუთიდან, ნაფტალინი ჩამო-ფერთხა, კარგად გაწმინდა. ისე გააპრიალა, პატარა ბინდდაკრულ თვალებს სიცოცხლვ დაუბრუნა. "ეს რა დღეში ვი-ყავით?" — ეკითხებოდნენ პატარა სევდიანი თვალები. ოჰ, რა სასიამოვნო იყო მათი კვლავ დანახვა, ცქვიტად რომ შემოჰყურებდნენ წითელი გერ-მის ზემოდან!... მაგრამ ცხვირი, რომელიც რაღაცა შავისაგან იყო გაკეთებული, ძლივსღა ეკიდა. ეტყობა უნებლიეთ რალაცას მოარტყა. არაფერია, 90630 ერთი ბეწო ლუქსის დრო მოვა, ეყოფა, როცა დრო მოვა, როცა აუცილებლად იქნება საჭირო... ო, ეს პატარა გაიძვერა! დიახაც. აბა სხვა რა უნ-და უწოდოს. პატარა თაღლი-თი, ზუსტად მის მარცხენა ყურთან ახლოს თავის კუდს რომ ჩაფრენია კბილებით. ძალიან მოუნდა ყელიდან მოეხსნა, კალთაში ჩაედო, ხელი გადაესვა და ნაზად მოფერებოდა. ზელებში ოდნავ თრთოლა იგრძნო — ალბათ სიარულის ბრალიაო, გაიფიქრა. ყოველ ამოსუნთქვაზე რაღაც მსუბუქი და ნაღვლიანი, არა, ნაღვლიანი არა, რალაც ნაზი და სა-თუთი გულს უკუმშავდა.

დღეს დიდძალი ხალხი იყო გამოსული სასეირნოდ, გაცილებით მეტი, ვიდრე გასულ კვირას. ორკესტრიც უფრო ხმამაღლა და მხიარულად უკ-რავდა. ეს იმიტომ, რომ სეზონი გაიხსნა. ორკესტრი თუმცა კვირაობით მთელი წლის გან-მავლობაში უკრავდა, მაგრამ სეზონი დაიხურებოდა თუ არა, მაშინვე ყველაფერი იცვლე-ბოდა, თითქოს თავისი ოჯახის წევრებისათვის უკრავდნენ, თუ უცხო მსმენელი არ ჰყავდათ. კარგი დაკვრით თავს არავინ იწუხებდა. მგონი დირიჟორიც ახალ პიჯაკში იყო გამოწყობილი. რა თქმა უნდა, მის ბრილს ამაში ეჭვიც არ ეპარე-

დირიჟორი ფეხს მუსიკის ტაქტს აყოლებდა და ხელებს საყივლელად გამზადებული ფრთაგაშლილი მამალივით იქნევდა. მწვანე, მრგვალ ესტრადაზე მსხდომი ორკესტრანტები წამდაუწუმ ლოყებს ბე-რავდნენ და ნოტებს თვალ-ჩაციებით შესცქეროდნენ. აი ფლეიტისათვის განკუთვნილი პატარა ნაწყვეტი, რა მშვენიე-რია! თითქოს მძივად ასხმული მოციმციმე ნამის წვეთებია. დარწმუნებული იყო კი-დევ უნდა გაემეორებინათ. მარ-თლაც გაიმეორეს. მის ბრილმა თავი ასწია და გაიღიმა.

მის მიერ საგანგებოდ "არჩეულ" სკამზე მხოლოდ ორ-ნი ისხდნენ — მოხუცები: მოხდენილი გარეგნობის ხავერდის ქურთუკიანი მამაკაცი, რომელიც ორივე ხელით მოჩუქურთმებულ ხელჯოხს დაყრდნობოდა და ტანსრული ქალი, რომელსაც საქსოვი და-ქარგულ წინსაფარზე დაედო და წელგამართული იჯდა. ისინი არ ლაპარაკობდნენ. მის ბრილმა მოიწყინა, სულმოუთქმელად ელოდა, მისი მეზო-ბლები როდის ალაპარაკდებოდნენ. ფიქრობდა, რომ საკმაოდ დაოსტატდა მალულად სხვისი ლაპარაკის მოსმენაში — თავი ისე ეჭირა, თითქოს ბაიბურშიაც არ იყო. სინამდვილეში კი ასე, სულ მცირე ერთი წუთით მაინც ,იხედე-ბოდა მის გვერდით მსხომთა ცხოვრებაში.

გვერდით მჯდომ მოხუც წყვილს ირიბად გახედა. ნეტავ მალე წავიდოდნენ. გასული კვირაც არ იყო ისე საინ ტერესო, როგორც ჩვეულებისამებრ არის ხოლმე. ამჯესკამზე ინგლისელი და მისი მეუღლე ისხდნენ. კაცს თავზე რალაც საძაგელი პანამა ეხურა, ცოლს ღილებიანი ფეხსაცმელი ეცვა. ქალი გაუთავებლად სულ იმაზე ლაპარაკობდა, რომ აუცილებლად პენსნე უნდა ეტარებინა. უთუ-ოდ ძალიან სჭირდებოდა. მაგრამ რა აზრი ჰქონდა, რომც ეშოვა. დარწმუნებული იყო, ან გაუტყდებოდა ან კიდევ ცხვირზე ჩამოუცურდებოდა. კაცი საოცრად მომთმენი გაamogs. ho sho - bot mithmul ჩარჩო, ხან სათვალე, ხან სათვალის ხიდის ქვეშ გასაკეთებელი პატარა რბილი შუაამაოდ. ცოლის გული ვერაფრით ვერ მოიგო. "სულ ერთია ყოველთვის ცხვირზე ჩა-მომიცურდება!" — დაიჟინა

2morb MMBU

ქალმა. მის ბრილს ძალიან მოუნდა, მისთვის ერთი კარგად

ეთავაზებინა.

მოხუცები ისევ ქანდაკებასავით გაუნძრევლად ისხდნენ სკამზე. არა უშავს, ხალხს აქ რა გამოლევს საყურებლად და სასეირნოდ. ყვავილის გა-ზონებისა და ესტრადის წინ, სადაც ორკესტრი უკრავ-და, მოსეირნეები წყვილ-ერთმანეთის მოსაკითხად და სამასლაათოდ შეჩერდებოდნენ. მერე ბებერი მაწანწალისაგან, რომელსაც თავისი ხონჩა ბალის გალავანზე გამოეფინა, ერთ კონა ყვავილს იყიდ-დნენ. პატარა ბავშვები სირბილითა და ცელქობით იქაუ-რობას იკლებდნენ, გამვლელებს მოულოდნელად ეჯახებოდნენ და იცინოდნენ. ბიჭუნებს გულ-ზე დიდი, თეთრი აბრეშუმის ბაბთები ეკეთათ, გოგონები კი, ნამდვილი პატარა ფრანგული თოჯინები, ხავერდსა და მაქმანიან კაბებში იყვნენ გა-მოწყობილნი. ზოგჯერ ხეების ჩრდილიდან მოულოდნელად, ჯერ კიდევ მუხლგაუმაგრებელი ერთი ციდა ბუთხუზა ბავ-შვი ბარბაცით გამობაჯბაჯდებოდა, გაჩერდებოდა, გაოცებუ-ლი მიიხედ-მოიხედავდა და ტყაპ, უცბად ზღართანს მოადენდა. ამ დროს მორთულმოკაზმული და ახალგაზრდა კრუხივით აქოთქოთებული დედა შვილის ფეხზე წამოსაყე-ნებლად მოვარდებოდა ტუს-ტუსით. სხვები გრძელ მერ-ხებზე და მწვანე სკამებზე ისხდნენ. აქ კვირაობით ყო-ველთვის უცვლელად სულ ერთი და იგივე ხალხი იკრიბებო-და და მის ბრილი თითქმის ყველა მათგანში ხშირად რილაც განსაკუთრებით თავისებურს და სასაცილოს ხედავ-

ცხოვრებაში კენტად დარ-ჩენილი, მდუმარე, უცნაური გამომეტყველების, ასაკით გა-თელილი მოხუცები ისე იყურებოდნენ, გეგონებოდა ბნე-ლი, ვიწრო ოთახებიდან ან იქნებ განჯინებიდანაც თითქოს ეს-ესაა გამოძვრნენო.

ესტრადის უკან ყვითელფო-თლებჩამომჭკნარი ტანკენარი ხეები, მათ შორის მხოლოდ ზღვის ზოლი და იმის მიღმა ცა და მასზე ოქროსფერი სხივებით დაქარგული ღრუბლე-

ტამ ტარარამ! ტამ ტარარამ! ცუშპა რამპა, ცუმპა-ცუმპა! — უკრავდა ორ-

კესტრი. მოცქრიალდა წითელკაბია-ნი ორი გოგონა, მათ ცისფერ ფორმაში გამოწყობილი ორი ახალგაზრდა ჯარისკაცი შეეგება. იცინეს, იკისკისეს, და ხელიხელგაყრილები დაწყვილ დნენ და გზას გაუდგნენ. ჩამო-იარა ორმა გლეხის ქალმა, თავზე სასაცილო ჩალის ქუდები ეხურათ და თოკზე გამობმუ-ლი კოხტა, ბოლისფერი ჩოჩრები დინჯად მოჰყავდათ. ფაციფუცით ჩაიქროლა მშვიდი სახის ფერმკრთალმა მონაზონ-მა. მშვენიერ მანდილოსანს გავლისას იების კონა დაუბინა, მიწიდან ყვავილები აი-ღო, ქალს დაეწია და მიაწოდა. ქალმა ყვავილები გამოართვა და ისე გამეტებით მოისროლა, თითქოს იები მოწამლულნი იყვნენ. ლმერთო! მისის ბრილმა აღარც კი იცოდა ქალის ეს საქციელი მოეწონებინა თუ არა. ახლა აგერ სწორედ მის პირდაპირ ყარყუმის შლიაპა პირდაპირ ყარყუმის შლიაპა და ნაცრისფერ ტანსაცმელში გამოწყობილი ჯენტლმენი შეხვდნენ ერთმანეთს. კაცი მაღალი, მედიდური და თავმომწონე ჩანდა. ქალს ყარყუმის შლიაპა ეხურა, ოქროსფრად რომ უბზინავდა თმები, ჯერ კიდევ მაშინდელი ნაყიდი. ახლა კი კველაფერს. ნაყიდი. ახლა კი ყველაფერს, მის თმას, სახეს, თვალებსაც კი, გაქუცული ყარყუმის ფერი დასდებოდა და გაწმენდილ ხელთათმანში გამოკვართული, ტუჩების შესაღებად აწეული

ხელი პატარა ყვითელ თათს მიუგავდა. ოჰ. როგორ გაუხარდა კაცის დანახვა, თვა-ლებგაბრწყინებული აღტაცე-ბით შესციცინებდა. გულისგულში ფიქრობდა, რომ ნა-შუადღევს აუცილებლად შეხ-ვდებოდნენ ერთმანეთს სულმოუთქმელად მოუყვა, თუ სად მე იყო დღეს, ყველგან — აქაც. იქაც, ზღვის სანაპიროზეც. მართლაც მშვენიერი დღე იყო იქნებ უარი არ ეთქვა და ერ-თად...? მაგრამ კაცმა თავი თად...? მაგრამ კაცმა თავი გადააქნია, სიგარეტს მოუკი-და, ქალს კვამლი ნება-ნება პირდაპირ სახეში შეაბოლა და თუმცა ქალი ისევ ლაპარაკს და სიცილს განაგრძობდა, კაცმა ჩამქრალ ასანთს წკიპურტი ჰკრა და გზა განაგრძო. ყარყუმის შლიაპა მარტო დარ-ჩა. როგორც არასდროს, ისე მხიარულად და ხალისიანად გაილიმა. მაგრამ ორკესტრიც კი მიხვდა ახლა, რას გრძნობდა ქალი და უფრო ნელა. რბილად, ნაზად იწყო დაკვრა. "პირუტყვი", "მხეცი", — გამუდმებით უკრავდა დოლი. ნე-ტავ, რას იზამს? ნეტავ, ახლა რა მოხდება? სანამ მის ბრილი ამაზე ბჭობდა, ყარყუმის შლიაპა შებრუნდა, ხელი ისე ასწია, თითქოს იქ, სადლაც შორს ვილაც სხვა დაინახა, მისთვის ბევრად უფრო

სასურველი და ფეხების ბაკუნით გზას გაუყვა. ორკესტრმა როგორც არასდროს, ისე სწრაფად და მხიარულად იწ-ყო დაკვრა. მის ბრილის სკამზე მსხდომი მოხუცი წყვილი წამოდგა და მწყობრი ნაბიჯით იქაურობას გაეცალა. უცნაური. გრძელქოშებიანი მოხუცი კაცი. მუსიკის ტაქტს აყოლილი კოჭლობით რომ მიტუსტუსებდა. მწკრივად მომავალმა ოთხ-მა გოგონამ კინაღამ წააქცია. ოჰ. რა შესანიშნავია! რა დიდ სიამოვნებას ჰგვრის! როგორ უყვარს აქ ჯდომა და ყოველივე ამის ყურება! ეს ყველა-ფერი სპექტაკლს ჰგავდა სწო-რედ. თითქოს მართლაც თეატრში ხარ. ვინ დაიჯერებს იქ, უკან. ცა დახატული არ იყოს? მაგრამ მაშინ. როცა პატარა მურა ძაღლი გაცუნ-ცულ-გამოცუნცულდა ნამდვი ლი "თეატრის" პატარა გაწვრ-300000 გაწვრთნილი ფინიასავით — მხო-ლოდ მაშინ მიხვდა, თუ რა იყო ასე ამაღელვებელი და წარმტაცი. ყველანი სცენაზე იყვნენ, ისინი სპექტაკლის სანახავად მოსული აუდიტორია კი არა, სათამაშოდ მოსული მსახიობები არიან. მასაც კი, მის ბრილს, თავისი საკუთარი როლი ჰქონდა და ყოველ კვირა დღეს ამ როლის სათამაშოდ მოდიოდა. უეჭველია, რომ არ

მოსულიყო, ვინმე შეამჩნევდა. ის ხომ სპექტაკლის განუყოფელი ნაწილია. რა საოცარია, რატომ ამდენხანს არასდროს არ უფიქრია ამაზე. ახლა მისთვის ნათელია, რატომ გამო-დის სახლიდან ყოველ კვირა დღეს ერთი და იგივე დროს
— ეშინია სპექტაკლზე არ
დააგვიანდეს. ახლა ისიც გასაგებია, რატომ შეიპყრობს ხოლმე ასე თავბრუდამხვევი მღელვარება და უცნაური მორ-ცხვობა, როცა თავის მოწაფეებს, რომელთად ინგლისურს ასწავლის, უყვება როგორ ატ-არებს კვირა დღეს. არც არის გასაკვირი! მის ბრილმა კინალამ ხმამაღლა გაიცინა. იგი სცენაზე თამაშობს. ის ავად-მყოფი მოხუცი ჯენტლმენი გაახსენდა, ბაღში ჩაძინებულს ნაშუადღევს, კვირაში ოთხჯერ გაზეთს რომ უკითხავდა. ის უკვე ძალიან შეეჩვია ბამბის ბალიშზე უმწეოდ დასვენე-ბული თავის, ჩაცვივნული თვალების, დაღებული პირისა და შიმშილისაგან გაწვრილებული ცხვირის ყურებას. მო-ხუცი რომ მომკვდარიყო, მის ბრილი კვირეების განმავლობა-ში ვერც კი შეამჩნევდა. არც მიაქცევდა ყურადღებას. მაგრამ მოხუცმა უეცრად იგრძნო, რომ გაზეთს მსახიობი ქალი უკითხავდა! "მსახიობი ლი!" ქალარა თავი წამოიწია. ჩამქრალ თვალებში ორი სხივი აკიაფდა. "თქვენ მსახიობი ხართ?" მის ბრილმა გაზეთი ხელით ჩაასწორა, თითქოს მანუსკრიფტს კითხულობდა. რომელზეც მისი როლი ეწე-რა და წყნარად თქვა: "დიახ მე დიდი ხანია მსახიობი ვარ" ორკესტრი ისვენებდა, მაგრამ აი ახლა ისევ დაიწყეს დაკვრა და რასაც ისინი უკრავდნენ, საოცრად თბილი და მზიანი იყო — თუმცა ოდნავი სუსხი მაინც იგრძნობოდა ნეტავ, ეს რა იყო? ნაღველი არა — არა. სევდა არა, რალაც ისეთი, სიმდერას რომ მოგანდომებს. მელოდია მომძლა-ვრდა, აზვირთდა, სინათლე თვალისმომჭრელად აკიაფდა. და მის ბრილს მოეჩვენა, რონ კიდევ ერთი წამი და ყველანი მთელი საზოგადოება ერთად ამღერდებოდა. ახალგაზრდე-ბი დაიწყებდნენ — აი ისინი. დაწყვილებულნი რომ იცინიან და კისკისებენ, მერე სიმღერას მამაკაცთა ძალიან გაბედული და ვაჟკაცური ხმები აიტაცებენ და შემდეგ კი თითონაც და მერხებზე მსხდომ-ნიც შეუერთდებიან, თითქოს აკომპანიმენტიაო — ძლივს გასაგონად, ხან ოდნავ ხმამალალი და ხან ოდნავ ხმადაბალი, ასე მშვენიერი და ამაღელვე-

ბელი... და მის ბრილმა მომლი-

მარე სახით, ცრემლებით საეგებით საეგებით ყველას განსახენ ელეე და. დიან, ჩვენ გვესმის ლჩენ სექებების — ფიქრობდა იგი, თუმცა რა ესმოდათ, კარგად არ იცოდა.

სწორედ ამ დროს ქალ-ვაჟი მოვიდა და სადაც მოხუცი წყვილი იჯდა, იქ დაჯდა. მშვენივრად იყვნენ გამოწყობილ-ნი. ერთმანეთი უყვარდათ. რალა თქმა უნდა, სპექტაკლის მთავარი მოქმედი პირნი იყვნენ, ვაჟის მამის იახტიდან ეს-ესაა დაბრუნებულნი. და ჯერ ისევ გულში უხმოდ ამღერებული, მთრთოლვარე ღიმილით გასხივოსნებული მის ბრილი, მოსასმენად მოემზადა.

"არა, ახლა არა", თქვა ქალმა, "აქ არა, აქ არ შემიძლია". "რატომ, ეგერ რომ ზის იმ გამოტვინებული ბებრუცანას გამო?" ჰკითხა ვაჟმა.

"ნეტავ აქ რას მოეთრეოდა, ვის რაში სჭირდება?" "ვერ დაეტია სახლში თავისი დამან-ჭული სიფათით? უყურე, რა სასაცილო ბეწვი აქვს", — ახითხითდა ქალი. "სწორედ რომ შემწვარი მერლანგია". "ოჰ, მოსწყდი ერთი თავიდან!" — გაბრაზებით წაისისინა ვაჟ-მა. შემდეგ ქალს მიუბრუნდა: მითხარი, ჩემო საყვარელო...

— sho, of sho". — ofgo

ქალმა, "ჯერ არა!"

სახლში დაბრუნებისას ჩვეულებისამებრ საფუნთუშეში
თაფლის კვერს ყიდულობდა
ხოლმე. ეს მისი საკვირაო ნუგბარი იყო. ზოგჯერ კვერის
ნაჭერში ნუშისგული იდო, ზოგჯერ კი არა. ეს სულ სხვა რამ
იყო. თუ თაფლის კვერში ნუშისგული შეხვდებოდა, ვითომც სახლში პატარა საჩუქარი მიეტანოს. ნუშისგული
ერთგვარი სიურპრიზი იყო.
ისეთი რამ, რაც სრულიად შესაძლებელია, სულაც არ ყოფილიყო. ნუშისგულიან კვირადღეებში სახლში სულმოუთქმელად გარბოდა, ასანთს
სულსწრაფად გაჰკრავდა და
ჩაიდანს შემოდგამდა.

დღეს კი საფუნთუშეს ცივად ჩაუარა, კიბე აათავა, პატარა ბნელ ოთახში — თავის
განჯინისმაგვარ სოროში შევიდა და წითელი გერმის საბანზე ჩამოჯდა. დიდხანს გაუნძრევლად იჯდა. ყუთი, საიდანაც ბეწვი ამოიღო, საწოლზე ეგდო. ბეწვის ყელსაბამი სასწრაფოდ მოიხსნა.
სწრაფად, ისე, არც კი შეუხედია, ისევ ყუთში ჩააგდო. მაგრამ, როცა ყუთს
თავზე ახურავდა, მოეჩვენა,
თითქოს ვიღაც ატირდა.

ᲤᲠᲐᲜᲒᲣᲚᲘᲓᲐᲜ ᲗᲐᲠᲒᲛᲜᲐ ᲜᲐᲜᲐ ᲙᲝᲒᲐᲚᲔᲘᲨᲕᲘᲚᲛᲐ

336776333

806536RM 8066M CORO

49 წლის იტალიელი რეჟისორი ბერნარდო ბერტოლუჩი წლეულს კანის ფესტივალის ჟიურის თავშ‡დოშარე იქნება.

60-იანი წლების დასაწყისში მან მოიპოვა უდიდესი პოპულარობა, როგორც პოეტმა. შემდეგ თავისი კარიერა განაგრძო კინემატოგრაფიაში და გახდა პაზოლინის თანაშემწე.

პირველი მისი დამოუკიდებელი ფილში "გაძვალტყავებული ნათლიდედა", სადაც მხოლოდ მოყვარული მსახიობები თამაშობდნენ, ბერტოლუჩიმ 1962 წელს გადაიღო. 1968 წელს კრიტიკის ყურადღება მიიპყრო მისმა "პარტნიორმა", რომელიც შეიქმნა დოსტოევსკის "ორეულის" მიხედვით. დანარჩენი ფილმების წყალობით ("კონფორმისტი" და "უკანასკნელი ტანგო პარიზში"), რომელთაც მსოფლიოს ყველა ეკრანი მოიარეს, ბერტოლუჩიმ კინემატოგრაფიაში მჭიდრო ადგილი დაიკავა. მნიშვნელოვანი მოვლენა იუო კინემატოგრაფიაში მისი კინოეპოპეა "მეოცე საუკუნე", სადაც რეჟისორი ასახავს ამ საუკუნის პირველი ნახევრის იტალიის ისტორიის ფართო სურათს. ასევე დიდი წარმატებით გადიოდა მისი "უკანასკნელი იმპერატორი", რომელიც ეძღვნება ჩინეთის ისტორიის ერთ-ერთ საინტერესო პერიოდს. ფილში "ოსკარით" დაქილდოვდა.

ბერტოლუჩის ჰყავს უმცროსი ძმა
— ქუზეპე, ისიც ასევე იღებს საინტერესო ფილმებს. ისინი ერთხანს ერთადაც კი შუშაობდნენ.

როსარიო მურილიო დე ორტეგა

ესპანელი პოეტი ქალი როსარიო მურილიო დე ორტეგა ოფიციალურ ცერემონიებზე თავის მეუღლესთან, ნიკარაგუას ყოფილ პრეზიდენტთან — დანიელ ორტეგას გვერდით იყო პრეზიდენტის არჩევნებში დამარცხების დროსაც.

მაგრამ ამჟამად პრესა იუწყება ამ მშვენიერი ოჯახის განხეთქილებაზე.

პოეტმა ქალმა ინტერვიუში განაცხადა: "არ ვიცი, შესაძლებელია ხვალ ან ზეგ ჩვენ გავცილდეთ. თუმცა ვერც კი წარმომიდგენია ეს როგორ მოხდება — ჩვენი ქორწინება ხომ კანონიერი არ იყო".

მსგავსი გადაწუვეტილებების მიღება
39 წლის ასაქში არც თუ ისე იოლია.
განსაქუთრებით როცა მხრებზე გაწევს
ერთად ცხოვრების რამდენიმე წელი
(ახლანდელი მონაცემებით მათ 7 შვილი ჰყავთ).

მურილიო დაიბადა შეძლებულ ოკახში. განათლება ინგლისსა და შვეიცარიაში მიიღო. 1969 წელს აქტიურად ჩაება იატაქქვეშელთა სანდინისტის ფრონტში. რევოლუციის გამარკვების შემდეგ მან საზოგადოებრივი საქმიანობა განაგრძო. მისმა რამდენიმე კრებულმა მიიღო აღიარება. გატაცებულია მაგიით.

ᲣᲪᲜᲐᲣᲠᲘ ᲒᲐᲜᲥᲝᲠᲬᲘᲜᲔᲑᲐ

კანინი და ფერნანი დაქორწნინდნენ 37 წლის წინ. ამ ხნის განმავლობაში ცოლი თვალს ხუქავდა ქმრის თამბაქოსადმი ძლიერ სიყვარულზე. ქმრის დღიური ნორმა თანდათან იზრდებოდა და საპენსიო ასაკისათვის მიაღწია ერთნახევარ კოლოფს.

მათი ურთიერთობა განსაკუთრებით მას მერე გამწვავდა, როცა ფერნანი მთელი დღეების განმავლობაში სახლში იქდა. სამსახურიდან დაბრუნებულ დაღლილ ქანინს კვამლში გახვეული ქმარი ხვდებოდა და მოთმინებიდან გამოდიოდა. მან საბოლოოდ გადაწუაიტა. გამყროდა ქმარს.

როგორც ქანინის ადვოკატმა აღნიშნა "ქალს არ შეეძლო ეცხოვრა"
ასეთ ატმოსფეროში, სასამართლომ,
რომელიც შედგა საფრანგეთის ქალაქ
დუეში. მიიღო რა მხედველობაში ქალის ზიზღი თამბაქოს კვამლისადმი.
გაურის გადაწუვეტილება გამოიტანა.

3760m%0 3m C000370

ნიუ-იორკის ერთ-ერთი საპოლიციო სამსახურის უფროსი ლუის რეიფორდი იჭდა თავის კაბინეტში და პირად იარაღს ათვალიერებდა. იგი იმდენად გაიტაცა ამ საქმიანობამ, რომ უნებლიეთ ხელი სასხლეტს დააგირა.

როცა შეშინებული პოლიციელები შემოვარდნენ რეიფორდის კაბინეტში, მათ სავარძელში მშვიდად მჭდომი უფროსი აღმოაჩინეს, რომელსაც ისეთი სახე ჰქონდა, თითქოს არაფერი მომხდარიყოს ხოლო ტყვია, რომელიც მოულოდნელად გავარდა იარალიდან. გავიდა კედელში, რომლის იქითაც უფროსის თანაშემწის კაბინეტი იყო და გახვრიტა სკამზე გადაკიდებული თანაშემწის პიგაკი, თვითონ თანაშემწე კი გასული იყო, თორემ უბედურება დატრიალდებოდა.

უფროსმა გადაწყვიტა, დაესაქა თავისი თავი იმისათვის, რომ მან დაარლვია ბრძანება იარალის გამოყენების
აკრძალვის შესახებ, და 2 მილიონი
დოლარით დაიქარიმა თავისი თავი.
თუმცა ამ მკაცრ გადაწყვეტილებას
მეტად სკეპტიკურად შეხვდნენ ადგილობრივი ჟურნალისტები, რადგანაც
მისი წლიური შემოსავალი 50-ქერ მე-

%ന്റെ നാടന്നെ പാരാന്റ

კონ ლენონის კედელი განეკუთვნება სოფიის ღირსშესანიშნაობებს. იგი
აღმართულია გრაფ იგნატიევის ქუჩაზე. მის ახლოს წლის კოველ დროს
აწყვია კვავილები. აქ ყოველთვის ხალხმრავლობაა. უწყვეტ ნაკადად მოედინებიან სოფიის მცხოვრებნი, სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩამოსული ტურისტები. ლეგენდარული მუსიკოსისა და
მომღერლის კონ ლენონის თაყვანისმცემლები.

ამ დღეებში აქ განსაკუთრებული ხალხმრავლობაა: 9 ოქტომბერს მას შეუსრულდებოდა 50 წელი, ხოლო 8 დეკემბერს 10 წელი იმ დღიდან, როცა "ჩვენ ყოველთვის გვეყვარები";
"ქონ ლენონი — მსოფლიო პიროვნებაა", "მუდამ ბითლზთან" — ქონ ლენონისადმი ამგვარი სიყვარულით სავსეა ფურცლები, რომელიც მიკრულია
კედელზე. მას წერენ არამარტო ახალგაზრდები, არამედ მუსიკოსის თანამოასაკენი, "ბითლომანები".

უმრავლესობისთვის გონ ლენონი არის პირადი თავისუფლების, სიმართლისა და სამართლიანობის სიმბოლო.

ᲐᲖᲘᲖᲘ ᲛᲙᲕᲓᲠᲔᲗᲘᲗ ᲐᲚᲡᲓᲒᲐ

"ეს მე ვარ — ფატხი აბდელ აზიზი"
— ამ სიტუვებით შეხვდნენ კაიროს
მცხოვრებნი პოლიციელებს, რომლებიც მასთან ბინაში მივიდნენ, რათა
გამოეხატათ თანაგრძნობა აზიზის მეუღლისათვის და საკმაოდ სოლიდური
თანხა გადაეცათ.

45 ათასი რიალი გადაუბადა საუდის არაბეთის მთავრობამ ავტოკატასტროფაში დაღუპული ფახტი აზიზ აბდელის ოკახს. ეს ტრაგიკული შემთხვევა რა თქმა უნდა ექვს არ იწვევდა.
კაიროში გაგზავნეს მიცვალებულის
პახპორტი და სხვა დოკუმენტები და
ასეთ დროს "მიცვალებულის" პოლიციელებთან შეხვედრამ ეს უკანასკნელნი შეაკრთო.

საფუძვლიანი გამოძიების შედეგად დადგინდა, რომ აზიზი არავითარ ავარიაში არ მოხვედრილა. მისი საბუთებით, რომელიც აზიზს 3 წლის წინ დაეკარგა. საზღვარგარეთ წავიდა
სულ სხვა მოქალაქე. ამ მოქალაქის
ვინაობას გამოძიება ადგენს.

97237 9726U

"ინდირა განდი მასწავლიდა: რაც არ უნდა მოხდეს, არ გადაუხვიო არჩეულ გზას" — ამბობს 3‡ წლის მანეკა განდი, რომელიც ინდოეთის ბუნების დაცვის მინისტრია. "ასი წლის
შემდეგ არ ექნება არავითარი მნიშვნელობა, ვინ დაიკავებს ამ პოსტს, მთავარია იყოს სუფთა წყალი" — ასეთია
მისი კრედო.

1974 წელს ცნობილი მანეკენი, ინდოეთის არმიის პოლკოვნიკის ქალიშ-

ᲛᲐᲠᲢᲘᲕᲘ ᲐᲠᲘᲗᲛᲔᲢᲘᲙᲐ

(დასასრული)

— შენ შემოგევლოს შენი das!.. შენ ჩემი კიგარი ხარ! რო-გორ გამახარე! აქამდე მაინც რატომ არ შეგხვდი კაცო?!. ალბათ დეზერტირებში სულ არ შემოდიხარ...

— ზოგჯერ ცოლი დადის ხოლმე... მე საბურთალოზე...
— ის რა ბაზარია. ბაზარი ეს არი, დეზერტირები, — ამ-ბობდა კაკო და გადარჩეულ პამიდორს ახლა ჯამში აწყობ-

და, თან ენას არ აჩერებდა, არც არავისი ერიდებოდა, ისე მესიყვარულებოდა.

სასწორის ცალ მხარეს ერთკილოიანი გირი იდო. პამიდორმა დასძლია.

— ორს აგიწონი, კაცო... ერთი რა არი, — ორკილოიან გირს ხელი წაავლო კაკომ.

— ერთი კილო გვეყოფა, კაკო, ხილად ესეც საკმარისია. — ეე, შენსას არ იშლი!..

ჯამიდან ორი ზედმეტი პამიდორი ამოიღო. მაინც კილოზე ცოტა მეტი მოვიდა, ისევ მოაკლო ახლა გირმა გადასძლია. პამიდორი ისევ ჯამში ჩააბრუნა და ხელი ჩაიქნია.

— ალალი იყოს შენზე. ჯამი სასწორიდან გადმოიოო.

ვიგრძენი, რომ ცივმა ოფლ-მა ტანზედაც დამასხა. ახლა რა ვქნა, მადლობა გადავუხადო და ჩანთაში ჩავიწყო ნაჩუქარი პამიდორი თუ... ჯიბეზე წავივლე ხელი. კაკო ჩუმად მომაჩერდა. ერთი ოცდახუთ-მანეთიანი მედო ჯიბეში. ამო-ვიღე და გავუწოდე.

- თვალი დაუდგეს გაჭირ-

ვებას, — თქვა კაკომ ახლა კი ხმადაბლა, — შენ ფულს როგორ უნდა გართმევდე, მაგრამ...

ფული გამომართვა. თავის დასტა ფულს მიუმატა. დასტიდან სამი ხუთმანეთიანი გამოაძრო და გადმომითვალა.

— სხვას თორმეტად... შენ ხომ ჩემი ჯიგარი ხარ... შენ ათად გაძლევ!

- ?!

რომ ვთქვა, კაკო წალამაშვილი უტვინო იყო-მეთქი, დამიჯერებთ? ვილი — მანეკა ანახდი ცოლად გაჰყვა ინდირა განდის უმცროს ვაჟს — სანგათ განდის. ეს იყო ბედნიერი წყვილი. მაგრამ 6 წლის შემდეგ სანკაი
დაილუპა ავტოკატასტროფაში: ამას
მოჰყვა განხეთქილება დედამთილთან.
მანეკა ჩაება პოლიტიკურ საქმიანობაში. იგი შევიდა პრემიერ-მინისტრის
სინგხომის მიერ ჩამოყალიბებულ პარტიაში და გახდა მისი გენერალური
მდივანი. საპარლამენტო არჩევნებში
ოპოზიციის გამარჯვების შემდეგ აღმოჩნდა ერთადერთი ქალი მთავრობაში.

063ლ060ლ0 653mლ0m606 5680530

ლონდონში ნაციონალურ არმიელთა მუზეუმში დგას ნაპოლეონის საყვარელი ცხენის — მარენგოს ფიტული. ამ ცხენით გავიდა იგი საბრძოლველად ვატერლოოს მინდორზე. ეს
არის საბრძოლო ცხენების გამოფენის
ძირითადი ექსპონატი, რომელიც წელს
— ცხენის წელიწადს გაიხსნა ლონდონში. ხოლო მის გვერდით უზარმაზარი სურათი ჰკიდია, ზედ მარენგოზე
ამხედრებული სარდალია გამოსახული. სურათი შეიქმნა 1821 წელს, ვატერლოოს ბრძოლიდან 6 წლის შემ-

მუზეუმის კონსულტანტის კულიან სანდერსის თქმით ნაპოლეონმა ცხენი ეგვიპტეში შეიძინა და ერთ-ერთ იტალიურ ქალაქთან გამარკვების პატივსა-ცემად მარენგო დაარქვა. მაგრამ არის დამამტკიცებელი საბუთი იმისა, რომ მარენგო ინგლისური კიშისაა და ინგლისელი სარდლის კოპენგაგენის ცხე-

01mc066368mans 666666

ინდოეთის ქალაქ ფატებპურის კინოთეატრი უამრავ მაყურებელს იზიდავს. ასეთი ხალხმრავლობა მსოფლიო კინოვარსკვლავების თამაშით როდია გამოწვეული. აქ ჩვეულებრივი ინდური ფილმები გადის, რომლითაც ინდოელ მაყურებელს ვერ გააკვირვებ. პოპულარობა კინოთეატრს ერთმა მისმა უცნაურმა მაყურებელმა მოუტანა. ეს არის ჩვეულებრივი მაიმუნი, რომელიც ყოველ საღამოს მოდის კინოთეატრში, იკავებს თავის ადგილს იარუსზე და თვალს არ აშორებს ეკრანს. ადმინისტრაცია ყოველ ღონეს ხმარობდა, რათა "უცნაური" სტუმარი გაეგდო, მაგრამ მისი თავიდან მოშორება არც ისე იოლი აღმოჩნდა. იგი ძალით შემოდის დარბაზში და საკმაოდ აკურატულად იქცევა, ამიტომ მის იქ ყოფნას შეეჩვივნენ. ამასთან, მაიმუნი კინოფანატიკოსი ცოცხალი რეკლამა გახდა კინოთეატრისათვის და საკმაოდ დიდი მოგება მოუტანა მას.

გასამელოტეგელი შამპუნი

ინდოეთის ქალაქ ლამის მიყრუებულ ქუჩაზე დაარსდა ფირმა "რომელისა", რომელმაც პარფიუმერიის გამოშვება დაიწყო. ფირმა საბარფიუმერიო მასალაში ყალბ ნივთიერებებს ურევდა, ხოლო რეკლამისათვის ცნობილი ფრანგული ფირმების სახელწოდებებს ითვისებდა.

პარფიუმერიაში შემავალი ყველა ნივთი (სალებავები წამწამებისათვის, შამპუნები, ლოსიონები და სხვა), იყიდებოდა ეგრეთწოდებულ შავ ბაზარ. ზე. ვინ იცის, სანამდე გაგრძელდებოდა ამ ყალბი ნივთიერებების გასალება, რომ არა პოლიციაში შემოსული საჩივრები. ფირმის მიერ გამოშვებულმა "ფრანგულმა" შამპუნმა ერთი ქალბატონის გამელოტება გამოიწვია. ერთს კი სალებავით წამწამები დაცვივდა.

გამოძიება დიდხანს არ გაგრძელებულა, მათთვის ყველა ფაქტი ცნობილი გახდა. ფირმის წარმომადგენლები მალე წარდგებიან სასამართლოს წინაშე და პასუხს აგებენ ყალბი კონტრაბანდის გასაღებისა და ადამიანებისათვის ქანმრთელობის განადგურებისათ-

%3030506 336M36380

აპრილის მზიანი დილა კინალამ საბედისწერო შეიქნა 31 წლის მარკ
ფლემინგისათვის (ავსტრალიელი ვინდსერფინგის მოყვარულია). როცა
იგი პლაჟს უახლოვდებოდა, შეეტაკა
ზვიგენს. ფლემინგი ოსტატურად დაუსხლტა მტაცებელს, მაგრამ მისგან
მიღებული შოკი იმდენად ძლიერი აღმოჩნდა, რომ საჭირო შეიქნა ექიმების ჩარევა.

ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲣᲠᲘᲓᲐᲜ ᲗᲐᲠᲒᲛᲜᲐ ᲜᲘᲜᲝ ᲚᲝᲠᲗᲥᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲔᲛ

&3ᲠᲐ ᲘᲜᲙᲝᲒᲜᲘ&Ა

ევროპელი სოციოლოგები ერთობ დააფიქრა მაშაკაცის უფლებათა დაცვისათვის მებრძოლის პრესაში გახმაურებულმა ფრაზამ: "თუ ვინმეს უნდა
ხელმოცარული ადამიანი წარმოაჩინოს, იგი უთუოდ მამაკაცია; მხდალი
გნებავთ ან ბრიყვი? ისევ მაშაკაცი.
იცნობს კი ვინმე მამაკაცს.

ეს მართლაც ასეა. დღეს მამაკაცი წარმოადგენს "ტერა ინკოგნიტას". სუსტი სქესის მეცნიერული კვლევა კი საუკუნეზე მეტს ითვლის, ათასობით ტომი ეძღვნება ქალის ყოველმხრივ შესწავლას, მამაკაცი კვლავ გამოუცნობ და იღუმალ არსებად დარჩა.

ეს, უპირველეს ყოვლისა, ქალების ბრალია, რადგან მათ წარმოსახვაში გამუდმებით ცოცხლობს იდეალური მამაკაცი, რომელსაც არასოდეს არაფერი არ უნდა შეეშალოს და ამით. ცხადია, არაერთი შეცდომისკენ უბიძგებს მას. განა თავად მამაკაცს არ უნდა იდეალური იყოს? მაგრამ იგი ადამიანია და არაფერი ადამიანური dobogob yohn sh shob, on han jame უფრო მოშთხოვნია, ვიდრე მამაკაცი. რადგან მისი ოცნების გმირი უნდა იყოს პატიოსანიც, გამგებიანიც, ფიზიკურადაც ძლიერი, ფსიქიკურადაც გაწონასწორებულიც, მეოგახეც, ფან. ტაზიორიც, ყოველგვარი სიძნელის გადამლახავი... და რაც მთავარია, ინტელექტუალური.

ცხადია, უმძიმს მამაკაცს ზემოთჩამოთვლილი ყველა პირობის დაცვა, ommusis osgaba dams sjab. aga os6. დათან კარგავს ბუნებრიობას. ლეგენ. და ოჯახის წვერიან მამამთავარზე ის. ტორიას ჩაბარდა. ახლანდელი მამები შვილებივით იქცევიან — ატარებენ გრძელ თმას, იცვამენ კინსებს, დადიან დისკოთეკებზე. ასეთი მამა შეიძლე. ბა გიყვარდეს, მაგრამ სერიოზულად ვერ აღიქვაშ, მით უფრო, თუ მის გა. რეშე იზრდები. არადა, ზ. ფროდი თვლიდა, რომ შვილის აღზრდის პრო. ცესში მამა გადამწყვეტ როლს თამაშობს, რადგან შისი წყალობითაა შესაძლებელი სქესთა იდენტიფიკაცია. მასთან ხანგრძლივი განშორება ან უმისოდ აღზრდა ბავშვში იწვევს ფსიქი.

კურ დესტრუქციას, ადამიანებთან ურ თიერთობის შიშსა და გულჩაისხრობას ენე — []

თუმცა ეპოქამ მოიტანა ეფქ ეკნლქ [] [] [] ე ე ხშირად შევხვდებით მარტოხელა შამებს, პოლონეთში 150 ათასი მარტოხელა მამაა. მათ უკეთესი მატერიალური პირობები აქვთ, ვიდრე მარტოხელა დედებს, ყოველმხრივ უზრუნველყოფილნი არიან, მაგრამ უმთავრესი პრობლემა, რაც მარტოხელა მამებს აწუხებთ და რასაც ვერ ძალავენ, მარტოობის გრძნობაა უცოლობის გამო.

უდავოა, რომ მამაკაცისათვის ცოლი მეტად "სასარგებლოა", ამას მოწმობს სიკვდილიანობის სტატისტიკა. მარტონელა მამაკაცები (ქვრივები და განქორნინებულები) დიდხანს ვერ ცოცხლობენ. ისინი ვერ უძღვებიან ცხოვრებას. მეცნიერულმა კვლევაშაც დაადასტურა, რომ ცოლიანი მამაკაცები ხშირად უფრო კმაყოფილნი არიან ცხოვრებისა და წარმატებებს აღწევენ სამსახურში, ვიდრე ბერბიჭები.

შემაშფოთებლად გაიზარდა მამაკაცთა სიკვდილიანობა 25-დან 59 წლის ასაკამდე. ხომ არ დადგა დრო, ახლა ჩვენ ვეცადოთ გავულამაზოთ მამაკაცებს ცხოვრება? მაგრამ ჯერ საჭიროა შევისწავლოთ ისინი. ამ მხრივ ამერიკელებმა უკვე თქვეს პირველი სიტუვა და მაშშტატის უნივერხიტეტის სასწავლო საგნებს ახალი დაუმატეს — მამაკაცის შესწავლა.

მრავალწლიანი დაკვირვების შედეგად შვეიცარიელი მეცნიერები საინტერესო დასკვნამდე მივიდნენ: ქალებს საშუალოდ ერთი საათით მეტი სძინავთ, ვიდრე მამაკაცებს. ხოლო რაც შეეხება სიზმრებს, ისინი ყველაზე ხანმოკლე — მაისსა და ივნისშია, ყველაზე ხანგრძლივი — სექტემბერსა და ოქტომბერში.

ქალს, რომელიც ყოველდღიურად ოიზ ან მეტ ფინჯან ყავას სვამს, ბევრად მეტი შანსი აქვს გაზდეს დედა ვიდრე ის, ვინც საერთოდ არ ეკარება ამ სასმელს. ამ დასკვნამდე მივიდნენ ჰარვარდის უნივერსიტეტის მედიკოსები.

თარგმნა 6767 გელაძემ

ორეულები, თვითმარქვიები თუ ისტორიული პირები

ეჭვს იწვევს აგრეთვე თვითონ ნაპოლეთნის ცხოვრების ბოლო პერიოდიც. ჩვენთვის ახლა გაუგებარია, რისთვის ინახავდა თავის ამალაში საფრანგეთის იმპერატორი საკუთარ ორეულს. ეს იყო ვინმე ფრანსუა ეჟენ რობო, რომელსაც საოცარი მსგავსების გამო "იმპერატორს" ეძახდნენ. როდესაც ნაპოლეონი წმ.
ელენეს კუნძულზე გადაასახლეს, რობო თავის სოფელში
დაბრუნდა, მაგრამ სამეფო პოლიციის მინისტრმა მას სპეციალური აგენტი მიუჩინა.
1818 წლის შემოდგომაზე რობო მოულოდნელად სადღაც
გაქრა. სამეფო პოლიციის ყველა ცდა, მისი კვალისათვის
მიეგნოთ, ამაო გამოდგა.

ამ საქმეში სამეფო პოლიციასთან შედარებით ბედმა გაუღიმა უკვე შემდგომი დროის ისტორიკოსებს. რობოს სოფლის საეკლესიო არქივში მის შესახებ შემონახულია შემდეგი ჩანაწერი: "დაიბადა ამ სოფელში, გარდაიცვალა წმ. ელენეს კუნძულზე"... გარდაცვალების თარიღი არ ჩანს.

შეიძლება ეს ცნობა მივიჩნიოთ იმის დადასტურებად,
რომ რობომ "შეცვალა" იმპერატორი პატიმრობის ადგილას? მაშინ გასაგები გახდება აქემდე გაუგებარი ფრაზა.
ამოღებული წმ. ელენეს კუნძულის კომენდანტის პირადი
წერილიდან, რომელიც 1818
წლის შემოდგომაზეა დაწერილი და იტყობინება: ნაპოლეონმა დატოვა კუნძულიო. იქნებ სწორედ ამაში იმალება
იმპერატორის იმ უცნაური
გარდაქმნის მიზეზი, რომელ-

საც ყველა ერთხმად აღიარებდა, გინც კი ამ პერიოდის შემდეგ სწვევია იმპერატორს —
შეიცვალა მისი მანერები,
ხელნაწერი, დასჩემდა გულმავიწყობა, ნაპოლეონისთვის
კარგად ცნობილი ბევრი ფაქტი კუნძულზე მყოფი პატიმრისათვის საერთოდ უცნობი
აღმოჩნდა...

არსებობს სხვადასხვა ვერსია იმის შესახებ, თუ სად იმალებოდა და სად და როდის გარდაიცვალა ნაპოლეონი, სწორედ ის და არა მისი ორეული, რომელიც კუნძულზე დარჩა.

საყოველთაოდ ცნობილია ქართველი ხალბის უსაყვარლესი მეფის თამარის ოთხი პორტრეტი: ვარძიის ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარში (შესრულებული მისივე თანამედროვე მხატვრის გიორგი ქარის მიერ 1204—1205 წ.წ.), ბეთანიაში 1207 წ., ყინწვისში — გიორგი ლაშას თანამესაყდრედ კურთხევი-__ 1213 G სას 1207 წ. და ბერთუბანში

აშათ გარდა, არსებობს თამარის ნაკლებადცნობილი ერთი საინტერესო ფერადი პორტრეტი, დახატული მუყაოზე (ზომით 71 imes 52 სმ), შესრულებული ოთხ ფერში სვეტიცხოვლის ტაძრის ფონზე, აქვს წარწერა — თამარ მეფე. პორტრეტის ქვემოთ

მარცხენა მხარეს წარწერაა წითელი სალებავით რაც მხატვრის ვინაობას უნდა აღნიშნავდეს.

შკითხველთა წახალისების მიზნით ჟურნალ "კვალს" ქალდოდია თამარ მეფის პორტრეტი დაუწესებია. ასე, მაგალითად: "კვალის" 1894 წლის No 39 პირველ გვერდზე წერია: "კვალა ს აპრემის 1111 კილდო 1894 წლისა დიდი სურათი თამარ დედოფლისა, სამეფო ტანსაცმელში დახატული, ფერადი წამლებით, უკვე გაიგზავნა საზღვარგარეთ (იგულისხმება გასამრავლებლად) და დაურიგდება წლის ბოლოს მხოლოდ იმ ხელისმომწერლებს, რომელთაც წლის ფული სრულიად ექნებათ შემოტანილი"

1895 წ. 9 აპრილის № 16-ში "კვალმა" ისევ ამცნო ხელმომ-

წერლებს, რომ თამარ მეფის პორტრეტი უკვე მიიღეს. 1895 წლის მაისში ჟურნალ "კვალის" პრემია ქილდოდ მიულია თბილისელ მოქალაქეს — მზარეულ დიმიტრი ბესარიონის ძე გნოლიძეს. ამჟამად ეს პორტრეტი ინახება თბილისში (ხუდადოვის ქ. № 3) დიმიტრი (ნუგზარ) ბესარიონის ძე გნოლიძესთან — ზემოხსენებული მზარეულის შვილიშვილთან

ამ პორტრეტის მიხედვით მოქსოვილია 12 მეტრი სიგრძის ნოხი, რომელიც ირგვლივ მორთულია ყვავილების ორნამენტე. ბით. ნოხის შუა ნაწილში გამოსახულია თამარ მეფე 4 მეტრის სიმაღლით სვეტიცხოვლის ფონზე. ზედა ნაწილში ხუთსვეტიანი რუსულენოვანი წარწერა გვამცნობს, რომ ნობი ხელით მოუქ სოვია ზემოხოდაშნელ ქალიშვილს თებრო გელდიაშვილს 1910-1914 წლებში.

ეს ძვირფასი ნოხი ჩვენი საუკუნის 60-იანი წლების ბოლომდე ინახებოდა ოზურგეთის სოფელ შრომის მეგობრობის მუზეუმში. შემდეგ იგი დაძველებულა, დაძენძილა და გადაუგდიათ. აშჟამად მისი მხოლოდ სურათია შემორჩენილი, რომელსაც აქვე გთავაზობთ.

8M606 335@200330

თარაზულად: 1. სანათი, ლაშპარი; 6. საფრანგეთის კინოთეატრი, სადაც 1/88 წელს უჩვენებდნენ ქართულ ფილმებს; 7. ინგლისელი ქართველოლოგი ლა მთარგმნელი ქალი: 11. ვერდის ოპერა: 12. ბერძენი ქალი, პირველი ფიზიკოსი, მათემატიკოსი, ასტრონომი და ექიში; 18. თავზარი; 16. საანალიზოდ, გამოსაცდელად აღებული მასალის მცირე ნაწილი; 17. მეტრული მუსიკალური ერთეული; 19. გარის, ლაშქრის ნაწილი, 20. ფრანგი შწერალი; 21. ლიად დალოვებული სივრცე ნაგებობაში: 27. ვინმეზე გაწეული შრომა; 28. მუსიკალურ-დრამატული ნაწარმოები; 29. მომკილი პურის ლეროები; 30. მექსიკის ტერიტორიაზე ენობრივად მონათესავე ინდიელი ხალხების ქგუფი; 31. ცენტრალური დამცველი ფეხბურთში; 34. ისრაელ-საქართველოს კულტურულ და შეგობრულ ურთიერთობათა საზოგადოების პერიოდული ორგანო. 35. ჰორიზონტალური კოორდინატი კოორდინატთა სწორკუთხა ბრტყელ სისტემაში; 36. მხარე გერმანიაში; 37. ქართველი ფეხბურთელი.

შვეულად: 2. ფირი; 3. რბილი საგები; 4. XVIII საუკუნის იტალიელი ლრამატურგი; 5. რისამე შესწავლა მისი ნაწილებად დაშლის გზით; 8. შუა საუკუნეებში გავრცელებული სახალხო თეატრის სახეობა; 9. ერთგვარი სათამაშო დასტა; 10. ნახევრად ლეგარული ტერორისტული ორგანიზაცია; 14. იხტორიული სლავური ოლქი მდ. ოდრის ზემო და შუა წელზე; 15. ამაღლებული ადგილი ორატორისათვის; 17. ქალ-ვაჟის სალონური ნელტემპიანი ცეკვა; 18 მოდების სალონი თბილისში; 22. ინდოელი კოსმონავტი; 23. სანახაობა, წარმოდგენა; 24. სათაყვანებელი პიროვნება; 25. პატივმოყვარეობა; 26. სახელდახელოდ თქმული ლექსი, ექსპრომტი; 32. პუჩინის ოპერა; 33. მადრიდის ფეხ-

შეადგინა **ციალა ამაშუკელმა**.

გარეკანის პირველ გვერდზე: სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი 0ლია 11. ფოტო ბონდო დადვაძისა. მეოთხე გვერდზე: თევლორეს შეკურობა. მხატვარი ირაკლი ბარნაბიშვილი. ოთარ ცქვიტინიძის ფერადი ხლაიდი.

0 5 16 18 3 5 120 23 22 2 29 27 28

გადაეცა წარმოებას 12. 11. 90. ხელშოწერილია დასაბეჭდად 16. 01. 91. ქალალდის ზომა $70\! imes\!1081_3$, გარეკანი, ჩანართი და ტექსტი იბეჭდება ოფსეტური წესით, ფიზიკური ფურცელი 3, პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 4,2, სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,89. ტირაჟი 54 000. შეკვეთა 2686. ფასი 35 კაპ.

380096, თბილისი, კოსტავას ქ. № 14, საქართველოს ჟურნალ-გაზეთების გამომცემლობა .bodamammb" boods.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузниском языке). 380096, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография издательства ЦК КП Грузии.

Адрес редакции: 380008, Тбилиси, 8, пр. Руставели, 42.

ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 99-54-66, პ/მგ. მდივნის—99-82-69, განყოფილებათა გამგეების-93-28-42, 98-01-89, რედაქციის სამდივნოსი - 98-54-66.

AAMASS CIPSES OPERANCE OFFORES 36 78676E983

